

90-5
L 54

Ludzas apriņķis

Dzīve un darbs

1 9 3 7

Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums

3 laikraksti un mēnešraksts Latvijas garīgās,
saimnieciskās un politiskās domas paušanai

Pēcpusdienas laikraksts

»**Brīvā Zeme**« ar

pielikumiem »Zemes spēks« un »Ilūstrētais
pielikums«. Iznāk 6 reizes nedēļā. Redaktors
Jūlijs Druva. Maksā Ls 2,— mēnesī un Ls 10,— pusgadā

Rīta laikraksts

»**RĪTS**« ar

pielikumu »Darbs un arodorganizācijas«
Iznāk 7 reizes nedēļā. Redaktors Eriks Raisters.
Maksā Ls 2,— mēnesī un Ls 10,— pusgadā

Kopīgi pasūtot „Brīvo Zemi” vai „Rītu” caur piensaimnieku sabie-
drībām un citām lauksaimnieku organizācijām abonēšanas maksa
ir Ls 1,50 mēnesī

Nedēļas laikraksts

»**Tēvijas Sargs**« ar

pielikumu »Pašvaldību dzīve«. Iznāk piekt-
dienās. Redaktors Arturs Kroders
Maksā Ls 0,50 mēnesī un Ls 2,50 pusgadā

Mēnešraksts

»**Sējējs**« ar

krāsainu bilžu pielikumu katrā burtnīcā. Iznāk
12 burtnīcas gadā. Redaktors ģimnazijas direk-
tors Jānis Lapiņš. Maksā pusgadā Ls 5,— gadā Ls 10,—

Lasat ikkatru dienu laikrakstu un Jūs redzēsāt, ka aizvienam viņā atradīsāt
kautko, kas noder Jūsu darbā.

Ja dienas laikraksts Jums par dārgu, tad lasat lielo nedēļas laikrakstu
»Tēvijas Sargs«.

Izdevēja A-S. «**Z E M E**»
Rīgā, Blaumaņa ielā 38/40

90-5
L 54

2

33

Ludzas apriņķis

Dzīve un darbs

1 9 3 7

Latvijas Lauksaimniecības kameras izdevums

~~57.45809x~~ (K) ✓

Latv.
VALSTS BIBLIOTĒKA

~~90-7.157~~
0304049800

Ludza.

Ludzas apriņķis skaitļu apgaismojumā

(Pēc Valsts statistiskās pārvaldes sakopotām ziņām)

Ludzas apriņķis atrodas Latgales apgabala austrumu daļā un robežo ziemeļos ar Jaunlatgales apriņķi, rietumos un dienvidrietumos ar Rēzeknes apriņķi un austrumos ar Padomju Savienību.

Ludzas apriņķa kopplatība.

Ludzas apriņķa kopplatība — 2344,1 kvadrātkilometru, kas ir 3,56% no visas valsts kopplatības. Pēc šīs kopplatības Ludzas apriņķis stāv pēdējā vietā Latgales apriņķu starpā un 15. vietā visu pārējo apriņķu starpā.

Ludzas apriņķī 3 pilsētas un 12 pagasti.

Kā jau agrākos pārskatos aizrādīts, iedzīvotāju biežums atsevišķās valsts daļās ļoti nevienāds. Visbiezāki apdzīvota valsts austrumu nomale, kurā uz 1 kv km dzīvo vairāk iedzīvotāju, nekā tas ir caurmērā visā valstī (29,6 iedz. uz 1 kv. km). Tā Daugavpils apriņķī uz 1 kv. km dzīvo 44,4 iedzīvotāji, Rēzeknes — 35,7, Ludzas — 39,7 un Jaunlatgales — 25,5 un caurmērā Latgales apgabalā — 36,2 iedz. No Latgales apriņķiem apdzīvotības ziņā otrā vietā stāv Ludzas apriņķis, pirmā — Daugavpils apriņķis, kurā Daugavpils pilsētas liels iedzīvotāju skaits stipri paceļ caurmēra apdzīvotību. Pavisam cita aina parādās, ja atskaitām pilsētas un apskatām atsevišķu apriņķu apdzīvotību uz laukiem. Visbiezāki (no visiem apriņķiem) apdzīvoti Ludzas apriņķa lauki — (35,91 iedz. uz 1 kv. km) — kur iedzīvotāju skaits caurmērā uz 1 kv. km gandrīz četras reizes lie-

lāks, kā citos apriņķos (piem., Ventspils). Visbiezāki Ludzas apriņķī apdzīvoti Rundēnu (47,50 iedz. uz 1 kv. km), Kārsavas (43,70), Pasiēnas (41,69) un Nautrēnu (41,40). Visretāk — Briģu (26,94) pagasts, no kuŗa platības 3860 ha aizņem Briģu novada mežs, 1700 ha — Akašu purvs un 434,5 ha Zasnoje purvs; Ciblas (29,13) pagasts, no kuŗa platības 2570 ha aizņem Ciblas novada mežs un purvi — Gulbju 1070 ha, Jasku — 610, Kapku — 850 ha, Pīteļu — 2420 ha, Spiru — 740 ha un Vindrižu — 520 ha.

Iedzīvotāju skaita pieaugums.

Kā zināms, gandrīz pusi no visa faktiskā iedzīvotāju skaita pieauguma valstī dod Latgale — kur piecu gadu laikā, t. i. no 1930. līdz 1935. gadam iedzīvotāju skaits pieaudzis par 24.837. Tai pašā laikā iedzīvotāju dabiskais pieaugums Latgalē bijis 34.139. No tā redzams, ka piecu gadu laikā no Latgales par 9302 vairāk izceļojuši. Ja ievērojam samērā primitīvās zemkopības formas Latgalē un to, ka tur gandrīz nemaz nav lielrūpniecības, tad saprotams, ka Latgales iedzīvotāji meklē peļņu ārpus savas dzimtenes. Ludzas apriņķī minēto piecu gadu laikā iedzīvotāju skaits pieaudzis par 2943 iedzīvotājiem. Dabiskais iedzīvotāju pieaugums apriņķī tai pašā laikā bija 5526. Tā tad no viena paša Ludzas apriņķa, laikā no 1930. līdz 1935. gadam, izceļojuši 2583 iedzīvotāji. No Latgales apriņķiem Ludzas apriņķī bija vismazākais

iedzīvotāju skaita pieaugums — tikai 3,26%, kurpretim Daugavpils apriņķī iedzīvotāju skaits pieaudzis par 4,46%, Rēzeknes par 5,21% un Jaunlatgales par 5,08%.

Pilsētu iedzīvotāju skaits Ludzas apriņķī pieaudzis samērā daudz straujāk, kā laukos. Tā lauku iedzīvotāju skaits no 1930. līdz 1935. gadam pieaudzis tikai par 1,40%. Visā Ludzas apriņķī pēc 1935. gada tautas skaitīšanas datiem 93.170 (vai 4,78% no visa iedzīvotāju kopskaita) iedzīvotāju, no kuriem vairāk kā deviņas desmitdaļas (90,36% vai 84.188) dzīvo uz laukiem un tikai nepilna desmitā daļa (9,64% vai 8982 iedzīv.) — pilsētās.

Iedzīvotāju skaita ziņā Ludzas apriņķis ieņem ceturto vietu Latgales apriņķu starpā un septīto vietu visu pārējo apriņķu starpā.

Tuvākos apriņķos dzīvo:

	Iedzīvotāju skaits	Uz 1 kv. km	No tiem uz laukiem uz 1 kv.km
Jaunlatgales apr.	109.647	25,5	24,78
Rēzeknes apr.	151.679	35,7	31,87

Atsevišķos pagastos 1935. g. tautas skaitīšanā reģistrēts iedzīvotāju skaits: Briģu — 4947 (2394 vīr. un 2553 siev.), Ciblas — 6740 (3234 vīr. un 3506 siev.), Istras — 8044 (3882 vīr. un 4162 siev.), Kārsavas — 9842 (4761 vīr. un 5081 siev.), Mērdzenes — 11.287 (5438 vīr. un 5849 siev.), Nautrēnu — 6368 (3030 vīr. un 3338 siev.), Nirzas — 5330 (2549 vīr. un 2781 siev.), Pasiēnas — 7112 (3423 vīr. un 3689 siev.), Pildas — 7527 (3606 vīr. un 3921 siev.), Rundēnu — 4261 (2042 vīr. un 2219 siev.), Šķaunes — 6679 (3122 vīr. un 3557 siev.), Zvirgzdenes — 6051 (2952 vīr. un 3099 siev.).

Tā tad pēc iedzīvotāju skaita vislielākie pagasti ir Mērdzenes, Kārsavas un Istras, bet vismazākie — Rundēnu un Briģu.

Atsevišķo pagastu kopplatības apriņķī stipri nevienādas, tā Briģu pagastā — 183,6 kv. km, Ciblas — 231,4; Istras — 210,5; Kārsavas — 225,2; Mērdzenes — 321,1; Nautrēnu — 153,8; Nirzas — 136,5; Pasiēnas — 170,6; Pildas — 188,1; Rundēnu — 89,7; Šķaunes — 194 un Zvirgzdenes — 160,1. Pēc kopplatības vislielākie ir Mērdzenes un Ciblas, bet vismazākie — Rundēnu un Nirzas pagasts.

Kā jau iepriekš minēts, Ludzas apriņķī 8982 iedzīvotāji dzīvo pilsētās — Ludzā, Kārsavā un Zilupē.

Apriņķa pilsēta Ludza — atrodas skaistā vietā pie Lielā un Mazā Ludzas ezera. Izrakumi pilsētai blakus esošā Odu kalnā

un Jeršovkas pilskalnā — Lielā Ludzas ezera pretējā krastā, neapšaubāmi liecina, ka šeit vēlajā dzelzs laikmetā atradušās ievērojamas latviešu apmetnes. No senām krievu kronikām zināms, ka Ludzas pilsēta pastāvējusi jau XII g. s. Pēc latviešu karaļvalsts Jersikas pakļaušanas, vācu ordenis spiedās aizvien tālāk uz austrumiem, nostiprinādamies jaunceltās pilīs pret vietējiem iedzīvotājiem un krieviem, kas ar ieročiem rokās centās aizstāvēt savu iespaidu Latgalē. Livonijas mestrs Vennemars fon Bruggenoje 1399. gadā uzcēla Ludzas pili agrākās latviešu pils vietā uz zemes joslaas starp Lielo un Mazo Ludzas ezeru. Ludzas pils bija Rēzeknes fogtejas blakus pils, ko pārvaldīja fogta iecelts ierēdnis. Pils atradās pie pašas Pliskavas kņazistes robežas, kādēļ pliskavieši, baidīdamies no bruņinieku iebrukumiem savā valstī, 1464. gadā uzcēla iepretim Ludzas pilij pretējā krastā cietoksni, ko nosauca par Krasnij Gorodok. 1481. g. Livonijā iebruka Maskavas kaņapulki un izpostīja daudzas pilis, starp tām arī Ludzu. To ordenis atjaunoja tikai 1525. gadā.

Kad 1558. g. Maskavas cara Jāņa Briesmīgā kaņapulki ielauzās Livonijā, ordenis devās pretuzbrukumā pāri robežai, ieņēma Krasnij-Gorodoku un nodedzināja daudzus pliskaviešu pagastus. Bet vēl tai pašā gadā krievi bruņiniekus atspieda atpakaļ un kņazs Grigorijs Tjemkins ieņēma Ludzas pili. Redzēdams, ka cīņa ar krieviem ordenim nav pa spēkam, Livonijas ordeņa mestrs Gothards Ketlers noslēdza ar poļu karali Sigismundu II Augustu līgumu, pēc kuŗa Polija apsolījās aizstāvēt ordeņa zemes pret iebrucējiem, par ko ordenis nodeva poļu karalim ķilā 5 pilis, starp tām arī Ludzu. Šis līgums noveda pie poļu - krievu kara. Kara gaitās pret krieviem poļu karalis Stefans Batorijs apstājās Ludzas pilī, to nocietināja un pastiprināja tās garnizonu. Tas tomēr maz līdzēja un 1577. g. Jānis Briesmīgais pili ieņēma un savukārt tur nostiprinājās. Pēc zaudējumiem turpmākās kara gaitās Jānis Briesmīgais no saviem ieķaņojumiem Livonijā atteicās, un Ludza palika poļu rokās. Pēc ordeņa sabrukšanas Livonija kļuva par zviedru, poļu un krievu kaujas lauku. 1625. g. zviedru karalis Gustavs Ādolfs sakāva poļu maršalu Staņislavu Sapiehu un ieņēma Ludzu, bet 1635. gadā noslēgtais miera līgums pilsētu atkal atdeva Polijai. 1654. g. Ludza vēlreiz pārdzīvoja kara briesmas: Maskavas cara Alekseja Michailoviča kaņavadonis Ļevs Saltikovs ielenca pilsētu un, rakdamies zem pils mūriem, Ludzu ieņēma. Aplenkšanas laikā pili tā saspridzināja, ka tā drīz

sāka sagrūt. XVIII g. s. par pili jau raksta, ka no tās atlikušas tikai drupas. Pēc Alekseja Michailoviča kaņģājiņa Latgale tomēr vēl palika Polijai, un tā raudzīja šeit nostiprināt katoļu ticību. 1687. g. ar bīskapa Nikolaja Korvin Poplavska gādību Ludzā uzcēla katoļu baznīcu, kas 1736. g. nodega. Tagadējā Sv. Dievmātes baznīca celta 1738. g. 1765. g. apmetne pie pils nosaukta par miestu.

Pirmoreiz sadalot Poliju 1772. g., Latgali un līdz ar to Ludzu pievienoja Krievijai. Ludzu pārdēvēja par aprinča pilsētu jaunradītajā Daugavas provincē (agr. Latgale), ko ietilpināja Pliskavas guberņā. 1773. g. ķeizariene Katrīna II apstiprināja Ludzas pilsētas plānu un pievienoja pilsētu Polockas guberņai. 1781. g. Ludzai piešķīra ģerboni. 1796. g. pilsētu pieskaitīja Baltkrievijas guberņai, bet 1802. g., sadalot šo guberņu Mogiļevas un Vitebskas guberņā, Ludzu piedalīja pēdējai.

XIX g. s. pirmajā pusē Ludzas tirdzniecības nozīme stipri paplašinājās un pilsētas iedzīvotāju skaits pieauga: 1840. g. Ludzā bija jau 4414 iedzīvotāji. 1842. g. apstiprināts jauns pilsētas plāns. 1843. g. uzcelta pareizticīgo draudzes baznīca. 1866. g. Ludzā atvērta aprinča skola. Šai pašā gadā pilsētā izcēlās ugunsgrēks un iznīcināja ap 200 namu.

Pēc 1897. g. tautas skaitīšanas datiem Ludzā bija 5140 iedzīvotāju, un šeit attīstījās rosīga tirdzniecība. Maskavas-Ventspils dzelzceļa līnija, ko caur Ludzu atklāja 1900. g., tirdzniecību Latgalē novadīja uz citiem centriem, un Ludzas nozīme samazinājās.

Ludzā 1066 dzīvojamās ēkas, no tām: mūra — 38, koka — 1019, jauktas — 9, pie kam 1029 vienstāva ēkas, 32 divstāvu, 3 trīsstāvu un 2 četrstāvu ēkas. Dzīvokļu kopskaits 1256. Ar elektrību apgaismo 505 dzīvokļus. Centrālā apkurināšana iekārtota 20 un ūdensvads 10 dzīvokļos. Ludzas iedzīvotāju kopskaits 1935. gadā — 5546, no tiem 2676 vīrieši un 2870 sievietes. Pēc iedzīvotāju skaita Ludza ir četrpadsmitā vietā mūsu pilsētu sarakstā. Pilsētas iedzīvotāju tautība: 2207 (39,79%) latvieši, 1518 (27,37%) žīdi, 1228 (22,14%) lielkrievi, 163 (2,94%) baltkrievi, 338 (6,10%) poļi. Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits mazāks par 1 procentu.

Lauksaimnieciski izmantojamas zemes — aņamzemes pilsētā pavisam 429,12 ha, no kuriem 207,22 ha izmanto graudu labībai un pākšaugiem, 66,42 ha kartupeļiem, 40,00 ha sakņaugiem un 17,59 ha augļu un ogu dārziem.

Otrā lielākā pilsēta Kārsava ir sena latviešu apdzīvota vieta ar vairākiem pilskalniem. 1763. gadā Kārsavas īpašnieks F. Šadurskis uzcēlis koka katoļu baznīcu. Līdz 1783. gadam Kārsava minēta kā ciems, bet atrazdamies pie dzīva pasta ceļa starp Rēzekni un Ostrovu, tā drīz izplešas un attīstās par tirdzniecisku centru. 1812. gadā franču kaņģpulku iebrukums pilsētiņu sagrauj un līdz 1825. gadam to min vairs tikai kā slobodu. 1825. gada 7. augustā Kārsavai piešķirtas miesta tiesības. XX gadu simteņa sākumā Kārsava atkal pazaudē miesta tiesības un pārvēršas par sādžu. Pēc pievienošanas Latvijai Kārsava 1924. gadā atgūst miesta tiesības, bet 1928. gada 11. februārī tai piešķirtas pilsētas tiesības. Dzīvojamo ēku pilsētā pavisam 327, no tām: mūra — 6, koka — 320, jauktas — 1, pie kam 325 vienstāva un 2 divstāvu ēkas. Dzīvokļu skaits 457. Ar elektrību apgaismo 225 dzīvokļus.

Kārsavā 1935. gadā bija 1870 iedzīvotāji (866 vīrieši un 1004 sievietes), no kuriem 685 (36,63%) latvieši, 785 (41,98%) žīdi, 281 (15,03%) krievi un 92 (4,92%) poļi. Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits niecīgs. Pēc iedzīvotāju skaita Kārsava stāv trīsdesmitceturtā vietā mūsu pilsētu sarakstā.

Zilupes pilsēta izbūvējusies uz Pasienas pagasta zemes, Zilupes krastā, ap 3 km no Krievijas robežas. Pēc Ventspils-Maskavas dzelzceļa līnijas atklāšanas 1900. gadā un Zilupes (agrāk Rozenovas) stacijas izbūves, ap staciju sākuši nomesties dzelzceļa strādnieki un kalpotāji. Ap 1908. gadu Zilupe jau bija izvērtusies par biezi apdzīvotu vietu, kuŗas straujo attīstību tomēr pārtrauca pasaules kaņģ. Pilsētas tiesības Zilupei piešķirtas 1931. gada 9. jūnijā. Pilsētā 287 dzīvojamās ēkas, no tām: mūra — 4, koka — 281, jauktas — 2, pie kam 278 vienstāva, 8 divstāvu un 1 trīsstāvu ēka. Dzīvokļu kopskaits 392. Ar elektrību apgaismo 194 dzīvokļus. Ūdensvads 17 dzīvokļos. Iedzīvotāju — 1566, no tiem 762 vīrieši un 804 sievietes. Pēc tautībām Zilupes iedzīvotāji sadalās — 472 (30,14%) latvieši, 471 (30,08%) žīdi, 542 (34,61%) krievi un 54 (3,45%) poļi. Pārējo atsevišķo tautību piederīgo skaits nav liels. Pēc iedzīvotāju skaita Zilupe stāv četrdesmit otrā vietā mūsu pilsētu sarakstā.

Bez minētām trīs pilsētām Ludzas aprīnķī ir vēl 10 ciemi.

Brīģu ciems — Brīģu pagastā cēlies no Brīģu sādžas, kuŗa 1924. gadā sadalīta 67 atsevišķās viensētās. Lielāka daļa agrāko sādžas iedzīvotāju uzbūvējusies ārpus sādžas uz savām jaunsaimniecību zemēm, bet

daļa tomēr palikusi centrā, veidojot pagastnama tuvumā jauno ciemu. Uz sevišķi strauju Briģu ciema attīstīšanos, vismaz tuvākā nākotnē, nevar cerēt, jo iedzīvotājiem pieejama tuvā (6,4 km) Zilupes pilsēta, kur koncentrējas visa tirdzniecība. Ciemā 21 māja ar 112 iedzīvotājiem (55 vīrieši un 57 sievietes) vai 34 atsevišķām ģimenēm. 43,75% no ciema iedzīvotājiem latvieši un 53,57% krievi.

Lauderu ciems Istras pagastā un tā priekštecis ir Lauderu sādža, kas 1927. g. sadalīta atsevišķās viensētās. Sādžas vietā tomēr palikuši daži iedzīvotāji, kas izveidojuši tagadējo ciemu ap pareizticīgās draudzes baznīcu, kuŗa pastāv jau no seniem laikiem. Tuvākā dzelzceļa stacija — (10 km) Zilupe. Ciemā 10 mājas ar 54 iedzīvotājiem, resp. 16 atsevišķām ģimenēm. 3,70% no iedzīvotājiem latvieši un 96,30% krievi.

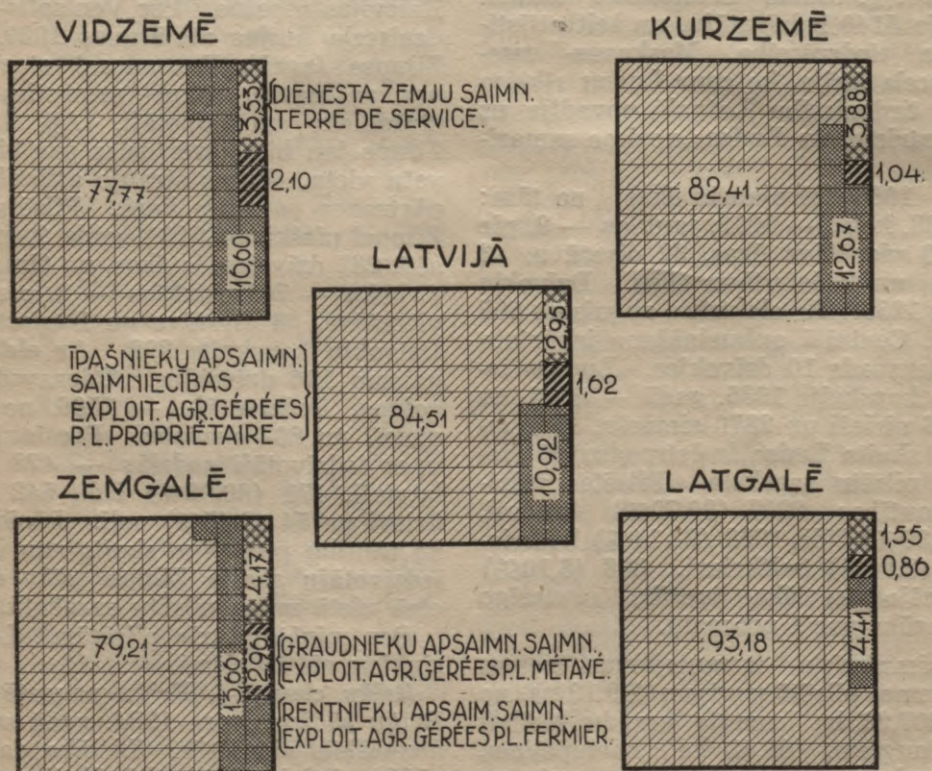
Nirzas ciems — tāda paša nosaukuma pagastā agrāk saukta par Nerzu. Arī Nirzas ciems izveidojies no agrākās Nerzas sādžas, kuŗa 1926. gadā sadalīta viensētās. Sādžas vietā palikušie iedzīvotāji tagad izveido jauno ciemu. Straujāku ciema attīstību kavē Zilupes (15 km) un Ludzas pilsētu tuvums, kādēļ iedzīvotāji mēdz visas savas vajadzības nokārtot tur. Tuvākā dzelzceļa stacija

(5 km) — Nerza. Ciemā 22 mājas ar 166 iedzīvotājiem (80 vīr. un 86 sievietes) — 37 atsevišķām ģimenēm. 87,35% iedzīvotāju latvieši, 4,82% — krievi, 3,61% žīdi un 3,01% poļi.

Pasienas ciems Pasienas pagastā un agrāk saukts par Posines miestu. Tas, kā domājams, nodibinājies jau apm. 260 gadus atpakaļ, kad še dominikāņu mūki uzcēluši baznīcu un klosteri. Še atrodas arī bij. Posines muižas centrs, kas savukārt darījis iespaidu uz miesta attīstību, pievelkot muižas tuvumā amatniekus un citus iedzīvotājus, kam muiža varēja dot darbu un maizi. Tuvākā dzelzceļa stacija Zilupe — 12,5 km. Ciemā 49 mājas ar 328 iedzīvotājiem (121 vīr. un 207 sievietes) — 80 atsevišķām ģimenēm. 32,01% iedzīvotāju latvieši, 29,58% krievi, 35,67% poļi un 2,74% žīdi.

Poļešcinas ciems dabīgi attīstījies Šķaunes pagasta centrā ap pagasta namu, baznīcu, skolu un doktorātu. Ciema attīstību veicinājis arī šīs vietas ģeogrāfiskais stāvoklis: tuvākā pilsēta un dzelzceļa stacija Zilupe atrodas 35 km attālumā no Poļešcinas ciema, kuŗš tādēļ kļūst par centru plašākai apkārtnēi.

Ciemā 26 mājas, kuŗās 123 iedzīvotāji (56 vīrieši un 67 sievietes) vai 37 atsevišķ-

Saimniecību skaits pagastos un pilsētās 1935. g. pēc to rakstura (%).

ķas ģimenes. No ciema iedzīvotājiem 66,67% latvieši, 32,25% krievi.

Pudinovas ciems — Mērdzenes pagastā — ir zināmā mērā atliekas no agrāk lielās Pudinovas sādžas. Tā kā Pudinova atrodas pie Ludzas — Kārsavas lielceļa, pa kuŗu norisinās dzīva kustība starp abām pilsētām, tad Pudinovas sādža izvērtusies par plašu tirdzniecības centru. Bet jau 1912. gadā sādža izdalīta viensētās un lās vietā atlikušās vairs nedaudz mājas, kas grupējas ap baznīcu un skolu, tā sastādot tagadējo Pudinovas ciemu. Tuvākā dzelzceļa stacija Malnava 10 km attālumā.

Ciemā 10 mājas ar 59 iedzīvotājiem (12 atsevišķas ģimenes). 13,56% iedzīvotāju latvieši, 81,36% krievi.

Pušmucovas ciems — Mērdzenes pagastā izveidojies uz bij. Pušmucovas muižas zemes ap baznīcu un krogu, kuŗus uzcēlis kāds no bij. muižas īpašniekiem. Ar agrār-reformu muiža sadalīta jaunsaimniecībās, un vairums bij. sādžas iedzīvotāju sabūvējusies uz savu jaunsaimniecību zemēm. Ludzas pilsētas tuvums (12 km) samazina arī ciema tirdzniecisko nozīmi, kādu tam varētu piešķirt stāvoklis pie Ludzas - Kārsavas ceļa, pa kuŗu notiek dzīva satiksme. Ciemā tikai 5 mājas ar 35 iedzīvotājiem (5 ģimenes) — latviešiem.

Rogovkas ciems — Nautrēnu pagastā — ir agrākās Rogovkas sādžas pēctecis. Šī ir sena apmetne, kas izveidojusies ap baznīcu. Ap 1819. g. bij. Zaļmuižas īpašnieks uzcēlis baznīcas tuvumā krogu un vēl dažas ēkas, pēc kam sākusies strauja sādžas apbūve, jo tā, atrazdamās pusceļā starp Rēzekni un Krāslavu, kļuva par tirdzniecības centru plašai apkārtnēi. Pēdējai Rogovkas ciema nozīme arī tagad vēl nav mazinājusies, un tas turpina apbūvēties. Tuvākā dzelzceļa stacija Mežvidi — 10 km. Ciemā 50 mājas ar 253 iedzīvotājiem (110 vīr. un 143 siev.) vai 67 atsevišķām ģimenēm. No ciema iedzīvotājiem 86,16% latvieši, 8,30% žīdi un 3,16% krievi.

Rundēnu ciems — Rundēnu pagastā — agrāk saukts par Rundāniem. Rundēni jau senāk bijuši neliels centrs, izveidojies ap baznīcu, skolu un pagasta namu. Ar nedēļas tirgu ievēšanu ciema nozīme plašākai apkārtnēi vēl pieaugusi. 1933. gadā Rundēni izsludināti par ciemu. Tuvākā dzelzceļa stacija Zilupe — 24 km. Ciemā 38 mājas ar 288 iedzīvotājiem (155 vīr. un 133 siev.), resp. 53 atsevišķām ģimenēm. No ciema iedzīvotājiem 55,55% latvieši, 36,11% krievi un 6,60% poļi.

Vecslabadas ciems — Istras pagastā — ir sena liela centra pēctecis, kas palicis pāri pēc lielās sādžas sadalīšanas viensētās, uz

kuŗām pārcēlušies arī jauno saimniecību īpašnieki. Ciems tomēr vēl palicis kā centrs diezgan plašai apkārtnēi, kas savus tirdznieciskos darījumus veic ciemā. Tuvākā dzelzceļa stacija Zilupe — 20 km. Ciemā 56 mājas ar 383 iedzīvotājiem (184 vīr. un 199 sievietes). No ciema iedzīvotājiem 35,77% latvieši, 59,77% krievi.

Pēc dzimuma Ludzas apriņķa iedzīvotāji sadalās — 44.737 vīrieši (no tiem uz laukiem 40.433) un 48.433 (43.755) sievietes, tā tad uz katriem 1000 vīriešiem 1083 sievietes. Laukos uz katriem 1000 vīriešiem — 1082 sievietes un pilsētās 1087. Caurmērā visā valstī uz 1000 vīriešiem ir 1139 sievietes, Latgalē — 1086. Kā redzams, Ludzas apriņķī šis caurmērs ir stipri zemāks par visas valsts caurmēru un zemāks arī par Latgales apgabala caurmēru.

Pēc tautībām Ludzas apriņķa iedzīvotāji sadalās: latvieši — 57.936 (62,18%), vācieši — 77 (0,08%), krievi — 29.123 (31,26%), žīdi — 3063 (3,29%) un 2971 (3,19%) pārējo tautību piederīgie. Uz laukiem, atskaitot pilsētu, dzīvo 54.572 (64,83%) latvieši, 27 (0,03%) vācieši, 26.909 (31,96%) krievi, 289 (0,34%) žīdi un 2391 (2,84%) pārējo tautību piederīgie. Kā redzams, laukos latviešu procents palielinās. Jāpiezīmē, ka Ludzas apriņķī, tāpat kā citos Latgales apriņķos, samērā ļoti daudz cittautībnieku.

Vislatviskākais pagasts

Ludzas apriņķī ir Nautrēnu pagasts, kur latviešu ir 96,74% no šī pagasta iedzīvotāju kopskaita. Tikai nedaudz mazāk (91,19%) latviešu ir Ciblas pagastā. Savukārt visvairāk cittautībnieku ir Istras pagastā, kur to pavisam 79,28% no iedzīvotāju kopskaita. Šo cittautībnieku starpā vairums krievu — 75,40%. Tāpat daudz (74,45%) cittautībnieku ir Pasiēnas pagastā, galvenā kārtā krievi (61,97%).

Ev.-luterāņu Ludzas apriņķī ir ļoti maz — tikai 2096 vai 2,25% no visa iedzīvotāju kopskaita. Starp lauku iedzīvotājiem ev.-luterāņu ir vēl mazāk — 1,56% (1310). Vairāk nekā puse (61.925 iedzīv. vai 66,46%) no iedzīvotājiem apriņķī ir Romas katoļi. Uz laukiem Romas katoļu ir vēl vairāk — 69,83% (58.788). Arī pareizticīgo apriņķī ļoti daudz — 21.976 vai 23,59% (laukos — 20.341 vai 24,16%). Samērā daudz — 3992 vai 4,29% — arī vecticīgo (laukos — 3391 vai 4,03%). Mozus ticīgo — 3072 — 3,30% (209 — 0,34%) un tie galvenā kārtā dzīvo pilsētās. Pārējo atsevišķo ticību piederīgo skaits samērā ļoti niecīgs. Ārvalstnieku Ludzas apriņķī sa-

mērā ļoti maz — 358 vai 0,39% no iedzīvotāju kopskaita aprīņķī. Uz laukiem to ir 202 vai 0,24%.

Ludzas iedzīvotāju **vecuma un ģimenes stāvokļa** sadalījumu raksturo tabula:

tāju pieaugums 1935. gadā ir 860. No Latgales aprīņķiem Ludzas aprīņķis 1935. g. uzrāda vismazāko iedzīvotāju skaita pieaugumu, bet tas tomēr daudz lielāks, nekā citu apgabalu aprīņķos. Izirušas un šķirtas

Vecuma grupas	Neprecējušies		Precējušies		Atraitņi		Šķirti		Nezināmi		Kopā	
	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%	Skaitis	%
0—9	20591	39,21	—	—	—	—	—	—	—	—	20591	22,10
10—14	10604	20,19	—	—	—	—	—	—	—	—	10604	11,38
15—19	6623	12,61	170	0,50	2	0,03	—	—	1	3,13	6796	7,29
20—29	9561	18,21	5956	17,53	62	0,95	11	10,58	8	25,00	15598	16,74
30—39	2538	4,83	9007	26,52	322	4,91	33	31,73	6	18,75	11906	12,78
40—49	1027	1,96	7863	23,15	895	13,66	32	30,77	4	12,50	9821	10,64
50—59	692	1,32	5801	17,08	1516	23,14	20	19,23	3	9,37	8032	8,62
60 g. u. v.	848	1,61	5152	15,17	3743	57,13	8	7,69	8	25,00	9759	10,48
Nezin. vec.	30	0,06	19	0,05	12	0,18	—	—	2	6,25	63	0,07
Kopā	52514	100,00	33938	100,00	6552	100,0	104	100,00	32	100,00	93170	100,00

Sadalot visus Ludzas aprīņķa iedzīvotājus trīs vecuma grupās — bērnos (līdz 14 gadiem), darba spējigos (no 15 līdz 59 gadiem) un vecos iedzīvotājos (60 g. veci un vecāki), redzams, ka bērnu ir 33,48% no iedzīvotāju kopskaita, darba spējīgo — 55,97% un veco iedzīvotāju — 10,55%.

Pēc ģimenes stāvokļa — 56,36% neprecējušies, 36,46% — precējušies, 7,03% — atraitņi un 0,11% šķirti.

1935. gadā Ludzas aprīņķī noslēgtas 719 laulības, kas ir 4,36% no visu noslēgto laulību skaita valstī un 15,81% no noslēgto laulību skaita Latgalē. Dzimuši (bez nedzīvi dzimušiem) 1040 zēni un 1093 meitenes, uz 100 meitenēm dzimuši 95,15 zēni. Tā tad Ludzas aprīņķis ir viens no tiem aprīņķiem, kur dzimušo skaitā meitenes pārsvarā. Bez Ludzas aprīņķa vēl tikai Cēsu, Valkas, Aizputes un Bauskas aprīņķī piedzimušas vairākas meitenes, nekā zēni. No minētā skaita — 2133 dzimušiem — ārlaulībā dzimuši — 113. Tā tad no katriem 100 dzīvi dzimušiem ārlaulībā dzimuši 5,30. Ar ārlaulībā dzimušo skaitu Ludzas aprīņķis ir zem Latgales un arī zem visas valsts caurmēra. Latgalē šis caurmērs ir 5,63 un visā valstī — 9,17. Vēl mazāk ārlaulībā dzimušo ir tikai Jaunlatgales apr. (5,10). Tai pašā laikā pirmajā dzīvības gadā miruši 83 zēni (7,98 no 100 dzīvi dzimušiem) un 91 meitene (8,33), vidēji — 8,16. No ārlaulībā dzimušiem pirmā dzīvības gadā aprīņķī miruši 14. Zidaiņu mirstība Ludzas aprīņķī pārsniedz caurmēra zidaiņu mirstību valstī (7,89), bet ir zemāka par šo caurmēru Latgalē (9,26). Kā jau iepriekš aizrādīts, pavisam 1935. gadā Ludzas aprīņķī dzimuši 2133, bet tai pašā laikā miruši 1273, tādēļ dabiskais iedzīvo-

1935. gadā aprīņķī 29 laulības, kas ir 1,51% no visā valstī un 18,95% no Latgalē šķirto laulību kopskaita.

Pēc veselības departamenta ziņām ar **lipīgām slimībām** Ludzas aprīņķī 1935. gadā saslimuši 244 cilvēki, kas ir 1,88% no visā valstī ar lipīgām slimībām saslimušiem. Salīdzinot 1935. gadu ar iepriekšējo gadu, saslimšanas gadījumu skaits par 10,62% samazinājies. Visvairāk 1935. gadā slimuši ar elpošanas organu tuberkulozi (58) un gripu (56).

1935. gadā Ludzas aprīņķī darbojušās 4 slimnīcas un sanātorijas ar 130 gultām. Gada laikā minētās slimnīcās un sanātorijās ārstējušās 2296 personas. Uz 1935. gada 31. decembri aprīņķī skaitījās 20 ārsti, 7 zobārsti, 19 vecmātes, 7 ambulances un veselības kopšanas punkti, 3 Rentgena aparāti un 5 kalnu saules kabineti. Tai pašā laikā Ludzas aprīņķī darbojušās 15 aptiekas un 6 drogu veikali. Aptiekās gada laikā izsniegtas par maksu zāles pēc 43.982 receptēm.

1935. gadā dažādās tiesu instancēs notiesātas 577 personas, kas savus noziegumus izdarījušas Ludzas aprīņķī, pie kam 483 personas noziegumus izdarījušas uz laukiem un 94 — pilsētās. Salīdzinot ar iepriekšējo 1934. gadu, notiesāto skaits par 17,45% samazinājies. Ludzas aprīņķa notiesāto skaits ir 4,57% no visā valstī un 15,93% no Latgales apgabalā notiesāto skaita.

Izglītības iestādes Ludzas aprīņķī.

1935./36. mācības gadā visā aprīņķī darbojušās 118 pamatskolaas, no tām 11 darbojušās pilsētās, bet 107 uz laukiem. Pa-

matskolu tīkls Ludzas apriņķī samērā ļoti plašs, jo uz vienu skolu ir tikai 792 iedzīvotāji, kurpretim visā valstī šis caurmērs ir 1024 un Latgalē — 797. Vēl mazāks iedzīvotāju skaits uz vienu pamatskolu ir tikai Rēzeknes un Jaunlatgales apriņķī. Pamatskolās minētā 1935./36. mācības gadā bijuši 538 skolotāji un 13.829 skolēni (pilsētu — 2323 un lauku — 11.506). 4 pamatskolas ar 1816 skolēniem uzturējusi valsts, 114 pamatskolas ar 12.013 skol. — pašvaldības. No minētām 118 pamatskolām bijušas: latviešu — 75 ar 9773 skolēniem, krievu — 11 ar 1118 skol., poļu — 1 ar 126 skolēniem un žīdu — 3 ar 409 skolēniem. Tai pašā laikā apriņķī darbojušās 1 latviešu vidusskola ar 244 skolēniem un 1 jauktu tautību vidusskola ar 116 skolēniem. Bez tam vēl strādājušas 1 četrgadīga ar 213 skolēniem un 1 divgadīga lauksaimniecības skola ar 29 skolēniem.

1935. gadā apriņķī darbojušās 21 vispārējā tipa bibliotēka, no tām 6 pilsētās un 15 uz laukiem. 2 bibliotēkas piederējušas pašvaldībām un 19 privātām organizācijām. Kopējais sējumu skaits minētās bibliotēkās uz 1936. g. 1. janvāri bijis 22.210, no tiem lauku bibliotēkās — 9500 sējumi. No visiem sējumiem — 13.175 bijuši latviešu valodā un 9035 svešvalodā. Bibliotēku skaita ziņā vislabāk nostādīts Pasiēnas (5 bibliotēkas ar 1617 sēj.), Mērdzenes (3 bibl. ar apm. 1920 sēj.). Turpretim Nautrēnu, Pildas, Šķaunes un Zvirgzdenes pagastā bibliotēku vēl līdz šim laikam nav. Visās bibliotēkās 1935. gadā izsniegti lasīšanai 12.544 sējumi, no tiem uz laukiem — 5147 sējumi. Lasāmības koeficients Ludzas apriņķī (10,9) stipri zemāks par lasāmības koeficientu Latgales apgabalā (15,6) un caurmērā visā valstī (21,5). 1935. gadā Ludzas apriņķī izdots viens latviešu žurnāls. Laikraksti nav iznākuši.

Ludzas apriņķa zemesceļu garums

ir 1135,0 km, no tiem 35,3 km šosejas, 15,0 km bruģi un 326,5 km I šķ. grantēti zemesceļi. Visi šie ceļi ar kopējo 376,8 km garumu atrodas valsts labošanā. Turpretim 2. šķ. — 280,6 km un 3. šķ. — 477,6 km zemes ceļi labojami kļaušu kārtā.

Ludzas apriņķa lauku apdzīvotās vietas.

Ludzas apriņķī 1935. gadā bijušas pavisam 16.501 lauku apdzīvotā vieta (dzīvojamā ēka), kas ir 7,30% no visas valsts lauku apdzīvoto vietu kopskaita. Starp minētām 16.501 lauku apdzīvotām vietām 13.918 (vai 84,35%) vecsaimniecību dzīvojamās

ēkas, 1789 (10,84%) jaunsaimniecību dzīvojamās ēkas, 279 (1,69%) mazmājas un atsevišķas kalpu mājas, 68 (0,41%) apdzīvotas skolu ēkas un 447 (2,71%) dažādas pārējās ēkas.

Ludzas apriņķī visvairāk ir vienistabu (telpu) lauku apdzīvoto vietu — 9177 (vai 14,30% no visu vienas telpas apdzīvoto vietu skaita valstī), tad 5234 (8,89%) — divistabu apdzīvotās vietas, 1224 (3,07%) — trīsstabu apdzīvotās vietas, 494 (1,63%) četrstabu apdzīvotās vietas, 142 (1,05%) piecistabu apdzīv. vietas un 178 (0,98%) seš- un vairāk istabu apdzīvotās vietas.

Ludzas apriņķī tikai sešas desmitdaļas no apdzīvoto vietu apsaimniekotājiem ir latvieši. Tā latvieši apsaimnieko 10.202 (vai 61,83%) apdzīvotās vietas, krievi — 5483 (33,23%) apdzīvotās vietas un pārējās tautības tikai — 577 (3,49%) apdzīvotās vietas. 239 (1,45%) apdzīvotās vietas apsaimnieko juridiskas personas.

Visvairāk apriņķī (14.916 vai 90,42%) tādu apdzīvoto vietu, kurās dzīvo tikai viena ģimene, daudz mazāk (929 vai 5,63%) jau no divām ģimenēm aizņemtu apdzīvoto vietu.

Apgaismošana. 16.416 (vai 99,48%) lauku apdzīvotās vietas apriņķī apgaismo ar petroleju un tikai 54 (vai 0,33%) apdzīvotās vietas iekārtota elektriskā apgaismošana. Procentuāli vēl mazāk ar elektrību apgaismotu lauku apdzīvoto vietu ir tikai Rēzeknes un Jēkabpils apr.

Ludzas apriņķa lauku apdzīvoto vietu apgaismošanas veidi:

	Ar elektrību apgaismoto apdz. vietu		Ar petroleju apgaismoto apdz. vietu	
	skaitis	%	skaitis	%
Brīgu pagasts	—	—	973	—
Ciblas pag.	23	1,78	1265	98,14
Istras pag.	—	—	1615	—
Kārsavas pag.	21	1,13	1834	98,76
Mērdzenes pag.	—	—	2202	—
Nautrēnu pag.	2	0,17	1193	99,83
Nirzas pag.	—	—	1064	—
Pasiēnas pag.	3	0,21	1432	99,79
Pildas pag.	1	0,07	1480	99,93
Rundēnu pag.	—	—	843	—
Šķaunes pag.	2	0,14	1379	99,64
Zvirgzdenes p.	2	0,18	1136	99,82

No minētiem skaitļiem redzams, ka relatīvi visvairāk apdzīvoto vietu ar elektrisko apgaismošanu ir Ciblas un Kārsavas pagastā, kurpretim dažos pagastos 1935. gadā vēl nebija nevienas ar elektrību apgaismotas lauku apdzīvotas vietas.

Ūdensapgāde. Dzeramo ūdeni 13.690

vai 82,97% lauku apdzīvotas vietas aprīnķi ņem no akām, 64 (0,39%) no ūdenssūkņiem, 1772 (10,74%) no upēm un ezeriem un 12 (0,07%) apdzīvotās vietās ierīkots ūdensvads.

Lauku saimniecības.

Ludzas aprīnķi 1935. gadā bijušas pavisam 18.643 dažāda rakstura lauku saimniecības, kas ir 6,76% no visa saimniecību kopskaita valstī. Pēc lieluma grupām minētās 18.643 saimniecības sadalās:

Saimniecību skaits un zemes kopplatība 1935. gadā.

	Saimniecību skaits		Zemes koppl. ha	
	1 ha	%	ha	%
Līdz 1 ha	1353 ^{*)}	7,26	484,79	0,24
1— 2 ha	532	2,85	838,41	0,42
2— 5 ha	1933	19,37	7321,25	3,69
5— 10 ha	6579	35,29	50260,85	25,30
10— 15 ha	4501	24,14	55290,72	27,83
15— 20 ha	2217	11,89	38264,93	19,26
20— 30 ha	1118	6,00	26308,92	13,24
30— 50 ha	327	1,75	12094,48	6,09
50—100 ha	68	0,37	4489,73	2,26
Pāri par 100 ha	15	0,08	3306,74	1,67

Kopā 18643 100,00 198660,82 100,00

^{*)} Šai skaitā 90 saimn. tikai ar mājlopiem.

Pēc saimniecību zemes kopplatības 1935. gadā vislielākie pagasti Ludzas aprīnķi ir Mērdzenes ar 25.290,23 ha lielu saimniecību zemes platību, Kārsavas — 20.716,80 ha un Pildas — 18.637,69 ha. Turpretim vismazākie — Rundēnu — 10.206,42 ha, Brīgu — 11.764,43 ha un Nirzas ar 12.944,06 ha lielu saimniecību zemes platību.

Zemes kulturveidi.

Ludzas aprīnķi zemes sadalījums pēc kulturveidiem (1929. g.): aņamzeme (ieskaitot augļu un sakņu dārzus) — 89.007,06 ha (vai 46,35% no visas zemes kopplatības), pļavas — 37.092,77 ha (19,32%), ganības — 29.809,25 ha (15,52%), meži un krūmi — 9994,13 ha (5,20%) un pārējā zeme un ūdeņi — 26.137,56 ha (13,61%). Samērā visaugstākais aņam- un dārzu zemes procents 1929. gadā bija Nirzas (47,40%), Pasienas (46,64%), Pildas (46,56%) un Šķaunes (44,09%) pagastā, kurpretim viszemākais — Brīgu (26,96%), Ciblas (31,78%), Mērdzenes (34,27%), Kārsavas (35,28%) pagastā. Pļavu procents visaugstākais ir Nautrēnu (21,79%), Zvirgzdenes (20,75%) un Nirzas (18,92%) pagastā. Maz pļavu ir Brīgu (13,08%), Ciblas (14,12%), Pasienas (14,30%) un Istras (15,37%) pa-

gastā. Ganību visvairāk Rundēnu (17,48%), Pasienas (17,29%), Nautrēnu (16,99%) un Kārsavas (15,97%) pagastā. Maz ganību Pildas (10,10%) un Zvirgzdenes (10,12%) pagastā. Mežu un krūmāju visvairāk saskaitīts Brīgu (22,84%), Mērdzenes (20,07%), Šķaunes (19,92%) un Kārsavas (19,68%) pagastā. Samērā mazmežu Nirzas (3,95%) un Nautrēnu (4,10%) pagastā.

Salīdzinot 1935. un 1929. gadā lauksaimniecībā izlieto to zemi, redzams, ka tā 1935. gadā pieaugusi par 5,57% un ir 164.595,47 ha pret 155.909,08 ha 1929. gadā. Par 9,11% palielinājusies aņamzemes un dārzu platība (97.119,81 ha — 1935. gadā), pļavu platība palielinājusies par 3,07% (38.230,62 ha 1935. gadā). Turpretim par 1,89% samazinājusies dabisko ganību platība un 1935. gadā ir 29.245,04 ha. Zemāk minētā tabula rāda iedzīvotāju skaitu uz 100 ha aņamzemes Ludzas aprīnķa atsevišķos pagastos:

Pagasti	Iedzīv. skaits uz 100 ha aņamz.
Brīgu pagasts	93,34
Ciblas pagasts	83,60
Istras pagasts	96,54
Kārsavas pagasts	101,35
Mērdzenes pagasts	94,25
Nautrēnu pagasts	91,13
Nirzas pagasts	74,40
Pasienas pagasts	87,67
Pildas pagasts	77,34
Rundēnu pagasts	90,07
Šķaunes pagasts	78,06
Zvirgzdenes pag.	84,59

Kā redzams, vislielākais iedzīvotāju skaits uz 100 ha aņamzemes ir Kārsavas un Istras, bet vismazākais — Nirzas pagastā.

Visā aprīnķi (bez pilsētas) caurmērā uz 100 ha aņamzemes ir 87,86 iedzīvotāji.

Sējumu platība.

Ludzas aprīnķa laukaugu sējumu platība 1936. gadā bijusi (100 hektaros): rudziem (ziemas un vasaras) — 17,15 (vai 21,64% no visas sējumu kopplatības), ziemas kviešiem — 2,7 (3,42%), vasaras kviešiem — 3,0 (3,80%), miežiem — 11,5 (14,56%), auzām — 10,1 (12,78%), mistram — 1,0 (1,27%), zirņiem un citiem pākšaugiem — 3,6 (4,56%), āboliņam u. c. tīruma zālājiem (ieskaitot sēklas āboliņa platību) — 12,2 (15,44%), kartupeļiem — 6,6 (8,35%), sakņaugiem — 1,3 (1,65%), līnīem — 8,7 (11,01%) un pārējiem laukaugiem (ieskaitot cukurbiešu sējumu platību) — 1,2 (1,52%).

Salīdzinot 1936. un 1935. gada atsevišķu laukaugu sējumu platības Ludzas apriņķī, redzams, ka 1936. gadā palielinājusies miežu (par 0,88%), vasaras kviešu (par 36,36%), auzu (par 3,06%), āboliņa u. c. tīruma zālāju (par 17,31%), kartupeļu (par 1,54%), linu (par 4,82%) sējumu platība. Turpretim samazinājusies rudzu (par 6,56%), ziemas kviešu (par 15,62%), mistra (par 9,09%), zirņu un citu pākšaugu (par 16,28%), un pārējo laukaugu sējumu platība (par 7,69%). Nav mainījusies sakņaugu sējumu platība.

Apskatot atsevišķo laukaugu platības 1936. gadā Ludzas apriņķī, Latgalē un visā valstī, un salīdzinot tās ar šo laukaugu platībām 1935. gadā un 1934. gadā, redzams, ka rudzu (ziemas un vasaras) sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.		1934. g.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Ludzas apr.	17,1	93,44	18,3	100,00	17,4
Latgalē . . .	95,4	94,64	100,8	100,00	98,4
Latvijā . . .	257,9	95,38	270,4	100,00	268,2

visā valstī ir par 4,62% mazāka, nekā 1935. gadā. Latgalē tā samazinājusies par 5,36% un Latgales rudzu kopplatība ir 36,99% no visas valsts rudzu platības. Ludzas apriņķa rudzu sējumu platība ir 6,63% no visas valsts rudzu kopplatības.

Ziemas kviešu sējumu platība:

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ha	%	1000 ha	%
Ludzas apriņķī . . .	2,7	84,38	3,2	100,00
Latgalē	11,1	76,03	14,6	100,00
Latvijā	58,9	69,21	85,1	100,00

Ziemas kviešu sējumu platība 1936. gadā samazinājusies visā valstī par 30,79%, Latgalē par 23,97%, pie kam Latgales ziemas kviešu sējumu platība ir 18,85% no visu kviešu sējumu kopplatības. Ludzas apriņķa ziemas kviešu lauku platība ir 4,59% no to kopējās platības.

Vasaras kviešu lauku platība:

	1936. g.		1935. g.	
	1000 ha	%	1000 ha	%
Ludzas apriņķī . . .	3,0	136,36	2,2	100,00
Latgalē	16,2	113,29	14,3	100,00
Latvijā	70,1	126,53	55,4	100,00

Vasaras kviešu sējumu platība 1936. gadā palielinājusies valstī par 26,53% un Latgalē par 13,29%, pie kam Latgales vasaras kviešu sējumu platība ir 23,11% no visu vasaras kviešu sējumu kopplatības. Ludzas apriņķa vasaras kviešu lauku platība ir 4,28% no to kopplatības:

Miežu lauku platība:

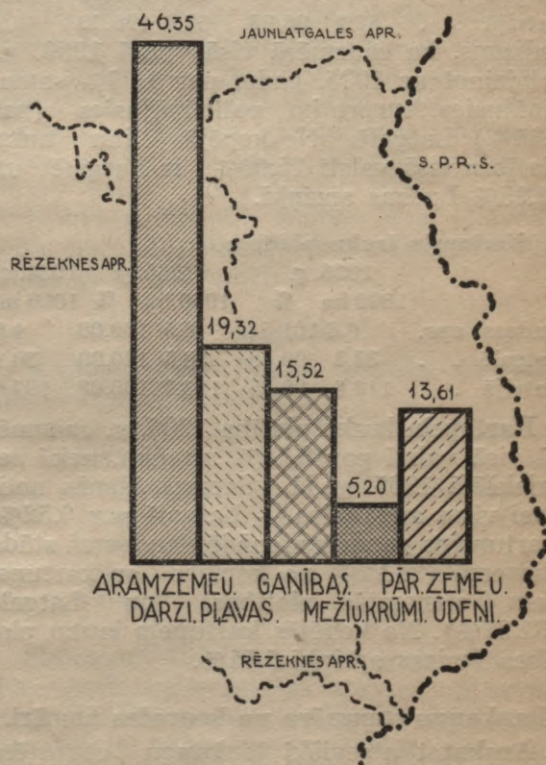
	1936. g.		1935. g.		1934. g.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Ludzas apr.	11,5	100,88	11,4	100,00	10,5
Latgalē	68,0	102,56	66,3	100,00	66,5
Latvijā	189,3	98,03	193,1	100,00	180,1

Miežu aizņemtā platība 1936. gadā samazinājusies valstī par 1,97%, turpretim palielinājusies Latgalē par 2,56% un Ludzas apriņķī par 0,88%. Ar miežiem aizņemtā platība 1936. g. Latgalē ir 35,92% un Ludzas apriņķī 6,07% no visu miežu lauku kopplatības.

Auzu lauku platība:

	1936. g.		1935. g.		1934. g.
	1000 ha	%	1000 ha	%	1000 ha
Ludzas apr.	10,1	103,06	9,8	100,00	8,8
Latgalē	80,8	102,41	78,9	100,00	70,8
Latvijā	339,2	102,02	332,5	100,00	300,2

Kā redzams, kopējā auzu lauku platība 1936. gadā palielinājusies par 2,02% un Latgalē par 2,41%. Pēdējā 1936. gadā gan drīz ceturtdaļa (23,82%) no visas auzu lauku kopplatības atradusies Latgales apgabalā. Ludzas apriņķa auzu lauku platība ir 2,98% no to platības valstī.

Zemes sadalījums pēc kulturveidiem Ludzas apriņķī.

Mistra platība:

	1936. g.	1935. g.	1934. g.
	1000 ha %	1000 ha %	1000 ha
Ludzas apr.	1,0 90,91	1,1 100,00	0,6
Latgalē . . .	6,7 111,67	6,0 100,00	8,8
Latvijā . . .	77,1 103,36	70,5 100,00	71,8

Arī mistra aizņemtā lauku platība palielinājusies visā valstī par 9,36%. Latgalē par 11,67%. Latgales apgabala mistra lauku platība ir 8,69% un Ludzas apriņķa — 1,30% no mistra lauku kopplatības valstī.

Zirņu lauku platība:

	1936. g.	1935. g.	1934. g.
	1000 ha %	1000 ha %	1000 ha
Ludzas apr.	3,6 83,72	4,3 100,00	4,9
Latgalē . . .	16,4 90,11	18,2 100,00	23,1
Latvijā . . .	39,4 94,03	41,9 100,00	44,1

Ar zirņiem aizņemtā lauku platība 1936. gadā samazinājusies — kopplatībā par 5,97%, Latgales apgabalā par 9,89% un vēl jūtāmāk (par 16,28%) Ludzas apriņķī. Latgales apgabala 1936. g. zirņu lauku platība ir 41,62% un Ludzas apriņķa — 9,13% no visas zirņu lauku kopplatības.

Apskatot ar līnīem aizņemto platību:

	1936. g.	1935. g.	1934. g.
	1000 ha %	1000 ha %	1000 ha
Ludzas apr.	8,7 104,82	8,3 100,00	5,3
Latgalē . . .	50,4 104,35	48,3 100,00	32,3
Latvijā . . .	67,2 98,97	67,9 100,00	46,3

redzams, ka caurmērā visā valstī 1936. g., salīdzinot ar 1935. gadu, par 1,03% samazinājusies, turpretim palielinājusies (par 4,35%) Latgalē. No kopējās līnu lauku platības visā valstī 75,00% ir Latgalē un 12,95% Ludzas apriņķī.

Kartupeļu lauku platība:

	1936. g.	1935. g.	1934. g.
	1000 ha %	1000 ha %	1000 ha
Ludzas apr.	6,6 101,54	6,5 100,00	4,6
Latgalē . . .	38,3 99,48	38,5 100,00	30,8
Latvijā . . .	119,8 96,85	123,7 100,00	107,5

Kartupeļu lauku platība 1936. g. caurmērā visā valstī par 3,15% mazāka, nekā iepriekšējā 1935. gadā. Samazināšanās notikusi visos apgabalos — Latgalē par 0,52%. Kartupeļus gandrīz vienādā daudzumā stāda Vidzemē (31,22% no kopējās ar kartupeļiem aizņemtās platības) un Latgalē (31,97%). No kopējās kartupeļu lauku platības Ludzas apriņķī 5,51%.

Laukaugu caurmēra un kopražas apmēri.

Apskatot atsevišķi laukaugu caurmēra un kopražas apmērus, redzams, ka ziemas rudzu caurmēra raža 1936. gadā Ludzas apriņķī par 34,32% mazāka, nekā 1935. gadā

un no viena ha ievākti 6,64 kvintāli ziemas rudzu. Par 37,42% samazinājusies apriņķī arī ziemas rudzu kopražs un 1936. gadā ievākti pavisam 108,2 tūkst. kvintālu pret 172,9 tūkst. kvintāliem 1935. gadā. 1936. gadā Ludzas apriņķī ziemas rudzu kopražs ir 13,64% no Latgales un 3,82% no visā valstī ievāktās ziemas rudzu kopražas.

Vasaras rudzu caurmēra raža apriņķī 1936. gadā samazinājusies par 45,59%. Viens hektārs devis tikai 4,26 kvintālus, pret 7,83 kv. 1935. gadā. Vasaras rudzu kopražs samazinājusies vēl daudz vairāk — par 63,83% un pavisam ievākti 3,4 tūkst. kvintālu pret 9,4 tūkst. kv. 1935. gadā. No visas 1936. g. vasaras rudzu kopražas valstī 11,64% ievākti Ludzas apriņķī. No Latgales apgabala vasaras rudzu kopražas Ludzas apriņķī ievākti 28,57%.

Ziemas kviešu caurmēra raža 1936. gadā par 34,67% mazāka, nekā 1935. gadā, un caurmērā no 1 ha ievākti 6,33 kv. Pavisam apriņķī 1936. gadā ražoti 17,1 tūkst. kv. pret 31,0 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad kopražs apriņķī samazinājusies par 44,84%. 1936. g. Ludzas apriņķa ziemas kviešu kopražs ir 18,11% no Latgales un 2,22% no šo laukaugu kopražas valstī.

Vasaras kviešu caurmēra raža Ludzas apriņķī 1936. gadā samazinājusies par 55,34% un 1 ha devis 4,22 kvintālus ražas pret 9,45 kv. 1935. gadā. Vasaras kviešu kopražs apriņķī samazinājusies par 38,94% un pavisam ievākti 12,7 tūkst. kvintālu, kas ir 12,59% no Latgales un 1,91% no visas valsts 1936. gada vasaras kviešu kopražas.

Miežu caurmēra raža apriņķī 1936. gadā samazinājusies par 63,38%. No 1 ha ievākti 3,42 kvintāli pret 9,34 kv. 1935. gadā. Pavisam Ludzas apriņķī 1936. g. ievākti 39,3 tūkst. kvintālu miežu pret 106,5 tūkst. kvint. 1935. gadā, t. i., par 63,10% mazāk. 1936. gadā Ludzas apriņķī ražotais miežu daudzums ir 9,96% no Latgales un 2,38% no visā valstī ražotā miežu daudzuma.

Auzu caurmēra raža 1936. gadā arī samazinājusies ļoti jūtami — par 54,48%. No 1 ha caurmērā ievākti 3,91 kvintāli auzu, turpretim 1935. gadā 1 ha devis 8,59 kvintāli ražas. Arī kopražs 1936. gadā stipri zemāka — par 53,09% — nekā 1935. gadā, kad ievākti pavisam 84,2 tūkst. kvint. auzu, turpretim 1936. gadā ievākti tikai 39,5 tūkst. kvintālu, kas ir 7,84% no Latgales un 1,39% no visā valstī 1936. g. ievāktā auzu daudzuma.

Mistra caurmēra raža Ludzas apriņķī 1936. gadā par 63,87% mazāka, nekā 1935. gadā un no 1 ha ražoti 3,70 kvintāli. Pavi-

sam 1936. gadā Ludzas apriņķī ražoti 3,7 tūkst. kvint. mistra, t. i. par 67,26% mazāk, nekā 1935. gadā, kad mistra kopražā ir 11,3 tūkst. kvint. No visas mistra kopražas Ludzas apriņķī ražoti 4,34%. No Latgalē ievāktā mistra daudzuma — Ludzas apriņķī ievākti 8,45%.

Pākšaugu (zirņu) caurmēra raža 1936. g. samazinājusies par 60,56% un caurmērā no 1 ha ražoti 3,40 kv. zirņu pret 8,62 kv. 1935. gadā. Zirņu kopražā 1936. gadā apriņķī ir 12,2 tūkst. kvint. pret 37,1 tūkst. kvint. 1935. gadā. Tā tad arī kopražā 1936. g. samazinājusies par 67,12%. Ludzas apriņķī 1936. gadā ražoto zirņu daudzums ir 13,56% no Latgalē un 3,75% no visā valstī ražotā zirņu daudzuma.

Kartupeļu caurmēra raža 1936. gadā apriņķī par 20,05% mazāka, nekā 1935. gadā un no 1 ha ievākti 82,28 kvint. kartupeļu pret 102,92 kvint. 1935. gadā. Arī kartupeļu kopražā apriņķī samazinājusies — par 18,82% un 1936. gadā ievākti pavisam 543,1 tūkst. kvintālu, turpretim 1935. gadā 669,0 tūkst. kvint. Ludzas apriņķa kartupeļu kopražā ir 3,37% no visas kartupeļu kopražas valstī.

Linu šķiedras caurmēra raža 1935. gadā (par 1936. g. ziņas vēl nav sakopotas) Latgalē par 7,23% lielāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā un no 1 ha ievākti 3,56 kvint. šķiedras. Pavisam Latgalē 1935. gadā ievākti 171,8 tūkst. kvint. linu šķiedras, kas, salīdzināt ar 1934. gadu, par 60,26% vairāk. Ludzas apriņķī 1935. g. no 1 ha caurmērā ievākti 3,44 kvint. linu šķiedras (3,02 kv. — 1934. g.), kas kopā devuši 28,5 tūkst. kv. (16,0 tūkst. kv. 1934. g.).

Linsēklu caurmēra raža Latgalē 1935. g. ir par 6,15% mazāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā. Caurmērā no 1 ha ražoti 2,90 kv. linsēklu, kas pavisam 1935. gadā devuši 140,3 tūkst. kv. kopražas, pret 99,7 tūkst. kv. 1934. gadā. Kā redzams, linsēklu kopražā 1935. gadā palielinājusies par 40,72%. Ludzas apriņķī 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 2,90 kv. linsēklu (2,81 kv. — 1934. g.), kas kopā devuši 24,1 tūkst. kvint. kopražas, pret 14,9 tūkst. kv. 1934. gadā.

Cukurbiešu caurmēra raža Latgalē 1935. gadā par 20,32% mazāka, nekā iepriekšējā 1934. gadā. No 1 ha caurmērā novākti 176,9 kvint. cukurbiešu, kas kopā visā apgabalā devuši 471,3 tūkst. kvint. cukurbiešu, pret 472,0 tūkst. kvint. 1934. gadā. Tā tad cukurbiešu kopražā Latgalē 1935. gadā samazinājusies par 0,15%. Ludzas apriņķī 1935. gadā no 1 ha caurmērā ievākti 178,4 kvint. cukurbiešu, pret 213,0 kvint. 1934. gadā.

Āboliņa siena caurmēra raža Latgalē 1936. gadā par 6,81% mazāka, nekā 1935. gadā, un par 7,41% mazāka par vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo āboliņa siena caurmēra ražu. Caurmērā no 1 ha 1936. g. Latgalē ievākti 24,63 kvint. āboliņa siena, kas kopā devuši 2332,9 tūkst. kvint. kopražas, pret 2291,8 tūkst. kvint. 1935. gadā. Tā 1936. gadā āboliņa siena kopražā par 1,79% lielāka, nekā 1935. gadā un par 54,88% lielāka par vairākgadējo vidējo āboliņa siena kopražā. Ludzas apriņķī 1936. gadā caurmērā no 1 ha ražoti 19,05 kvint. un pavisam ievākti 222,9 tūkst. kvint. āboliņa siena.

Ļāvu siena caurmēra raža Latgalē 1936. gadā par 20,23% mazāka, nekā 1935. gadā, un, salīdzinot ar vairākgadējo (1925.—1934. g.) vidējo ļāvu siena caurmēra ražu, tā 1936. gadā samazinājusies par 3,36%. Caurmērā no 1 ha 1936. gadā ievākti 18,10 kv. ļāvu siena, bet tai pašā laikā ļāvu siena kopražā ir 3751,1 tūkst. kv. pret 4453,7 tūkst. kv. 1935. gadā. Tā tad arī kopražā 1936. gadā par 15,78% mazāka, nekā 1935. gadā, bet tomēr par 10,54% lielāka, nekā vairākgadējā vidējā ļāvu siena kopražā. Ludzas apriņķī 1936. gadā pavisam ievākti 619,2 tūkst. kv. ļāvu siena, vai caurmērā 16,21 kv. no 1 ha.

Ludzas apriņķa ziemas rudzu lauku stāvoklis 1936. gada novembrī, pēc lauksaimnieku korespondentu ziņojumiem, raksturojas ar skaitli 3,23 („4“ labs, „3“ vidēji). 1935. gada novembrī — 3,85. Ziemas kviešu lauku stāvoklis 1936. gada novembrī raksturojas ar skaitli 3,13 (1935. g. novembrī — 3,42). Kā redzams, 1936. g. novembra mēnesī ziemāju labības lauku stāvoklis bijis nedaudz sliktāks par tādu iepriekšējā 1935. gada novembrī.

Mājlopi.

Mājlopu skaits Ludzas apriņķī atsevišķos gados bijis (tūkstošos):

	1935. g.	1929. g.
Zirgi	19,70	18,40
Govslopi	56,62	35,26
To starpā:		
slauc. govīs	38,87	28,35
Cūkas	35,01	11,01
Aitas	64,27	24,60

Salīdzinot 1935. un 1929. gadu, redzams, ka visstraujāk Ludzas apriņķī pieaudzis (par 217,98%) cūku skaits un 1935. gadā apriņķī ir 4,36% no visa cūku kopskaita valstī. Govslopu skaits pieaudzis par 60,58% un 1935. g. apriņķī ir 4,44% no visu govslōpu skaita. Slaucamo govju skaits

pieaudzis par 37,11% (4,44% no slaucamo govju kopskaita). Aitu 1935. gadā ir par 161,26% vairāk, nekā 1929. gadā un to ir 4,77% no visu aitū kopskaita valstī. Vismazāko pieaugumu (7,07%) uzrāda zirgu skaits, tomēr no visa zirgu skaita valstī Ludzas apriņķī ir 5,13% zirgu. Uz 100 ha lauksaimnieciski izmantotās zemes 1935. g. Ludzas apriņķī bijuši 11,97 zirgi, 34,40 govslopi (23,62 slaucamas govīs), 21,27 cūkas un 39,05 aitas.

Zemāk minētā tabula rāda mājlopu skaitu 1935. gadā atsevišķos Ludzas apriņķa pagastos uz 100 ha aŗamzemes un caurmērā uz 1 saimniecību:

1 g. v. un vecākas — 7806 (13,87%), slaucamas govīs — 39.772 (70,66%), bulļi un vērši no 1—2 g. v. — 687 (1,22%), 2 g. v. un vecāki 364 (0,65%). Kaut gan govslōpu skaits apriņķī samazinājies, slaucamo govju skaits turpretim pieaudzis. Govslōpu skaits 1936. gadā vienīgi Zemgalē ir nedaudz lielāks (par 0,78%), nekā iepriekšējā 1935. gadā, turpretim, visos pārējos apgabalos mazāks. Aitū kopskaits Ludzas apriņķī 1936. gadā ir par 3,60% lielāks un apriņķī pavisam 66.584 aitas, no tām jēri līdz 1 g. v. — 37.542 (56,38%), aitas, teķi un auni 1 g. v. un vecāki — 29.042 (43,62%). Cūku kopskaits 1936. gadā diez-

	Zirgi		Govslōpi		To starpā slauc. govīs		Aitas un jēri		Cūkas un sivēni	
	uz	uz	uz	uz	uz	uz	uz	uz	uz	
	100 ha aŗamz.	1 s-bu	100 ha aŗamz.	1 s-bu	100 ha aŗamz.	1 s-bu	100 ha aŗamz.	1 s-bu	100 ha aŗamz.	1 s-bu
Brīgu pagasts . . .	21,60	1,12	62,60	3,25	42,51	2,20	78,30	4,06	33,21	1,72
Ciblas pagasts . . .	19,29	1,18	59,76	3,67	41,65	2,56	61,96	3,80	33,18	2,04
Istras pagasts . . .	22,19	1,11	61,83	2,11	40,60	2,04	74,07	3,72	35,75	1,80
Kārsavas pagasts . . .	20,67	0,96	66,47	3,09	47,78	2,22	63,83	2,96	40,90	1,90
Mērdzenes pag. . . .	20,88	1,10	62,27	3,27	45,90	2,41	72,84	3,83	35,71	1,88
Nautrēnu pag.	19,49	1,11	60,48	3,44	41,66	2,37	77,82	4,43	41,79	2,38
Nirzas pagasts	19,33	1,19	54,19	3,34	36,29	2,24	70,97	4,38	33,42	2,06
Pasienas pag.	21,09	1,06	56,82	2,85	38,21	1,92	61,96	3,12	39,80	2,00
Pildas pagasts	19,86	1,15	53,54	3,69	36,01	2,08	60,06	3,47	31,46	1,82
Rundēnu pag.	19,38	1,03	54,96	2,91	34,86	1,85	66,12	3,50	31,75	1,68
Šķaunes pag.	19,17	1,15	53,95	3,23	33,15	1,99	65,22	3,91	41,22	2,47
Zvirgzdenes pag. . . .	20,19	1,19	53,39	3,14	37,84	2,23	54,69	3,22	32,94	1,94
Kārsavas pilsēta	50,88	0,19	120,84	0,44	119,03	0,44	6,36	0,02	57,24	0,21
Ludzas pilsēta	32,62	0,27	40,78	0,34	37,98	0,32	—	—	41,25	0,35
Zilupes pilsēta	25,06	0,22	70,45	0,61	64,77	0,56	6,62	0,06	53,90	0,46
K o p ā	20,40	1,06	58,63	3,04	40,25	2,08	66,56	3,45	36,25	1,88

Salīdzinot 1936. un 1935. gada atsevišķu mājlopu skaitu Ludzas apriņķī — zirgu kopskaits 1936. g. par 2,76% pieaudzis un to ir 20.242, un pēc vecuma grupām tie sadalās: kumeļi līdz 1 g. v. — 1569 (vai 7,75%), no 1—3 g. v. — 1575 (7,78%), ķēves, zirgi un ērzeļi, vecumā no 3—15 g. — 14.040 (69,36%), 15 gadu veci un vecāki par 15 gadiem — 3058 (15,11%). Jāatzīmē, ka zirgu skaits pēdējos trijos gados pakāpeniski pieaudzis, pie kam sacītais attiecas uz visiem valsts apgabaliem, izņemot vienīgi Kurzemi, kur zirgu skaits 1936. g. nedaudz mazāks kā 1935. un 1934. g. Govslōpu skaits apriņķī pēdējā gadā samazinājies par 0,59% un tagad ir 56.286, no tiem teļi līdz 1 g. v. — 7657 (vai 13,60%), teles

gan jūtami samazinājies (par 12,69%) un apriņķī bija — 30.562 cūkas, no tām sivēni līdz 2 mēn. veci — 8759 (vai 28,66%), no 2 līdz 6 mēn. veci — 7464 (24,42%), vaislas cūkas un kuļļi 6 mēn. veci un vecāki — 2613 (8,55%) un pārējās cūkas 3 mēneši vecas un vecākas — 11.726 (38,37%). Cūku skaits 1936. gadā visos valsts apgabalos jūtami mazāks, nekā iepriekšējā 1935. gadā (Latgalē par 18,75%).

Lauksaimniecības mašīnas un darba rīki.

Pēdējās ziņas par lauksaimniecības mašīnām un darba rīkiem ir no 1929. gada vispārīgās lauksaimniecības skaitīšanas un to bija:

	Ludzas apriņķī	Latgalē	Latvijā
	Skaitis	uz 100 ha	uz 100 ha
		arāmzemes	arāmzemes
Tvaika mašīnas (lokomobiles)	6	0,01	0,12
Motori (iekšdedzes un vēja)	23	0,03	0,07
Traktori	—	—	0,02
Darba rati: koka	13906	16,23	7,33
dzelzasu	2265	2,64	9,47
Ragavas un kamanas	21150	24,69	19,57
Arkli: spīļu	8469	9,89	9,26
vienlemešu	16697	19,49	13,14
2- un vairāklemešu, spec.	20	0,02	1,05
Ecēšas un kultivātori: koka, dzelztaļ.	16494	19,25	15,37
atspeļu ecēšas	5887	6,87	7,31
spec. dzelzs un kultiv.	141	0,16	1,33
Sējmašīnas	24	0,03	0,42
Labības plaujmašīnas	33	0,04	1,04
Zāles plāvēji	36	0,04	1,53
Zirgu grābekļi	51	0,06	1,29
Kartupeļu racēji	5	0,01	0,20
Kuļmašīnas ar tvaika un mēchanisko dzinējsp.	29	0,03	0,18
Zirgu kūlēji (ģēpeļi)	985	1,15	0,74
Vērtījamās mašīnas	1551	1,81	2,06
Graudu šķīrotāji	82	0,10	0,31

Kā no minētiem skaitļiem redzams, Ludzas apriņķa lauksaimnieki, salīdzinot ar citu apriņķu lauksaimniekiem 1929. gadā bijuši samērā ļoti vāji apgādāti ar uzlabotām lauksaimniecības mašīnām un darbarīkiem. Lauksaimniekiem vajadzētu domāt par modernu lauksaimniecības mašīnu un darbarīku ieviešanu savās saimniecībās. Tā, piemēram, ļoti daudz vēl lieto kokasu darbaratus, kurū vietā būtu jāieved dzelzsu rati u. t. t.

Laukstrādnieku skaits.

Laukstrādnieku skaits Ludzas apriņķī (saimniecībās lielākās par 1 ha) 1935. gadā — 2083 (1929. gadā — 1630). No minētiem 2083 laukstrādniekiem 207 (1929. g. — 223) gada strādnieki (ieskaitīts arī tehniskais personāls un deputātņieki), 191 (170) gada strādnieces, 149 (142) vasaras puīši, 106 (64) vasaras meitas, 1331 (900) gani un 99 (131) mēneša strādnieki. Laikā no 1929. līdz 1935. gadam Ludzas apriņķī pie-

Aitu skaits uz 100 ha lauks. izmantojamās zemes.

audzis gada strādnieču (par 12,35%), vasaras puīšu (par 4,93%), vasaras meitu (par 65,63%) un ganu (par 47,89%) skaits. Turpretim, samazinājies gada strādnieku (par 7,17%) un mēneša strādnieku (par 24,43%) skaits. Starp minētiem Ludzas apriņķa laukstrādniekiem 1935. gada 26. jūnijā bija tikai 9 ārzemnieki.

Laukstrādniekiem maksātās algas raksturo pārskats:

Alga iatos	Ludzas apr.		Latgalē		Latvijā	
	1936. gadā	1935. gadā	1936. gadā	1935. gadā	1936. gadā	1935. gadā
Gada puīšu	278	248	279	253	340	330
Gada meitu	211	188	213	197	260	250
Vasaras puīšu	180	183	189	182	230	220
Vas. meitu	139	143	148	145	176	170
Ganu	87	80	92	89	114	118

Kā redzams, gada puīšu algas norma 1936. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo 1935. gadu, Ludzas apriņķī palielinājušies par 12,10% un Latgalē par 10,28%. Gada meitu algas norma palielinājusies par 12,23% un Latgalē par 8,12%. Vasaras puīšu alga 1936. gadā bijusi mazāka nekā 1935. gadā Ludzas apriņķī par 1,64%, bet Latgalē par 3,85% lielāka. Vasaras meitas 1936. g. Ludzas apr. saņēmušas mazāk par 1,64%, bet Latgalē 1935. gadā, bet Latgalē par 2,07% vairāk. Ganu algas norma 1936. gadā palielinājusies — Ludzas apriņķī par 8,75% un Latgalē par 3,37%.

Rūpniecības - amatniecības uzņēmumi.

1935. gadā (pēc skaitīšanas datiem) Ludzas apriņķī darbojušies 1.366 rūpniecības-amatniecības uzņēmumi ar 1.813 nodarbinātiem, no tiem 240 algoti strādnieki. No mi-

nētā uzņēmumu skaita 68,89% (vai 941 uzņēmums ar 1.207 nodarbinātiem) atrodas uz laukiem un 31,11% (425 uzņēm. ar 606 nodarbinātiem) pilsētās. Salīdzinot Ludzas apriņķī darbojošos uzņēmumu skaitu ar Latgalē un valstī strādājošo uzņēmumu skaitu, Ludzas apriņķa uzņēmumu skaits ir 16,58% no Latgales un 2,75% no visas valsts uzņēmumu kopskaita (uz laukiem šie procenti attiecīgi ir 19,90 un 4,06).

Ludzas apriņķa rūpniecības - amatniecības uzņēmumu skaits pēc saimniecības nozarēm:

Kā redzams, visvairāk uzņēmumu (33,89%) ir **apgērbu, apavu, tualetes un galanterijas piederumu rūpniecībā**, no kuŗiem 59,83% darbojušies uz laukiem. Šajā saimniecības nozarē pirmo vietu ieņem drēbnieku darbnīcas — 295 ar 386 nodarbinātiem (uz laukiem — 200 darbnīcas ar 245 nodarbin.). Tad kurpnieku darbnīcas — 134 ar 146 nodarb. (70 uzņēm. ar 77 nodarbinātiem). Virsu taisītāju darbnīcas — 9 ar 18 nodarb. (2 uzņēm. ar 2 nodarbin.). Pārējās šīs saimniecības nozares nodarbēs uzņēmumu samērā maz.

Otra lielākā saimniecības nozare ir **metālapstrādāšanas un mašīnu būvju rūpniecība** (19,40% no visu uzņēmumu kopskaita), pie kam vairāk kā astoņas desmitdaļas (84,15%) šo uzņēmumu ir uz laukiem. Visvairāk šajā nozarē ir kalves (smēdes) — 229 ar 268 nodarb. (215 uzņēm. ar 251 nodarbināto), samērā maz atslēdznieku un mēchaniskās darbnīcas — 18 ar 28 nodarb. (4 uzņēm. ar 4 nodarb.), pulksteņu darbnīcas — 10 ar 10 nodarb. (2 uzņēm. ar 2 nodarb.).

Trešā lielākā saimniecības nozare ir **būvrūpniecība** (17,72% no visu uzņēmumu kopskaita), pie kam vairāk kā puse (57,44%) šo

	Uzņēmumu skaits		Nodarbināto skaits		Tai skaitā algoti strādnieki	
	Pavisam	No tiem uz laukiem	Pavisam	No tiem uz lauk.	Pavisam	No tiem uz lauk.
Keramika, akmens izstrād. u. t. t.	30	26	71	61	30	24
Metālapstr. un mašīnbūve.	265	223	314	259	6	2
Ķīmiskā rūpniecība	1	1	2	2	1	1
Ādu rūpniecība	19	14	35	20	13	4
Tekstilrūpniecība	25	16	45	18	23	8
Kokrūpniecība	193	159	230	186	25	19
Poligrafiskā rūpniecība	14	4	19	4	3	—
Pārtikas un garšvielu rūpn.	111	81	220	160	94	69
Apgērbu, apavu, tualet. u. galant. piederumu rūpniecība	463	277	583	329	32	10
Būvrūpniecība	242	139	281	165	6	5
Gāzes, elektr. u. ūdensv. iest.	3	1	13	3	7	2
Kopā	1366	941	1813	1207	240	144

uzņēmumu strādā uz laukiem. Visvairāk būvrūpniecībā ir namdaņu uzņēmumu — 107 ar 127 nodarb. (61 uzņēm. ar 76 nodarbinātiem), mūžnieku un podnieku — 73 ar 83 nodarb. (48 uzņēm. ar 56 nodarb.), būvgaldnieku — 33 ar 39 nodarb. (20 uzņēm. ar 23 nodarb.) būvkrāsotāju — 9 ar 10 nodarb. (2 uzņēm. ar 2 nodarb.).

Ceturtnā lielākā saimniecības nozare ir **kokrūpniecība**. Šīs saimniecības nozares uzņēmumu ir 14,13% no visu uzņēmumu kopskaita, pie kam vairāk kā astoņas desmitdaļas (82,38%) šo uzņēmumu strādā uz laukiem. Galvenā loma kokrūpniecībā ir mēbeļu galdniecības uzņēmumiem — 123 ar 140 nodarb. (107 uzņēm. ar 117 nodarb.), planku un dēļu zāgētavas — 18 ar 32 nodarbinātiem (14 uzņēm. ar 28 nodarb.), ar ratu, ragavu, kamanu un riteņu izgatavošanu nodarbināti 7 uzņēm. ar 8 nodarb. (7 uzņēm. ar 8 nodarbin.), koka trauku izgatavo 23 uzņēm. ar 25 nodarb. (22 uzņēm. ar 24 nodarb.), malkas zāgētavas — 11 uzņēm. ar 12 nodarbin. (visi tie strādā pilsētās).

Pārtikas un garšvielu rūpniecībā (8,13% no uzņēmumu kopskaita) galvenā kārtā labības kuļgarnitūras — 42 ar 53 nodarb. (42 uzņēm. ar 53 nodarb.), tad dzirnavas — 31 ar 73 nodarb. (28. uzņēm. ar 63 nodarb.). Tad vēl ir 16 maiznīcas ar 33 nodarb. (2 uzņēmumi ar 4 nodarbin.), 8 uzņēm. ar 34 nodarbin. strādā pie piena pārstrādāšanas (7 uzņēm. ar 33 nodarb.).

Keramika un akmens izstrādājumu rūpniecībā strādā 2,20% uzņēmumu, pie kam 86,67% no tiem atrodas uz laukiem. Visvairāk šai nozarē ir māla, fajansa un porcelāna izstrādājumu uzņēmumu — 18 ar 21 nodarb. (visi tie strādā laukos), ķieģeļcepi — 9 ar 47 nodarb. (7 uzņēm. ar 40 nodarb.).

Tekstilrūpniecībā (1,83%) galvenā kārtā vilnas rūpniecības uzņēmumi — 17 ar 26 nodarb. (10 uzņēm. ar 12 nodarb.), apretūras, veltuves, krāsotavas u. t. t. — 5 ar 5 nodarb. (visi tie strādā uz laukiem).

Ādu rūpniecībā (1,39%) pirmajā vietā ādu miecētavas — 15 ar 29 nodarb. (12 uzņēmumi ar 18 nodarb.), tad seglinieku darbnīcas — 4 uzņēm. ar 6 nodarb. (2 uzņēm. ar 2 nodarb.). Pārējās saimniecību nozarēs uzņēmumu skaits mazs — tā poligrafiskās rūpniecības uzņēm. — 1,02% no visu uzņēmumu kopskaita, ķīmiskās rūpniecības uzņēmumu — 0,07%, gāzes, elektr. un ūdensvadu iest. — 0,22%. Ludzas apriņķī nav nevienas raktuves un akmeņlauztuves, tāpat nav neviena papīrrūpniecības uzņēmuma.

Tirdzniecības uzņēmumu skaits, kā to rāda zemāk minētie skaitļi, Ludzas apriņķa atsevišķos pagastos ļoti dažāds:

Pagasti	Pārtikas un sīku preču tirgotavas	Dažādu pārējo tirgot. skaits
Brīgu	5	—
Ciblas	12	1
Istras	26	14
Kārsavas	16	2
Mērdzenes	18	3
Nautrēnu	20	5
Nirzas	11	6
Pasienes	12	3
Pildas	15	5
Rundēnu	12	5
Šķaunes	16	8
Zvirgzdenes	3	1

Sprīžot pēc tirgotavu skaita, visdzīvākā tirdzniecība norit Istras un Nautrēnu pagastā.

Ludzas apriņķa atsevišķu pagastu sabiedrisko dzīvi raksturo šāda tabula:

Pagasti	Jaunatnes b-bas	Izgl. un kult. veic. b-bas	Ugunsapdroš. b-bas	Krājaizdevu s-bas	Lauksaimn. b-bas	Piensaimn. s-bas	Lopkop. pārr. b-bas	Meliorācijas s-bas	Daž. cita rakst. b-bas
Brīgu	—	1	—	—	1	—	—	—	—
Ciblas	—	1	—	1	1	—	—	—	—
Istras	—	2	—	—	—	—	—	—	—
Kārsavas	—	—	—	1	—	1	—	—	—
Mērdzenes	—	1	—	1	—	—	2	6	1
Nautrēnu	—	—	1	1	—	—	—	—	—
Nirzas	1	1	—	—	1	—	—	—	—
Pasienes	—	—	1	—	—	—	—	—	—
Pildas	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rundēnu	—	1	—	1	1	1	1	2	—
Šķaunes	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Zvirgzdenes	—	—	—	—	1	—	—	—	—

Pagastu pašvaldību budžeti.

Ludzas apriņķa 12 pagastu pašvaldību budžetu kopsoma, salīdzinot pa gadiem, uzrāda diezgan lielu svārstību. 1925./26. saimniecības gadā Ludzas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsoma bija 0.444 milj. ls, nākošos gados tā strauji pieaug un 1927./28. saimn. gadā ir 0,582 milj. ls, 1928./29. s. g. budž. kopsoma noslīd līdz 0,528 milj. ls, bet jau nākošā 1929./30. s. g. jau atkal sasniedz 0,629 milj. ls. 1931./32. s. g. budžeta kopsoma ir visaugstākā tā laika budžeta suma — 0,644 milj. ls. Nākošā 1932./33. s. g. tā jau samazinās un saimnieciskās krīzes iespaidā noslīd līdz 0.518 milj. ls. Sākot ar 1933./34. s. g. budžeta sumas atkal pieaug un šī palie-

lināšanās turpinās visus turpmākos gadus. 1936./37. s. g. Ludzas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma ir 0,692 milj. ls, tā sasniedzot visaugstāko budžeta sumu līmeni. Ludzas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu kopsuma ir 4,49% no visu mūsu pagastu pašvaldību budžetu kopsumas un caurmērā uz 1 iedzīvotāju ir 8,22 ls. Ar samērā mazo budžeta sumu uz 1 iedzīvotāju Ludzas apriņķis stāv pirmā vietā Latgales apriņķu starpā un arī pirmā vietā visu pārējo apriņķu starpā.

Latgales apgabālā uz 1 iedzīv. ir 8,65 ls pagastā, kā pašvaldību budž. sumu un caurmērā visā valstī — 12,45 ls. Apskatot 1936./37. s. g. Ludzas apriņķa pagastu pašvaldību budžetu sumu sadalījumu, redzams, ka 20,40% no budžeta kopsuma (141,187 ls) paredzēti izglītībai, 13,21% (91.426 ls) — veselības aizsardzībai, 5,72% (39.599 ls) — sociālai apgādei un 60,67% (419.922 ls) ir pārējie izdevumi.

Kā redzams no tabulas, Ludzas apriņķa atsevišķos pagastos 1936./37. s. g. budžeta sumas uzrāda diezgan lielu nevienādību.

Pagasti	Budžeta	Budžeta suma
	suma	uz 1 iedzīv.
	Ls	Ls
Brīgu	38.000,—	7,68
Ciblas	57.000,—	8,46
Istras	53.700,—	6,68
Kārsavas	71.800,—	7,30
Mērdzenes	78.542,—	6,96
Nautrēnu	66.000,—	10,36
Nirzas	52.757,—	9,90
Pasienes	55.000,—	7,73
Pildas	60.235,—	8,00
Rundēnu	31.100,—	7,30
Šķaunes	63.900,—	9,57
Zvirgzdenes	64.100,—	10,59
Kopā	692.134,—	9,57

Kā redzams, Zvirgzdenes pagastā ir lielākās, bet Istras mazākās budžeta sumas uz 1 iedzīvotāju.

Nodokļi.

Ludzas apriņķī uz 1 iedzīvotāju ir caurmērā 7,67 ls nodokļu. Atsevišķos pagastos 1936./37. s. g. uzlikti nodokļi:

Pagasti	Nodokļu	Nodokļu
	suma	suma
	Ls	uz 1 iedzīv.
Brīgu	36.498,—	7,38
Ciblas	52.730,—	7,82
Istras	48.935,—	6,08
Kārsavas	69.005,—	7,01
Mērdzenes	74.724,—	6,02
Nautrēnu	62.176,—	9,76
Nirzas	50.783,—	9,53
Pasienes	50.101,—	7,04
Pildas	53.878,—	7,16
Rundēnu	28.178	6,61
Šķaunes	58.786,—	8,80
Zvirgzdenes	60.134,—	9,94
Kopā	645.928,—	7,67

Pavisam Ludzas apriņķa pagastos 1936./37. saimn. gadā uzlikti nodokļi par 645.928 ls. Uz 1936. gada 1. aprīli no iepriekšējā 1935./36. saimniecības gadā uzliktās nodokļu sumas palikuši nenomaksāti 443.022 ls, vai 5,26 ls uz 1 iedzīvotāju.

Parādi.

Ludzas apriņķa pagastu pašvaldību parādu kopsuma uz 1936. gada 1. aprīli bija 435.588 ls, vai uz 1 iedzīvotāju 5,17 ls parāda, kas, salīdzinot ar citiem apriņķiem, nav daudz. Kā no tabulas redzams, atsevišķo pagastu pašvaldību parādu sumas ļoti dažādas:

Pagasti	Parādu	Parādu
	suma	suma
	Ls	uz 1 iedzīv.
Brīgu	15.719,—	3,18
Ciblas	26.662,—	3,96
Istras	10.773,—	1,34
Kārsavas	28.598,—	2,91
Mērdzenes	30.201,—	2,68
Nautrēnu	53.446,—	8,39
Nirzas	10.273,—	1,93
Pasienes	36.897,—	5,19
Pildas	65.892,—	8,75
Rundēnu	4.323,—	1,01
Šķaunes	118.700,—	17,77
Zvirgzdenes	34.104,—	5,64
Kopā	435.588,—	5,17

Uz 1 iedzīvotāju vislielākās parādu sumas ir Šķaunes (17,77 ls) un Pildas (8,75 ls), kurpretim Rundēnu un Istras pagastā vismazākās. No Ludzas apriņķa pagastu pašvaldību parādu kopsumas 12,16% (52.972 ls) ir Zemieku kredītbankai, 3,52% (15.336 ls) Zemes bankai, 0,56% (2.424 ls) Hipotēku bankai, 0,23% (1.000 ls) dažādi istermiņa aizņēmumi un 83,53% (363.856 ls) dažādi citi maksājumi.

Ludzas apriņķa dzīve un darbs skaitļos

(Pēc Latvijas Lauksaimniecības kameras sakopotiem datiem)

Iznemot pierobežas joslu, Ludzas apriņķī augšna — labs smilšains māls un māls. Daudz purvu un ezeru. Smilts augšnas aizņem 665,3 kv. klm. jeb 28,5 proc. no apriņķa kopplatības. Apmaz zemei smilts augšnas izmanto 27.277 ha, bet pļavām un ganībām 14.637 ha. Mazauglīgākā augšna atrodas Šķaunes, Pasienes un Mērdzenes pagastā. Augšnas sadalījums apriņķī pēc tipiēm redzams no ievietotās kartogramas 21. lp. (pēc zemes pētnieka J. Vītiņa datiem).

Zemes bagātības.

Zemes bagātības Ludzas apriņķī maz izpētītas, kāpēc ziņojums par zemes bagātībām diezgan trūcīgs. Ludzas apriņķa vairākās vietās atrasta purvu dzelzs rūda, kas savā nelielā dzelzs satura dēļ pagaidām nav izmantojama. Sastopami arī nelieli krājumi okera. Purvos daudz pakaišu un arī dedzināmās kūdras.

Ludzas apriņķa meži.

Ludzas apriņķī 34.000 ha mežu jeb 15,11% no apriņķa kopplatības. Visvairāk mežu Briģu un Mērdzenes pagastā, bet vismazāk — Nirzas un Nautrēnu pagastā. Mežu sastāvs stipri raibs: sastopami gan purvāji, riesti, sili, priedulāji, gan arī priedeglāji un eglāji. Valstij pieder 24.500 ha. Ikgadējā izmantošanas norma valsts mežos 76.000 kub. m, bet 1934./35. saimn. gadā izcirsti 105 000 kub. m. un apmežoti 160 ha. Valsts mežos izrakti tai gadā 12 klm. grāvju. Meža likuma pārkāpumu 640. Valsts mežos ganās 120 lauksaimnieku zirgu, 3100 govju un 1400 aitu. Valsts iznomā savos mežos 200 ha pļavu. Lauksaimniekiem pieder 9500 ha mežu jeb 25 proc. no mežu kopplatības un 5 proc. no lauksaimnieku zemju kopplatības. Vienā saimniecībā — 0,5 ha meža. Lauksaimnieku mežu pieaugumu gadā var rēķināt ap 19.900 kub. m., kas pēc šī gada cenām ir 150.000 ls vērtībā. Apriņķī sajūtams kurināmā materiāla trūkums, un mežu departaments Ludzā ierīkojis malkas laukumu. Kurināmās kūdras izmantošanai piegriežama lielāka vēriba.

Zemes kultūras.

Zemes kultūru sadalījums apskatīts Valsts statistiskās pārvaldes sakopotās ziņās par Ludzas apriņķi. Atsevišķu pagastu zemes kultūru sadalījums redzams diagramās. 25. lp.

Agronomiskā palīdzība.

Agronomiskā palīdzība apskatīta Rēzeknes novada vecākā agronoma rakstā.

Laukstrādnieku jautājums.

Pēc 1935. gada lauksaimniecības skaitīšanas zinām, Ludzas apriņķī nodarbināto skaits lauku saimniecībās, lielākās par 1 ha, ir (atskaitot lauksaimniecībā nodarbinātos saimnieka ģimenes locekļus līdz 15 gadu vecumam):

	1935. g.	1929. g.
Saimnieks un viņa ģimenes locekļi	50.058 96,00%	50.053 96,85%
Algoto strādnieku skaits (bez dienas strādniekiem)	2.083 4,00%	1.630 3,15%
Kopā	52.141	51.683

Šie skaitļi rāda, ka Ludzas apriņķī galvenā kārtā visus darbus lauksaimniecībā veic saimnieks un viņa ģimenes locekļi, un tikai 4 proc. no lauksaimniecībā nodarbinātajiem ir algotais darba spēks. Ludzas apriņķī uz tās pašas zemes platības nodarbināta, kaut gan nepilnīgi, divas reizes vairāk strādnieku nekā Madonas un Valmieras apriņķī. Beidzamos 5 gados Ludzas apriņķī nodarbināto ģimenes locekļu skaits pavairojies niecīgi, tikai par 5 personām, bet algoto strādnieku skaits tai pašā laikā pieaudzis par 453. Pavisam 5 gadu laikā lauksaimniecībā nodarbināto skaits (vecāki par 15 gadiem) audzis par 458. Nodarbināto algoto strādnieku skaits sadalās:

	1935. g.	1929. g.
	%	%
Gada strādnieki	398 19,11	393 24,11
Sezonas strādņ.	255 12,24	206 12,64
Gani	1.331 63,90	900 55,21
Mēneša strādņ.	99 4,75	131 8,04
Kopā	2.083 100,0	1.630 100,0

Šie skaitļi rāda, ka gada strādnieku skaits gandrīz nemaz nav grozījies, — tas pieaudzis tikai par 5 personām. Sezonas strādnieku skaits pieaudzis par 49 jeb 23,8% no sezonas strādnieku kopskaitā. Ganu skaits pieaudzis par 431 jeb 47,9% no ganu kopskaitā. Mēnešu strādnieku skaits šai laikā samazinājies par 4%. Ārzeses strādnieku skaits Ludzas apriņķī samazinājies no 15 strādniekiem 1933. gadā līdz 11, 1936. gadā. Algoto strādnieku skaita pieaugumu — 453 personas tā tad devuši vietējie

strādnieki. 1935. gadā Ludzas apriņķī bija nodarbināti pavisam 165 deputāta strādnieki jeb 7,92% no algoto strādnieku kopskaita (visā valstī 3,31%). No pilsētu darba meklētājiem par strādniekiem deputātniekiem Ludzas apriņķī izgājuši 5 strādnieki jeb 1,11% no visā valstī izgājušo kopskaita. Dažāda lieluma saimniecībās Ludzas apriņķī nodarbināts šāds strādnieku skaits (saimnieka ģimenes locekļi, vecāki par 15 gadiem):

Saimniecībās līdz 30 ha:

	Saimnieka ģim. locekļi	Algoto strādņu skaits	Saimn. ģim. loc. %	Algotic strādņu %
1935. g.	48.471	1.570	96,86	3,14
1929. g.	48.507	1,191	97,60	2,40

Saimniecībās ar 30 ha un vairāk:

1935. g.	1.557	513	75,57	24,43
1929. g.	1.546	439	77,88	22,12

No šiem skaitļiem redzams, ka saimniecībās ar zemes platību līdz 30 ha algoto strādnieku skaits no 1929. gada līdz 1935. gadam pieaudzis, bet nodarbināto saimnieka ģimenes locekļu skaits nedaudz samazinājies. Saimniecībās, lielākās par 30 ha, nodarbināto saimnieka ģimenes locekļu skaits un arī algoto strādnieku skaits nedaudz pieaudzis.

Visumā jākonstatē, ka Ludzas apriņķī laukstrādnieku jautājums nav normāls, jo uz mazās zemes platības nodarbina par daudz strādnieku. Tā kā visus šos strādniekus saimniecībās nevar pilnīgi izmantot, tad gala rezultātā strādājošo ienākumi krīt. Nākotnē no algotiem strādniekiem jācenšas vairāk saistīt gada strādniekus un pie tam ģimenes cilvēkus, rūpējoties par attiecīgu dzīvokļu izbūvi. Ganu skaita pieaugums izskaidrojams ar to, ka pārskata laikā Ludzas sādžas pārgājušas viensētās un tādēļ dabīgi, ka ganu skaits pavairojies. Saimniecībām tomēr nākotnē ganu skaita samazināšanai jākultivē ganības un tās jāiežogo aplokos. Kultivētas ganības un pie tam iežototas aplokos dod arī visvērtīgāko ganību.

Laukaugu ražas.

Galveno laukaugu ražas Ludzas apriņķī kvintālos no ha, salīdzinot caurmēra ražas no 1923. līdz 1927. gadam un no 1931. līdz 1935. gadam, šādas:

Kultūras	5 g. caurm. ražas		Indeka	
	(1923.—27. g.)	skaitļi	(1931.—35. g.)	skaitļi
Rudzi	3,71	100	9,68	144
Kvieši:				
ziemas	6,22*)	100	10,48	168
vasaras	6,56*)	100	9,16	140
Mieži	7,18	100	8,14	113
Auzas	6,70	100	7,74	116
Mistrs	7,24	100	8,74	121
Zirņi	6,87	100	8,57	125
Kartupeļi	63,96	100	95,78	150
Cukurbietes	—	—	—	—
Lini:				
sēklas	2,72	100	2,50	92
šķiedras	3,29	100	2,77	84
Āboliņa siens	—	—	—	—

*) Ņeruts 3 gadu caurmērs (1925.—27. g.)

Šie skaitļi rāda, ka minētā laika sprīdi rudzu ražas Latgalē cēlušās par 44%, ziemas kviešu par 68%, vasaras kviešu par 40%, miežu par 13%, auzu par 16%, mistra par 21%, zirņu par 25% un kartupeļu par 50%. Tai pašā laikā linsēklu raža kritusies par 8% un linu šķiedras raža par 16%.

Šie skaitļi rāda, ka Latgales lauksaimniecība stipri progresējusi.

Salīdzinot Ludzas apriņķa ražas ar Latgales caurmēra ražām no 1931. g. līdz 1935. g. redzam, ka Ludzas apriņķī ražas ir zem caurmēra ražām: rudzu — par 5%, kviešu — 2,5%, miežu — 10%, auzu — 17%, mistra — 13%, zirņu — 3%, kartupeļu — 8%, linsēklu raža par 10%, linu šķiedras raža par 10% un āboliņa raža par 4%.

Salīdzinot Ludzas apriņķa ražas ar Madonas apriņķa, redzam, ka starpība vēl lielāka, lai gan augsnes auglības ziņā grūti būs saskatāma atšķirība. Ludzas apr. augsne pat auglīgāka. Madonas apriņķī rudzu raža ir par 19% augstāka kā Ludzas apriņķī, ziemas kviešu raža par 15%, vasaras kviešu — 20%, miežu — 25%, auzu — 31%, mistra — 25%, kartupeļu — 27%, linsēklas — 13%, linu šķiedras — 25% un āboliņa par 14%. Vienīgi cukurbietu raža par 5% no ha ir augstāka kā Madonas apriņķī.

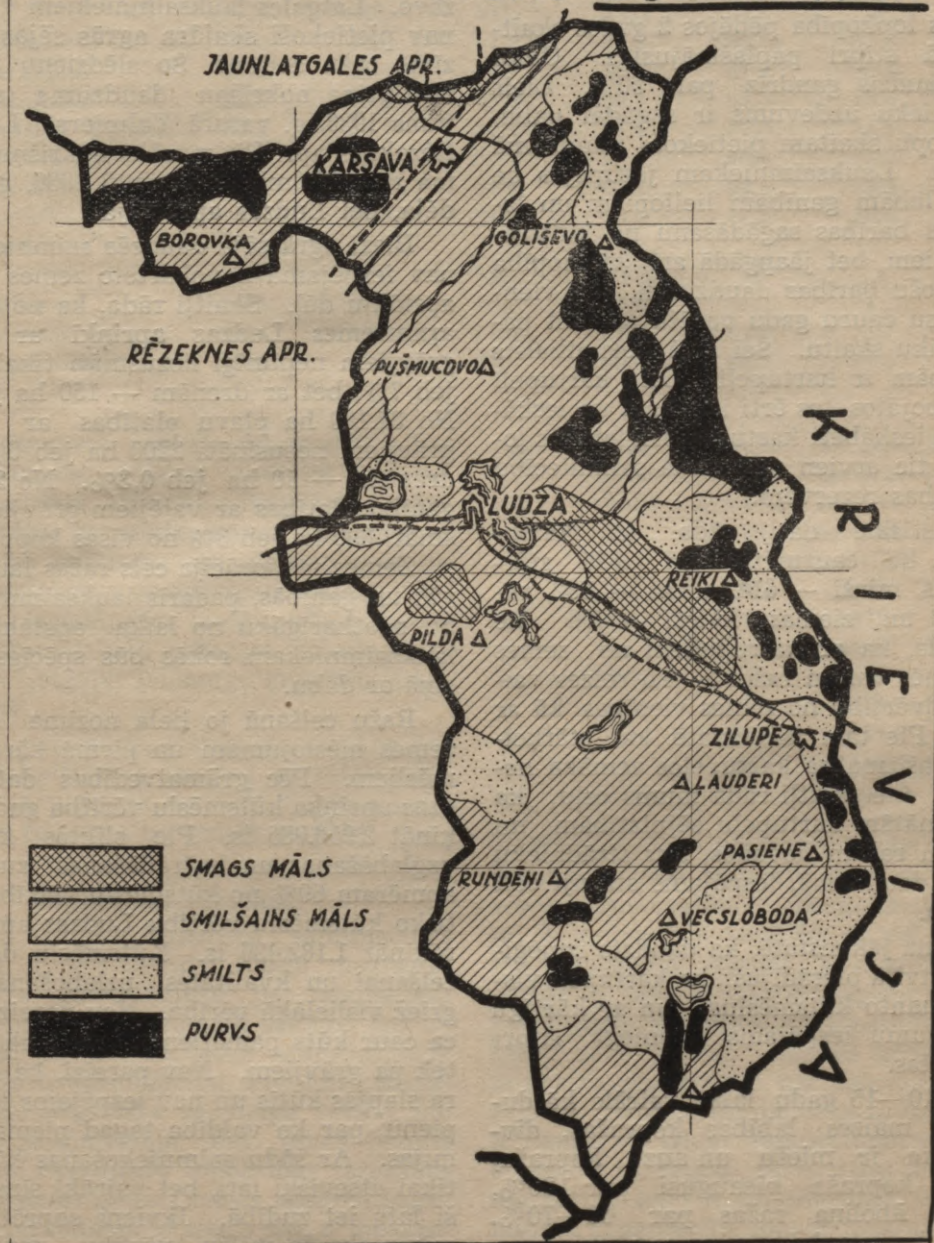
Izsekojot ražu svārstībām atsevišķos gados, redzam, ka tās diezgan lielas, bet tomēr visumā tām tendence izlīdzināties un celties.

Latgales nākotnes uzdevums — saražot maizes labību vietējo iedzīvotāju patēriņam, pietiekošu daudzumu lopbarības un no naudas augiem izceļot linus un pa daļai cukurbietes.

Valsts prezidents **Dr. K. Ulmanis** savā grāmatā «Kā pacelt un padarīt ienesīgu mūsu lauksaimniecību» raksta: «Lini no laika gala bijuši naudas avots, vispirmā kārtā jau Vidzemes un Latgales zemturiem. Arī mūsu laikā novērots tas pats. Droši vien uz priekšu vēl ilgi lini būs tie, kas dos ieņēmumus daudzās saimniecībās. Jo pēc liniem pieprasījumi būs arvien, neskatoties uz to, ka zināmā mērā linus izspiež kokvilna un mākslīgais zīds, un ja linus ar peļņu var

audzēt uz nesamērīgi dārgākiem Beļģijas un Holandes tīrumiem, tad arī mums jāskatās uz linu ražošanu ar visu nopietnību». Tai pašā grāmatā sakopoti dati, no kuriem redzam, ka Latvijas linu ražas, salīdzinot ar Beļģijas linu ražām, stipri zemas. Caurmērā Beļģijas linu ražas ir 2,5—3 reizes augstākas kā Latvijas linu ražas, bet ir arī gadījumi, kad tās ir pārsniegušas Latvijas linu ražas vairāk kā septiņkārtīgi. Lini prasa daudz darba roku, bet darba roku Latgales

ZEMES RAKSTUROJUMS LUDZAS APR.

saimniecībās ir vairāk kā pietiekoši, kā tas jau aizrādīts pie strādnieku jautājuma. Linkopība Latgalē jau tagad dod prāvus ienākumus, bet tos varam stipri pacelt, pat vairāk kā dubulti, ja linkopībai veltīsim vairāk uzmanības. **Mūsu mērķis lai ir celt linu ražas no katra hektara un samazināt linu apstrādāšanas izdevumus.** Liela nozīme linu ražu celšanā ir piemērotas zemes apstrādāšana, mēslošana, uzlabota sēkla un agrīna sēja. Kā visērtāki un ātrāki pacelt linu ražas un Latgales lauksaimnieku ienākumus, skat. atsevišķu rakstu par linkopību.

Kā otrs naudas augs Latgalē minams cukurbietes. Sevišķi prāvus ienākumus no cukurbietēm gūst Ludzas apriņķis.

Latgales lopkopība pēdējos 2 gados skaitliskā ziņā stipri paplašinājusies. Cūku skaits pieaudzis gandrīz par 50%. Liels lauksaimnieku uzdevums ir sagādāt palielinātam lopu skaitam pietiekošā daudzumā lopbarības. Lauksaimniekam jā rūpējas ne tikai par labām ganībām liellopiem un labas rupjās barības sagādāšanu no kultivētiem zālājiem, bet jāapgādā arī cūkkopība ar pietiekošu barības daudzumu, lai vienmērīgi, visu cauru gadu varētu uzturēt paredzēto cūku skaitu. Šai ziņā liels atbalsts saimniecībām ir kartupeļi. Lai kartupeļi vasarā nebojātos, tos ērti izsutināt un ieskābēt. Tādi ieskābēti kartupeļi uzglabājas ļoti ilgi un tie arvien nodrošina saimniecību ar lopbarības rezervēm.

Statistiskie dati rāda, ka kartupeļi no 1 ha caurmērā dod 1824 stērķelvērtības, mieži — 614, auzas — 382, rudzi — 780 un ziemas kvieši — 906. Šie skaitļi rāda, ka ar kartupeļiem no zemes vienības mēs varam ražot 2—4,5 reizes vairāk stērķelvērtību no zemes vienības kā ar labībām. Pie tam jākonstatē, ka stērķelvērtības pašizmaksa kartupeļos zemāka nekā labībā. Šie skaitļi rāda mums ceļu, ka ar paplašinātām kartupeļu sējplatībām un pavairotām ražām novados, kur strādnieku pietiekošā daudzumā, iespējams strauji celt produkciju.

Pie viena jākonstatē, ka daudzie izmēģinājumi Latvijā pierādījuši, ka kartupeļi vislabāk izmanto kūtsmēsļus, un ar kārtīgu kūtsmēslojumu iespējams sasniegt stipri augstas ražas.

Pēdējo 10—15 gadu laikā vairāk kā dubultojušās maizes labības kopražas, divreiz lielāka ir miežu un auzu kopražā, kartupeļu kopražā pieaugusi par 130%, siena un āboliņa ražas par 60—70%. Var teikt, ka tagad Latgales zemkopis ražo

divas reizes vairāk labības, kartupeļu un citu laukaugu nekā kādus 10 gadus atpakaļ.

Šie lieli panākumi tomēr nedrīkst atturēt Latgales lauksaimnieku no tālākas progresēšanas. Latgales ražas vēl stipri svārstīgas un bieži šo ražas svārstību novēršana atrodas paša lauksaimnieka rokās. 1936. gada neražu Latgalē izskaidro ar lielo sausumu. Bez šaubām, sausums arī spēlējis savu lomu, bet sausuma sekas būtu daudz mazākas, ja Latgales lauksaimnieki jau laikus būtu izpratuši zemes rudens aparšanas lielo nozīmi. Tāpat Latgales lauksaimnieki vēl ļoti daudz grēko zemes apstrādāšanas darbos pavasarī, kad ar nepareiziem zemes apstrādāšanas paņēmieniem zemi stipri izžāvē. Latgales lauksaimniekiem visiem vēl nav pietiekoši skaidra agrās sējas lielā nozīme ražu celšanā. Šo slēdzienu pareizību apstiprina nokrišņu daudzuma salīdzinājums 1936. g. vasarā Valmieras, Ludzas un Rēzeknes apr. Pie mazāka nokrišņu daudzuma raža Valmieras apriņķī 1936. g. bija viedēja, bet Ludzas apr. vāja.

Bieži agrā sēja daudzās saimniecībās arī nav iespējama nenokārtoto zemes mitruma apstākļu dēļ. Skaitļi rāda, ka no 89.010 ha aļamzemes Ludzas apriņķī ar vaļējiem grāvjiem nepilnīgi nosusināti tikai 6100 ha jeb 7%, bet ar drenām — 150 ha jeb 0,2%. No 37.100 ha pļavu platības ar vaļējiem grāvjiem nosusināti 2200 ha jeb 6%, bet ar drenāžu — 50 ha jeb 0,3%. No 29.800 ha ganību platības ar vaļējiem grāvjiem nosusināti 890 ha jeb 3% no visas kopplatības.

Zemes meliorācija cels ražas laukos, pļavās un ganībās, padarīs lauksaimnieka darbu neatkarīgāku no laika apstākļiem un lauksaimniekam rokās būs spēcīgs ierocis cīņā ar dabu.

Ražu celšanā jo liela nozīme spēcīgam zemes mēslojumam un pirmā kārtā kūtsmēsliem. Pēc grāmatvedības datiem Ludzas apriņķa kūtsmēsļu vērtību gadā var rēķināt 2.956.065 ls. Pie sliktas kūtsmēsļu uzglabāšanas un iestrādāšanas zudībā iet apmēram 60% no kūtsmēsļu vērtības. Faktisko kūtsmēsļu vērtību Ludzas apriņķī var rēķināt 1.182.426 ls. Kūtsmēsļu daudzumu celšanai un kvalitātes uzlabošanai jāpiegriež vislielākā vērība. Nav pareizi, ka virca caur kūts pamatiem sūcas laukā un aiztek pa grāvjiem. Nav pareizi, ka lopus turā slapjās kūtīs un nav iespējams iegūt tīru pienu, par ko valdība tagad piemaksā prēmijas. Ar šādu saimniekošanas kārtību ne tikai atsevišķi latī, bet vairāki simtstūkstoši latu iet zudībā. Ikviens saprātīgs lauksaimnieks šo milzu vērtību uzglabāšanai

Nokrišņu daudzums milimetros 1936. g.

vasarā.

Valmieras apr.

	V.	VI.	VII	VIII	IX	X	Suma
Ainaži	29,8	23,0	54,2	39,4	37,3	77,0	260,2
Svētciems	40,1	30,2	62,7	50,5	55,0	109,1	347,6
Alojas Elbērti	34,8	18,7	91,9	70,9	60,7	105,4	382,4
Katvari	27,3	65,7	84,3	66,1	66,0	131,0	440,4
Augstroze	29,8	30,4	62,2	68,7	40,9	121,9	353,9
Dunte	33,0	36,6	76,8	95,4	96,2	96,4	434,4
Rūjiņa	30,2	10,4	68,5	65,1	49,7	87,3	311,2
Burtnieku Kauliņi	50,5	32,5	58,2	55,5	39,2	75,5	311,4
Valmiera	33,7	45,2	88,1	58,0	37,2	97,4	359,6
Kokmuiža	39,4	14,2	75,7	65,3	34,1	113,8	342,5
Mūrmuižas Briedis	26,2	19,2	57,2	59,1	36,5	80,5	278,7

Rēzeknes apr.

	V.	VI.	VII	VIII	IX	X	Suma
Atašiņa	36,3	36,4	47,5	64,2	38,1	67,8	290,3
Varakļāni	40,3	44,4	57,6	58,2	61,4	91,6	353,5
Vidsmuiža	53,6	29,8	78,2	60,8	65,7	79,5	357,6
Rudzātu Eglaine	39,4	53,7	57,2	91,7	37,3	75,1	345,4
Dricāni	36,1	43,3	86,7	75,5	80,9	77,2	399,7
Rēzekne	36,2	18,6	94,4	67,1	62,5	72,0	350,8
Rudušķi	24,8	82,2	84,9	80,0	73,7	59,6	405,2

Ludzas apr.

	V.	VI.	VII	VIII	IX	X	Suma
Malnava	26,0	65,6	48,3	68,5	71,1	71,7	351,2
Isnauņa	18,4	127,0	74,5	84,8	61,3	75,1	441,1
Istras Gārgalieši	12,4	65,4	70,5	109,0	60,2	87,6	405,1

centīsies pavairot pakaišu daudzumu, kas viegli izdarāms, ražojot vietējos purvos kūdras pakaišus. Ejot šo pakāpenisko ražas celšanas ceļu, ar pastiprinātas mēslošanas, meliorācijas palīdzību, un pielietojot saimniecībās uzlabotus zemes apstrādāšanas paņēmienus, iegādājoties labāku sēklas materiālu, sējumus labāki apkopjot, nākošos desmit gados Latgales laukaugu kopražas atkal dubultosies.

Kā jau aizrādīts, ienesīgas lopkopības pamats ir kultivētas ganības un zālāji. Kā vislētāki un visātrāk saražot nepieciešamo lopbarību, redzams no zemāk minētā.

Lopbarības ražošana.

Ludzas apriņķa caurmēra saimniecībās lopkopība ir ļoti bēdīga: lopiņi mazražīgi un daudzās saimniecībās pat laikmetiem dzīvo pusbadā. Tas vienādi sakāms par sīkākām, kā arī par lielākām saimniecībām. Nav daudz to saimniecību, kur lopu ēdināšanai būtu piegriezta vajadzīgā vērība, vēl mazāk to saimniecību, kas lopus pareizi ēdina. Lai raksturotu lopbarības ražošanas un izvērtēšanas gaitu Ludzas apriņķa saimniecībās, pievedīsim skaitļus par 8 lopkopības pārraudzībā esošām saimniecībām.

Saimniecība	Gada govju skaits	Uz gada govju ražots sviesta kg	Uz gada	Uz 100 barības vienības
			govju ražots sviesta kg	ražots sviesta kg
1.	7,6	167	2840	5,9
2.	4,0	119	2271	5,2
3.	4,1	111	2408	4,6
4.	25,0	63	1800	3,5
5.	10,0	57	1946	2,1
6.	4,0	53	1517	3,5
7.	3,0	36	1312	2,7
8.	18,0	32	1996	1,6

Redzam, ka tikai saimniecībā Nr. 1 lopkopība ir tādā stāvoklī, ka var runāt par viņas atmaksāšanos. Saimniecībās Nr. 2 un 3 lopkopības ienesība ir vēl zem liela jautājuma, un, varbūt, attaisnojama tikai īpatnējos Ludzas apriņķa apstākļos. Pārējās minētās saimniecībās lopkopība dod noteikti zaudējumus. Sevišķi bēdīgi skaitļi mums raugās pretim par saimniecībām Nr. 7 un 8. Šādas saimniecības Ludzas apriņķī ir daudz. — Gluži nesaprotama ir saimniecības Nr. 8 rīcība: turēt tādu lielu skaitu mazražīgu lopu ir saimniecisks neprāts. Ka minētā saimniecībā lopi ir mazražīgi, to liecina izēdinātās barības barības vienību

skaits — 1996 uz gada govi. Saimniecībā Nr. 7. izēdinātās barības barības vienību skaits ir tikai 1312 uz gada govi, un ir jānās, ka lopīni vēl varējuši dot 36 kg sviesta!

Izēdinātā rupjā barība uz gada govi kg.

Saim- niec.	Siens ¹⁾	Āboliņš ²⁾	Salmi ³⁾	Pelavas	
1.	639**	237,*	505**	358*	75
2.	702**	574**	662*	282	
3.	1094**	—	773*	306	
4.	1152***	—	724*, 460**	148	
5.	944***	—	721*, 108**	420	
6.	1082***	—	559*	74	
7.	412***	—	329*, 240**	—	
8.	940***	—	1020*	634	

Apzīmējumu paskaidrojumi: 1) siens labs*, vidējs**, zem vidējā****, 2) āboliņu siens labs*, vidējs*, vidējs**, 3) salmi vasarāju*, ziemāju**.

Par to, ka laba rupjā barība ir ienesīgas lopu ēdināšanas pamats ziemā, vislabāko liecību dod skaitļi par minētām 8 saimniecībām. Redzam, ka samērā laba rupjā barība lopiem izbažota ir tikai pirmajās trijās saimniecībās. Pārējās saimniecībās izēdināta ir tikai mazvērtīga rupjā barība. Tādēļ arī lopu ražība saimniecībās NN 1., 2. un 3. ir ievērojami augstāka.

Ganību raksturojums.

Saimniecība.

- 5,0 ha kultivētu ganību; lopus ganībās gana.
- 1,5 ha kultivētu ganību; lopus ganībās gana.
- 1,0 ha kultivētu + 0,3 ha nekult. gan.; lopus gana.
- 25,0 ha nekultivētu ganību; lopus ganībās gana.
- 3,0 ha krūmāju ganību; lopus gana.
- lopus sien uz veca, nemēslota āboliņa.
- nenoteikta platība (cik liela, pats saimnieks nezina!), krūmu, purvu «ganību».
- nenoteikta platība (cik liela, pats saimnieks nezina!) krūmu, purvu «ganību».

Redzam, ka apgalvojumam — labas ganības ir ienesīgas lopu ēdināšanas pamats vasarā — ir jo spilgts piemērs minētās 8 saimniecības. Tikai pirmās trīs saimniecībās, kurās ir kultivētas ganības, lopu ražība ir noteikti augstāka.

Tā tad labas ganības vasarā un laba rupjā barība ziemā ir ienesīgas lopu ēdināšanas pamats. Arī Ludzas apriņķī šī likumība ir spēkā, un gudri dara tas lauksaimnieks, kas visiem saviem spēkiem un līdzekļiem cenšas tikt pie labākiem kā līdz šim zālājiem. Kā tas katrā saimniecībā labāki

un lētāki panākams, par to vislabāk aprunāties ar Latvijas lauksaimniecības kameras rajona agronomu. Nav tādu apstākļu, kas nepielaistu saimniecības ienesības celšanu. Ir tikai jautājums, cik ilgā laikā un ar cik lielu piepūli tas panākams. Bet tas galvenā kārtā atkarīgas no paša saimniekotāja, t. i. viņa veiksmības. Valdība no savas puses daļa un darīs arī turpmāk visu iespējamo, lai sekmētu to lauksaimnieku darbu, kas, klausidami laika aicinājumam, pārkārto savu saimniecību un saimniekošanu laikmetam atbilstoši.

Lopkopība.

Sistēmatisks lopkopības pacelšanas darbs sākās tikai ar 1923. gadu, kad nodibinājās pirmās lopkopības pārraudzības biedrības. Pirmā lopkopības pārraudzības biedrība pēckaņa laikā Ludzas apriņķī nodibināta 1923. gadā. Pašreiz apriņķī darbojas 11 pārraudzības biedrības, kurās apvienotas 228 saimniecības ar 1183 slaucamām govīm jeb 3,1% no kopējā slaucamo govju skaita apriņķī (Madonas apriņķī 26,5%). Cilts grāmatās Ludzas apriņķī uzņemta 71 govjs. Ludzas apriņķī, kā redzams no Valsts statistiskās pārvaldes sakopotiem datiem, ir daudz sīksaimniecību, kurās tikai 2—4 slaucamās govjs. Šīm sīksaimniecībām līdz šim bija samērā grūti apvienoties un algot lopu pārraugus. Ar Lauksaimniecības kameras nodibināšanos šis darbs atvieglojas. Tuvākā laikā, kad kamerai ienāks lopkopības pārraudzības paplašināšanai paredzētās sumas, arī Ludzas apriņķī sāksies jauna rosība lopkopības izkopšanas laukā.

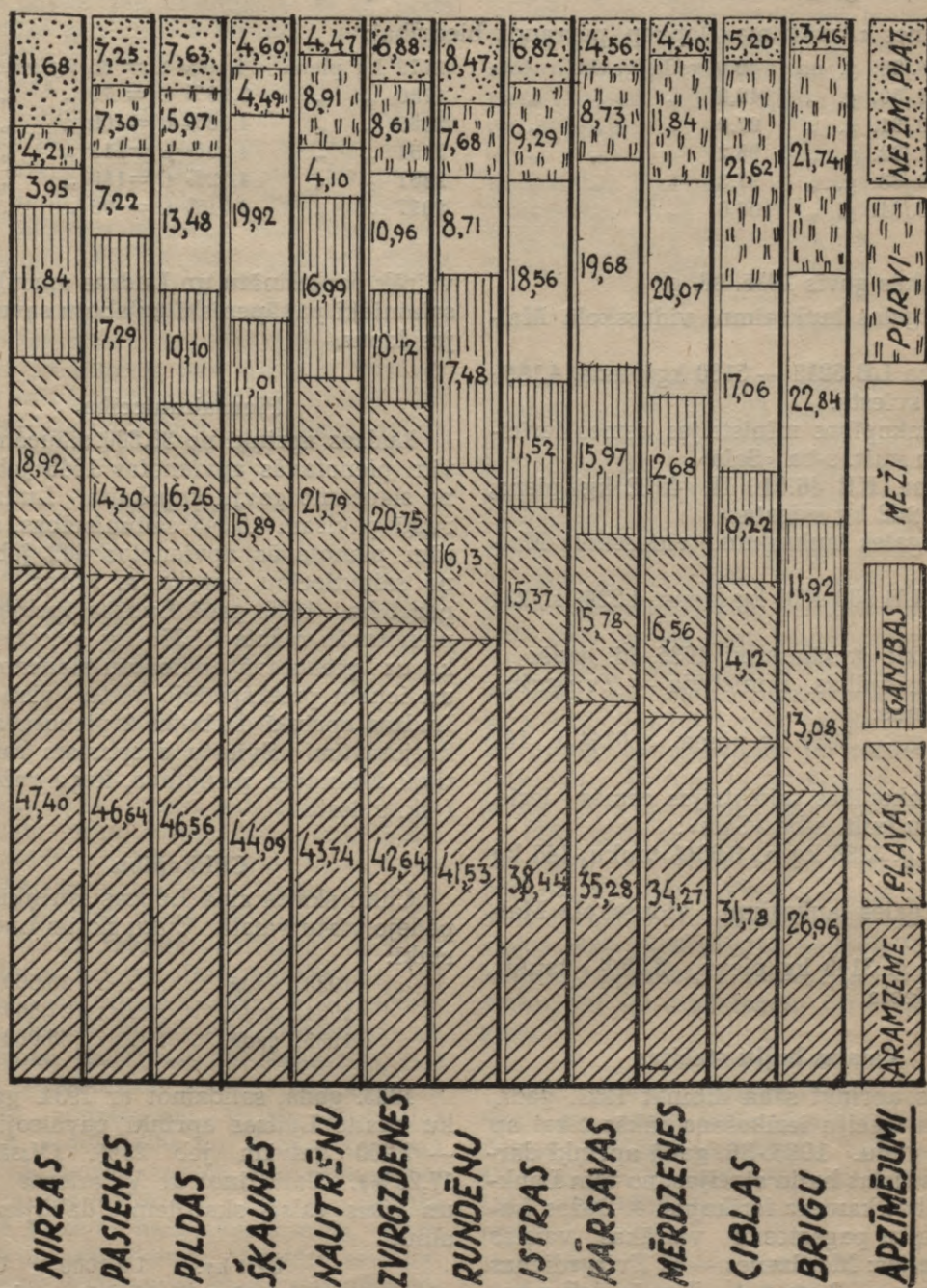
Piena ražas no pārraudzības saimniecībās apvienotām govīm gadu no gada aug, bet ļoti lēnām, un pašreiz tās ir vēl zemākas kā 1913.-14. gadā par 5 kg. No pārraudzībā esošām govīm caurmērā no galvas ražots 1934.-35. gadā 92 kg. sviesta, bet Rīgas apriņķī — 138 kg, t. i. par 46 kg mazāk. Lopkopības attīstību raksturo pārraudzības biedrību skaitļi:

	Gada govju skaits	Piens kg	Tauku %	Sviests kg
Gadi				
1925./26.	81,0	1862	4,26	91
1926./27.	300,0	1538	4,02	71
1927./28.	224,0	1466	3,98	67
1928./29.	265,0	1485	3,94	67
1929./30.	463,0	1629	4,05	76
1930./31.	680,8	1979	4,00	91
1931./32.	808,7	1945	4,02	90
1932./33.	786,2	1920	3,98	88
1933./34.	716,9	1931	3,92	87
1934./35.	640,7	2044	3,93	92

1913.-14. g. no pārraudzības saimniecībās sastāvošās gada govju ražots 97 kg (gada govju 90,4). Augstās sviesta ražas no gada govju Ludzas apr. izskaidrojamas ar mazo gada govju skaitu, par kurām 1913.-14. g.

sniegts pārskats. 1934.-35. g. pārskats sniegts jau par 640,7 gada govīm. Ka raža arī Ludzas apriņķī augusi, to rāda atsevišķo pārraudzības b-bu skaitļi.

Zemes kultūrveidi Ludzas apriņķī %.

Tā, Kārsavas I lopk. pārraudz. b-bā:

Gads	Govu skaits	Govīm ražots	Piena daudzums	Piena procenti	Sviesta daudzums
1926./27. g.	no 85,0	gada govīm ražots	1789 kg piena	3,78% t. = 78 kg sviesta	
1927./28. g.	66,0	" " "	1823 " "	3,73% t = 78 " "	
1928./29. g.	48,0	" " "	1580 " "	3,77% t = 68 " "	
1929./30. g.	142,0	" " "	1789 " "	3,95% t = 82 " "	
1930./31. g.	139,0	" " "	2185 " "	3,91% t = 98 " "	
1931./32. g.	144,5	" " "	2359 " "	3,81% t = 103 " "	
1932./33. g.	120,5	" " "	2315 " "	3,79% t = 101 " "	
1933./34. g.	165,9	" " "	2510 " "	3,81% t = 110 " "	

Mērdzenes «Austruma» lopkop. pārraudz. biedrībai:

Gads	Govu skaits	Govīm ražots	Piena daudzums	Piena procenti	Sviesta daudzums
1928./29. g.	no 40,0	gada govīm ražots	1772 kg piena	4,16% t. = 85 kg sviesta	
1929./30. g.	42,0	" " "	1730 " "	3,98% t. = 79 " "	
1930./31. g.	97,0	" " "	2368 " "	4,03% t. = 100 " "	
1931./32. g.	95,2	" " "	2454 " "	4,00% t. = 113 " "	
1932./33. g.	97,3	" " "	2367 " "	4,02% t. = 110 " "	
1933./34. g.	106,6	" " "	2077 " "	4,01% t. = 96 " "	

Ražīgākās govīs 1935.-36. g.:

1) Latgales lauksaimn. vidusskolā Malnavā:

96. Alba LB 5215 — 5180 kg piena, 4,18% t., 250 kg sviesta.

2) Zemkopības ministrijas zemes ierīcības purvu kult. s-ba «Sala»,

27. Dūne KB 46.010 II, 4812 kg piena, 4,36% t., 242 kg sviesta.

3) Latgales lauksaimn. vidusskolā Malnavā:

87. Zile LB 980 4808 kg piena, 4,22% t., 234 kg sviesta.

Ražīgākie ganāmpulki 1935.-36. gadā:

1) Zemkopības ministrija — Zvirgzdienes Dārziņos:

7,6 g. g. — 3637 kg piena, 4,01% t., 167 kg sviesta.

2) Zemkopības ministrijas zemes ierīc. dep. purvu kult. s-ba «Sala»:

52,4 g. g. 3236 kg p., 3,90% tauku, 145 kg sviesta.

3) Latgales lauksaimn. vidusskolā Malnavā:

56,5 g. g. 3143 kg piena, 3,88% tauku, 140 kg sviesta.

Vaislas bulļu stacijas

Ludzas apriņķī sāka dibināt 1921. gadā, bet rosīga staciju ierīkošana sākās tikai ap 1926.-27. gadu. 1935.-36. gadā apriņķī darbojās 16 vaislas bulļu stacijas, no tām Lauksaimniecības kamera ierīkojusi 4. Dažos Ludzas apriņķa pagastos ir vairākas vaislas bulļu stacijas: Mērdzenes — 5, Zvirgzdienes — 4, Nirzas — 3 un t. t. Tomēr dažos pagastos — Briģu, Istras un Rundēnu nav vēl nevienas vaislas bulļu stacijas. Vaislas bulļu stacijas izmanto samērā labi. Jāvēlas, lai nākotnē vaislas bulļu staciju tīklu vēl

vairāk paplašinātu un Ludzas apriņķa lauksaimnieki pakāpeniski uzlabotu savus vietējos lopus.

Piensaimniecība.

Ludzas apriņķī no 38.800 slaucamām govīm pienotavās apvienotas 1648 jeb 4,2% no slaucamo govju kopskaita. Ludzas apriņķī pavisam 18.643 saimniecības, no kurām pienotavās apvienotas 466 jeb 2,69% no saimniecību kopskaita, kuŗas lielākas par 1 ha. 1935. gadā Ludzas apriņķa koppienotavās ražots 51.378 kg sviesta jeb 31 kg uz pienotavā apvienotu slaucamu govī, un ieņem priekšpēdējo vietu visā valstī. Ludzas apriņķī darbojas 2 pienotavas ar 17 kretotavām. Sviestu eksportam ražo tikai tikai Malnavas pienotava, kuŗa ražo 87,6% I šķ. sviesta.

Cūkkopība.

Cūku skaita ziņā Ludzas apriņķis ieņem pēdējo vietu valstī. Cūku skaits Ludzas apriņķī:

1933. gadā	23.600
1934. gadā	27.800
1935. gadā	35.000

1935. gadā, salīdzinot ar 1934. gadu, cūku skaits Ludzas apriņķī pavairojies par — 7.200 galvām jeb 25%. (Visā valstī 17,28%). Salīdzinot ar Valmieras apriņķi un visas valsts skaitļiem, dabūjam šādu ainu:

	Uz 1 kv. km	Uz 1000 iedzīv.	Uz 100 ha lauks. izm. zemes
Ludzas apr.	14,93	375	22,44
Valmieras apr.	13,53	746	22,94
Vidēji valstī	12,02	512	22,06

Cūku skaits uz 1 kv. km Ludzas apriņķī nedaudz lielāks kā Valmieras apriņķī, kā caurmērā visā valstī. Uz 100 ha lauksaimnieciski izmantojamas zemes cūku skaits ir gandrīz vienāds, bet rēķinot uz 1000 iedzīvotājiem, cūku skaits Valmieras apriņķī ir divas reizes lielāks kā Ludzas apriņķī. Visrosīgākie cūkkopības pagasti — Šķaunes, Kārsavas, Pasienes un Mērdzenes. Vietējās Latgales cūkas jau izzudušas un to vietā tagad audzē gan vācu dižciltīgās, gan lielās baltās anġļu krustojuma cūkas.

Visvairāk cūkas nodod Kārsavas, Zilupes un Ludzas stacijās. A.-S. «Bekona Eksports» 1934. gadā Ludzas apriņķī iepircis 1606 cūkas par 89.251 ls jeb 1,2% no visā valstī iepirktām cūkām. 1936. gada pirmajos 9 mēnešos iepirkta 3136 cūkas par 225.965 ls jeb 2,6% no visā valstī iepirktām cūkām.

Var rēķināt, ka 1935. gadā Ludzas apriņķa lauksaimnieki no cūkkopības guvuši 785.000 ls ienākumus par «Bekona Eksportam» un brīvā tirgū pārdotām cūkām. Tai pašā laikā par pārdotiem liellopiem, teļiem un ādām iegūti ap 315.000 ls.

Aitkopība.

Aitu skaits, kā jau minēts, Ludzas apriņķī 64.000 jeb 4,76% no aitū kopskaita valstī. Skaita ziņā apriņķis stāv pēdējā vietā Latgalē. 1935. gadā Ludzas apriņķī aitū skaits pieaudzis par 64,5% un šai ziņā izvirzās pirmā vietā valstī. 1935. gadā vilnas caurmēra cirpums no aitas 2,26 kg, no jēra — 1,29 kg. Vilnas kopražū apriņķī var rēķināt ap 113.600 kg 310,128 ls vērtībā. Lai apġērbtu Ludzas apriņķa iedzīvotājus ar apriņķī raġoto vilnu, vilnas produkcija jādubulto. Ludzas apriņķī darbojas 18 ar valdības pabalstu ierīkotas teġu stacijas un 6 audzētavas. Staciju teġus izmanto labi. 1935. gadā no staciju teġiem caurmērā nocirpts 4,3 kg vilnas, bet no aitām audzētavās 3,6 kg vilnas. Šie vilnas nocirpumi ir par zemiem un liecina, ka arī aitū audzētavās aitū ēdināšanas jautājums nav nokārtots. Bez minētām audzētavām apriņķī darbojas 2 valsts aitū audzētavas: Valsts Malnavas lauksaimn. vidusskolas un Valsts Dārziņu saimniecībā, kuŗas apġādā lauksaimniekus ar labu vaislas materiālu. Ludzas apriņķī vēl audzē vietējās neuzlabotās aitas, kuŗu dzīvsvars un raġība zema. Vietām sastopamas aitas ar Romānovas sugas aitū piemaisījumu, tās dod labas kaġokādas. Aitkopības paplašināšanai un pacelšanai vēl jāierīko vairākas teġu stacijas. Liela vēriba jāpiegrieġ uzlabotai aitū ēdināšanai. Aitko-

pības izkopšanas darbā plašas iespējamības atveŗ šogad jaundibinātā vilnas un ādu akciju sabiedrība, kuŗas uzdevums ir rūpēties par vilnas un ādu uzpirkšanu un izmantošanu.

Zirgkopība.

Zirgu skaits Ludzas apriņķī gadu no gada aug. Pirms pasaules kaŗa 1913. gadā tagadējā Ludzas apriņķa pagastos skaitījās 15.300 zirgu. 1935. gadā pēc lauksaimniecības skaitīšanas datiem zirgu skaits apriņķī bija — 19.698, bet 1936. gadā, pēc aprēķinātiem datiem, 20.233. Zirgu skaits pēc vecuma grupām:

	1935. g.	1936. g.
Kumeļi līdz 1 g. vec.	1.273	1.560
Jaunzirgi no 1—3 g.	1.607	1.575
Zirgi no 3—15 g. vec.	13.872	14.040
Vecāki par 15 gadiem	2.946	3.058
Kopā	19.698	20.233

Uz 1000 pieauguŗiem zirġiem 1935. gadā Ludzas apriņķī bija 76 kumeļi, bet 1936. gadā — 92. Kumeļu skaita ziņā Ludzas apriņķis ieņem pirmo vietu valstī. Pie šāda kumeļu skaita Ludzas apriņķis var iztikt bez ievestiem zirġiem un pat atlicināt nelielu skaitu pārdošanai. Vietējie zirġi, krustoti ar rikŗotāju ērzelēm, ļoti veselīgi un darba spēcīgi un saudzīgi apejoties kalpo darbam pāri par 20 gadu vecumam. 1936. gada vaislas zirgu izlasē reġistrēti I šķ. ērzelis 67, bet II šķ. — 95. Uzņemtas ciltisġrāmatas 52 ķēves. Gandrīz viss šis vaislas materiāls pilnīgi viengabalains un pieder pie rikŗotājiem. Vienīgi viens ērzelis ir beġģu krustojums un viena ķēve — ardenu.

1936. gadā apriņķī darbojas 7 valsts vaislas ērzelis — visi rikŗotāji. Vaislas ērzelis izmanto ļoti labi. Vaislas ērzeļu skaits Ludzas apriņķī būtu pavairojams. Ludzas apriņķis 1936. gadā armijai nodevis 10 remontzirġus: 3 jājamos, 1 artilērijas un 6 vezumnieku, un šai ziņā ieņem otro vietu Latgalē.

Putnkopība.

Putnkopība Ludzas apriņķī nostādīta vidēji. Uz 100 ha lauksaimn. izmantojamas zemes apriņķī caurmērā 112 mājputnu (Daugavpils apriņķī 129, bet visā valstī 114). Pēc 1935. gada skaitīšanas datiem apriņķī:

Vistas	158.100	(1929. g. 60.900)
Zosis	6.800	(„ 1.800)
Piles	7.200	(„ 2.600)
Titari	2.500	(„ 500)

Kopā 174.600 (1929. g. 65.800)

No 1929. līdz 1935. gadam mājputnu skaits aprīņķī pavairojies par 165,3% Straujais mājputnu skaita pieaugums liecina, ka Ludzas aprīņķa lauksaimnieki pareizi izpratuši putnkopības nozīmi valstī.

Jāatzīmē, ka agrākos gados putnkopības attīstību stipri traucēja nenokārtotais putnkopības ražojumu tirgus, kad lielā attāluma dēļ no lielākiem patērētāju centriem olu cenas Latgalē arvien turējās zemāk kā pārējos valsts novados. Izdodot likumu par olu iepirkšanu no ražotājiem par cietām cenām un pie tam visā valstī par vienādām cenām, valdība likusi drošus pamatus putnkopības straujai uzplaukšanai. Uzlabojot putnu turēšanas apstākļus un ēdināšanu, piegriežot lielāku vēribu mājputnu izlasei un sugas putnu ieaudzēšanai, putnkopības ienesību iespējams ievērojami pacelt. Ludzas aprīņķī ierīkotas un darbojas 16 vaislas sugas putnu audzētavas. Tirgus kārtošānai noorganizētas 23 olu savāktuves.

Dārzkopība.

Dārzkopība Ludzas aprīņķī atstāta stipri novārtā. Pēc 1929. g. skaitīšanas ziņām augļu un sakņu dārzi aprīņķī aizņem 3345 ha jeb 1,74% no kopplatības (Rēzeknes aprīņķī 1,93%).

Augļu koku skaits aprīņķī:

	Kas nes augļus	Kas nenes augļus
Ābeles	52.787	20.159
Bumbieres	3.343	2.779
Plūmes	27.961	16.704
Ķirši	19.930	12.331
Kopā	104.021	51.973

Ludzas aprīņķī pavisam 155.993 augļu koki. Vienā saimniecībā 9 augļu koki, bet visā valstī — 16. Ogulāju skaits arī mazs — vienā saimniecībā tikai 1,5 ogulāju, bet visā valstī 10. Sakņu dārzi vienā saimniecībā aprīņķī 0,12 ha; visā valstī 0,15 ha.

Beidzamos gados gan rosīgi stāda jaunus augļu dārzus, bet daudzās viensētās šis darbs ir tikai vēl sākumā. Jāpavairo augļu koku, ogulāju un arī krāšņuma koku stādīšana.

Biškopība.

Silīdzinot 1929. g. ar 1935. g., biškopībā vērojams liels progress. Dravu skaits pavairojies par 96% un bišu saimju skaits par 144%. Pēc 1935. g. skaitīšanas ziņām aprīņķī ir 1447 dravas ar 5021 bišu saimēm. Salīdzinot ar citiem aprīņķiem, Ludzas aprīņķī bišu saimju skaits tomēr arvien vēl ir mazākais valstī. Medus raža no saimes

caurmērā 5 gados — 12,29 kg, bet 1936. g. 16,08 kg.

Zivkopība un zvejniecība.

Ludzas aprīņķī 44 ezeri 5592 ha kopplatībā. Nozvejoto zivju vērtība 27.960 ls. Dīķu kopplatība 18 ha un izaudzēto zivju vērtība ap 1800 ls.

Kopdarbība un sabiedriskie pasākumi.

1935. gadā Ludzas aprīņķī darbojās 14 krājaizdevu sabiedrības ar 4184 biedriem. Viena sabiedrība uz 6014 iedzīvotājiem. Sabiedrībās apvienoti ap 5% aprīņķa iedzīvotāju. No aizdevumu kopsumas — 560.499 ls uz katru sabiedrību caurmērā 40.036 ls. Katram biedram caurmērā izsniegti 134 ls, bet biedrs noguldījis 21 ls.

Piensaimnieku sabiedrības 2 ar 17 krejošanas punktiem. No 466 piena nodevējiem biedru 116. Piena apstrādāšanas izdevumi augsti — 20.88 ls uz 1000 kg piena (vidēji visā valstī 14,08 ls).

Apdrošināšanas biedrība aprīņķī ir tikai viena, ar 113 biedriem, ar apdrošināšanas sumu 161.433 ls.

Aprīņķī vēl darbojas viena mašīnu koplietošanas biedrība un viena cukurbiešu audzētāju biedrība.

Lauksaimnieku ienākumi.

Zemāk minētos ienākumos ietilpst reālizētās ražas daudzumi, kā arī daudzumi, kas patērēti iedzīvotāju uzturam un citām vajadzībām. Aptuvis ienākumu no lauksaimniecības Ludzas aprīņķī 1935. gadā var rēķināt brutto sumās:

Laukkopībā:

rudzi	1,5 milj. ls
kvieši	0,6 „ „
mieži	0,5 „ „
auzas	0,1 „ „
zirņi u. c. pākšaugi	0,3 „ „
linu šķiedra u. sēkla	3,4 „ „
Kartupeļi	1,1 „ „
cukurbietes	0,7 „ „
āboliņa sēkla	0,1 „ „

Kopā 8,3 milj. ls

Lauksaimniecībā:

Laukkopība	8,3 milj. ls
Lopkopība	8,7 „ „
Mājputni	0,8 „ „
Augļkopība, sakņkopība un biškopība	0,9 „ „

Kopā 18,7 milj. ls

Ienākums uz vienu lauksaimniecībā nodarbināto:

Ludzas apriņķi un valsti:	
Latvijā	Ls 443,—
Latgalē	„ 323,—
Ludzas apriņķi	„ 297,—

Šie skaitļi rāda, ka ienākumi uz 1 lauksaimniecībā nodarbināto Ludzas apriņķi ir stipri zemi, pat zem Latgales caurmēra, un par 48% zemāki kā caurmērā visā valstī. Tas norāda, ka Ludzas apriņķi sevišķa vērtība jāveltī lauksaimniecības ienākumu celšanai. Viens apstākļi, kā jau aizrādīts, ir lielais strādājošo skaits uz zemes vienību. Šo darba spēku izmanto nepilnīgi. Ir divi ceļi kā to novērst. Pirmais ceļš — vairāk jāpiekopj kultūras; kā lini, cukurbietes, kartupeļi, kas prasa vairāk darba spēka. Otrs ceļš, ka lielākam skaitam Latgales strādnieku un saimnieku ģimenes locekļiem jāizbrauc darbos uz pārējiem valsts apgabaliem, lai ne tikai tur nopelnītu naudu, bet tai pašā laikā iemācītos labākus saimniekošanas paņēmienus, kuņus, atgriezoties savās sētās, tie varētu pielietot savas saimniecības ienesīguma celšanā.

Tagad no Ludzas apriņķa peļņā izbrauc 6850 strādnieki, kuņi nopelna vasarā ap 1,5 milj. ls. No šīs peļņas var rēķināt, ka tie pārved dzimtenē ap 1 milj. ls.

Lauksaimnieku ienākumus naudā var aprēķināt tikai aptuvis. 1935.-36. iepirkšanas gadā Ludzas apriņķi Labības birojs uzpircis 3567,9 tonn. labības par 486.164 ls. Uzpirkts: rudzu — 2570 to, kviešu — 561 to, miežu — 120 to, auzu — 118 to. 1936. gadā no 2. septembra līdz 1937. gada 15. janvārim Ludzas un Rēzeknes apriņķi kopā Labības birojs iepircis 192 ton. par 26.811 ls. No šā daudzuma var rēķināt, ka Ludzas apriņķis nodevis ¼ daļu.

Koppientavās, kā jau minēts, ražots 51.378 kg sviesta, kuņa vērtību var aprēķināt ap 0,1 milj. ls.

«Bekona Eksports» 1936. gada 9 pirmos mēnešos iepircis 3136 cūkas par 225.965 ls. Vispār cūkkopības ienākumus 1935. gadā var rēķināt ap 785.000 ls. Par pārdotiem liellopiem, teļiem un ādām tai pašā laikā ieņemti ap 315.000 ls.

Vilnas vērtību 1935. gadā var rēķināt 310.128 ls.

1935.-36. saimniecības gadā Linu un kaņepāju monopola uzņēmums Ludzas apriņķi uzpircis 2.135.700 kg linu šķiedras par 2,3 milj. ls.

1935. gadā cukurbietes Ludzas apriņķi audzēja 1587 audzētāji, kuņi nodevuši 18.008 ton. cukurbietes par 612.272 ls. 1936. gadā cukurbiešu audzētāju skaits pieaudzis līdz

2076 personām un nodoto cukurbiešu daudzums 19.967 tonnām, kuņa vērtību var rēķināt 678.878 ls.

1935.-36. spirta dedzināšanas sezonā Ludzas apriņķi darbojās viena spirta dedzinātava, kuņā nodoti 16.288 kv. kartupeļu par 50.589 ls.

Kā blakus nodarbe lauksaimniekiem nelielus ienākumus dod mežu izstrādāšanas darbi. 1934.-35. gadā Ludzas apriņķi par mežu izstrādāšanu un izvešanu samaksāti 38.599 ls.

Lai salīdzinātu Ludzas apriņķa lauksaimnieku ražošanas spējas ar citiem novadiem, visas laukaugu ražas, izņemot salmus, pārrēķinātas barības vienībās. Barības vienībās pārrēķināta arī linu šķiedras vērtība naudā. Nav aprēķināta barības vienībās āboliņa sēkļu vērtība naudā.

Izdarot attiecīgus aprēķinus, dabūjam šādus skaitļus:

Barības vienības uz lauksaimniecībā strādājošo

Ludzas apriņķi	1205
Rēzeknes apriņķi	1649
Latgalē	1613
Vidzemē	2929
Kurzemē	3033
Zemgalē	3928
Visā valstī	2637

Pārrēķinot ražoto pienu barības vienībās un sadalot uz lauksaimniecībā strādājošiem, dabūjam:

Barības vienības uz lauksaimniecībā strādājošo

Ludzas apr.	347
Rēzeknes apr.	364
Latgalē	371
Kurzemē	784
Zemgalē	833
Vidzemē	1062

Ludzas apriņķa iedzīvotāju noguldījumi

pasta krājkasē 1937. gada 1. janvārī:

	Noguldītāju skaits	Noguldītā suma Ls
Ludzā	651	414.605,—
Ludzas apr. pilsētās un ciemos	1.321	644.767,—
Kopā	1.972	1.059.372,—

Noguldītāji pēc viņu ienākumu avota:

	Noguldītāju skaits	Noguldītāja summa
Juridiskas personas	29	1,5%
Fiziskas personas:		
Lauksaimniecībā nodarb.	571	29,0%
Apstrādājošā rūpniecībā nodarbinātie	69	3,5%
Tirdzniecībā nodarbin.	157	8,0%
Satiksmē un transportā nodarbinātie	42	2,1%
Valsts un komunāliestādēs nodarbinātie	234	11,9%
Brīvās profesijās nod.	26	1,3%
Publiskā higiēnā nodarb.	38	1,9%
Apkalpotāji	44	2,2%
Mazgadīgie, skotnieki, mājsaimniecībā nodarbinātie (namamātes) un nenoskaidrotas nodarb.	762	38,6%
Kopā	1.972	100,0%

Ludzas apriņķa dzelzceļi un to pārvadājumi.

Dzelzceļu garums Ludzas apriņķī 65 klm jeb 2,8 klm uz 100 kv. klm zemes platības (Rēzeknes apriņķī — 4,3 klm). Apriņķa robežās atrodas 10 stacijas un pieturas. 1935.-36. budžeta gadā no apriņķī esošām stacijām un pieturām izbrauca 156.464 pasažieri, tanī skaitā no Ludzas 62.153, Zilupes — 31.802, Malnavas — 260.043. Uz viena iedzīvotāja iznāk 1,7 braucienu pa dzelzceļu (Rēzeknes apriņķī 3,0, Kurzemē 4,0 un Zemgalē 5,0). 1935.-36. budžeta gadā preču apgrozība Ludzas apriņķa dzelzceļa stacijās (tonnās):

	Izsūtīts	Pievests	Kopapgrozījums
Ludza	19.099	7.166	26.265
Zilupe	11.306	7.167	18.473
Kārsava	7.623	4.530	12.153
Nerza	4.099	516	4.615
Istalsna	3.811	—	3.811
Malnava	—	5	5
Kopā	45.938	19.384	65.322

No Ludzas apriņķa stacijām nosūtīto preču kopsvars ir 1,6% no visiem valsts dzelzceļu preču pārvadājumiem. Visvairāk no Ludzas apriņķa nosūta sienu — 2982 ton. jeb 45,1% no visiem sienu sūtījumiem valstī. Tālāk sāli — 2523 ton. jeb 18,3% no visiem sāls sūtījumiem. Sāli nosūta Zilu-

pe, kur tā pienāk no Padomju Krievijas. Olu nosūtīts 256 ton. (16,5% no visiem olu pārvadājumiem pa dzelzceļu). Linsēklu — 1186 ton. (15,6%). Visvairāk linsēklu nosūta Kārsava — 646 ton., Ludza — 404, un Zilupe — 136 tonnas. Linu nosūtīts 2717 ton. (14,5% no visiem linu sūtījumiem). Galvenā linu nosūtītāja ir Kārsava (1478 tonnas) un ieņem visu mūsu dzelzceļu staciju starpā pirmo vietu. Zirņu nosūtīts 274 ton. (13,2%), ābolu — 1376 ton. (12,8%), cukurbiešu 18.180 ton. (7,7%). Galvenās cukurbiešu nosūtītājas stacijas ir Ludza (7921 to), Istalsna (3738 to), Nerza (2654 ton.), Zilupe (2147 ton.) un Kārsava (1720 ton.). Ogu no Ludzas apriņķa nosūtīts 156 ton. (6,1% no visiem ogu pārvadājumiem pa valsts dzelzceļiem), rudzu 3128 ton. (3,9%), dzīvnieku 3983 ton. (3,6%), cūku 5736 galvas, liellopu 2284. Kartupeļu 320 to (3,2% no visiem kartupeļu pārvadājumiem valstī), auzu 640 ton. (3,2%), miežu 396 ton. (2,6%) un kviešu 655 ton. (1,4%).

Pa dzelzceļu pievesto preču starpā pirmā vietā ir sāls. 1935.-36. budžeta gadā ievests 4508 ton. jeb 19,7% no visiem sāls pārvadājumiem. Kviešu miltu pievests 750 ton. (7,3% no visiem kviešu miltu sūtījumiem pa dzelzceļu), siļķu 262 ton. (5,8%), cementa 1569 ton. (3,4%), petrolejas 717 ton. (2,9%), degvīna 221 ton. (2,9%), metālu un to izstrādājumu 1031 ton. (2,0%), cukura 778 ton. (1,9%), mākslīgo mēslu 1837 ton. (1,7%), kaļķu 220 ton. (1,3%) cukurbiežu grauzījumu — 1050 ton. (1,3%) un ķieģeļu 490 ton. (1,1%).

Pasta un telegrafa resora iestāžu darbība.

Ludzas apriņķī darbojas 60 atsevišķas pasta un telegrafa iestādes, no kurām:

pasta un telegrafa kantori	6
pasta telefona palīgnodaļas	17
telefona palīgnodaļa	1
pasta palīgnodaļas	30
sarunu vietas	6

1935.-36. budžeta gadā apriņķa iedzīvotāji nosūtījuši 632.610 un saņēmuši 693.080 vēstules, jeb 7 saņemtas un 7 izsūtītas vēstules uz 1 iedzīvotāju. Tanī skaitā viens pilsētas iedzīvotājs saņēmis 47, bet nosūtījis 48 vēstules, lauku iedzīvotājs gadā saņēmis 3 un nosūtījis 2 vēstules.

Pa pastu saņemti 343.930 laikraksti. Nosūtītas 6964 pakas, 102 vērtsvēstules, 29.100 naudas pārvedumi, 2307 telegramas (saņem-

tas telegramas 1903), sarunas pa tālruni 702.947 jeb 7 uz vienu aprinķa iedzīvotāju. Tālruņa abonentu aprinķī 446. Pasta un telegrafa resora iestādes ieņēmušas no aprinķa iedzīvotājiem par pastmarkām, slēdzamo skapišu un gada biļešu abonēšanu, nosūtītām telegramām, telefona ierīkošanu un abonēšanu, telefoniskām sarunām, radio abonēšanu u. c. pakalpojumiem 179.079 ls, jeb caurmērā no 1 aprinķa iedzīvotāju 1,92 ls. Rīgas aprinķī — 8 ls.

No šīs sumas uz vienu pilsētas iedzīvotāju krit 14,04 ls, bet uz lauku iedzīvotāju — 0,63 ls. Rīgas aprinķī uz lauku iedzīvotāju 5,76 ls.

1935. gada 28. janvāra draudzīgais aicinājums.

Sekojoš Valsts Prezidenta **Dr. K. Ulmaņa** draudzīgam aicinājumam, Ludzas aprinķī dāvinātāji tieši nodevuši 2216 grāmatas 1482 sējumos, un 2210, — ls naudā, 26 gleznas, 4 medikamentu skapišus, 12 ģimenes.

Kultūras fonda nodaļa no viņas rīcībā nodotiem dāvinājumiem nosūtījusi 4534 grāmatas 3551 sējumā.

Žurnālu «Latvijas Lauksaimnieks» un «Dārzkopības un biškopības žurnālu» Ludzas aprinķī abonē pavisam maz. No 100 saimniecībām «Latvijas Lauksaimnieku» abonē 0,72% un «Dārzkopības un biškopības žurnālu» — 0,6%. «Latvijas Lauksaimnieku» Ludzas aprinķī abonē uz 100 saimniecībām desmit reizes mazāk kā Cēsu aprinķī.

Arī spirta patēriņa ziņā uz vienu pieaugušu cilvēku Ludzas aprinķis ieņem pēdējo vietu valstī (0,63 ltr. absolūtā alkohola uz vienu pieaugušu). Pavisam Ludzas aprinķī patērē dzērienu pagatavošanai 33.599 ltr. absolūtā alkohola.

Ludzas aprinķa iedzīvotāji toties lieli meistari mājas alus — «kūmuškas» ražošanā.

Lai celtu Ludzas aprinķa lauksaimnieku labklājību, pirmā kārtā jā rūpējas par ražojumu daudzuma celšanu. Skaitļi rāda, ka Ludzas aprinķa lauksaimnieki no laukkopības uz vienu strādājošo ražo 2—3 reizes mazāk barības vienību kā pārējos — Vidzemes, Kurzemes un Zemgales apgabalos. Arī pārēķinot ražoto pienu barības vienībās, redzam, ka uz vienu strādājošo Ludzas aprinķī ražots 2—3 reizes mazāk kā augšminētos apgabalos. Ražojumu daudzuma celšanā jāiet jauns ceļš — ceļot ražas no katra ha zemes, no katra lopa kūtī. Ievērojot lielo

strādājošo — skaitu uz zemes vienības, Ludzas aprinķa lauksaimniekiem arvien lielāka vēriba jāpiegriež intensīvākām kultūrām — liniem, cukurbietēm, kartupeļiem. Lai celtu tautas ienākumus, lielākam skaitam Ludzas aprinķa strādājošo jābrauc peļņā uz Vidzemi, Kurzemi un Zemgali. Šī peļņa braukšana, kā jau aizrādīts, jāuzskata ne tikai par iespēju hopelnīt naudu, bet par dzīves skolu, kas palīdzēs celt ražošanas spējas Latgalē.

Pakāpeniski un neatlaidīgi jāmeliorē zeme. Ja mitruma apstākļi būs nokārtoti, tad zemi labi apstrādājot ražas būs drošas un augstas. Kūstmēslu daudzuma pavairošanai jāpiegriež lielāka vēriba, plašākos apmēros izmantojot kūdras pakaišus. Jāmodernizē zemes apstrādāšana un jāieved saimniecībās uzlaboti darba rīki un mašīnas. Nav jācenšas uz reizi iegādāties dārgās ražas novākšanas mašīnas, bet pirmā vēriba jāpiegriež piemērotu arklu un ecēšu iegādāšanai. Daudz vēribas jāveltī uzlabota sēklas materiāla iegādāšanai saimniecībās. Lini ir Latgales naudas avots. Lini ražas celšanai, linu apstrādāšanas paņēmieni uzlabošanai Ludzas aprinķa lauksaimniekiem tuvākos gados jāveltī vislielākā vēriba. Jaunā gadā atklājas jaunas iespējamības kartupeļu izvērtēšanā. Latola pagatavošanai 1937. gadā būs jāpavairo spirta produkcija par 70—80%. Kartupeļu izmantošanai plašākos apmēros Ludzas aprinķī vēl lielas iespējamības. Pieaugošā cūkkopība var izmantot ļoti daudz kartupeļu. Tas pats sakāms arī par lopkopību. Soli pa solim jāizkopj lopkopība, uzlabojot lopu sugu un vispirmā kārtā rūpējoties par lopkopības apgādāšanu ar labu lopkopību. Lopbarības ražošanai Latgalē jāiet pirmā vietā. Daudz darba vēl priekšā augļu dārzu ierīkošanā viensētās, mājas apkārtnes izdaiļošanā. Viss tas jāveic pakāpeniski pēc iepriekš apdomāta plāna un ar lielāko lietprātību. Šai virzienā izpalīdzīgi robežsargi, un viņu piemēram lauksaimniekiem ieteicams arvienu sekot.

Valdība no savas puses arvienu paturējusi prātā, ka tālumniekiem, izteicoties ar mūsu Valsts Prezidenta **Dr. K. Ulmaņa** vārdiem, — jādod iespēja augstāki izvērtēt savus ražojumus, līdzīgi tiem lauksaimniekiem, kuŗi atrodas tuvāk pie lielākiem tirgiem. Tagadējā valdība šo jautājumu nokārtojusi, noteicot visiem galveniem lauksaimniecības ražojumiem cietas cenas, neatkarīgi no atstatumiem. Šie valdības likumi vienlīdzīgi veicina lauksaimniecības uzplaukumu visā valstī.

Valdība ne tikai rūpējas par lauksaimniecības ražojumu augstāku izvērtēšanu, bet gādā, lai lauksaimniekus apgādātu ar nepieciešamām mašīnām, lauksaimniecības rīkiem, mākslīgiem mēsliem, būvmateriāliem u. c. ražošanas līdzekļiem par lauksaimniecības ienesībai atbilstošām cenām. Šo uzdevumu veiks nupat nodibinātā Centrālā savienība «Turība». Būvmateriālus apgādās lauksaimniekiem jaundibinātās sabiedrības «Kieģeļnieks» un «Kaļķis».

Valdības rūpes par lauksaimniecības ienesības celšanu nerimsies. Ar šā gada 10. janvāri paaugstinātas cenas cūkām, kuņas iepērk «Bekona Eksports». Nodibināta jauna sabiedrība ādas un vilnas uzpirkšanai un pārdošanai, kas atveŗ lauksaimniekiem jaunas iespējamības.

Lauksaimniecības pacelšanas darbā jāiet ar to pašu neatlaidību un izturību kā līdz šim. Jāseko valdības norādījumiem un rīkojumiem. Pie visa tā vēl jāatcerās, ko mūsu Tautas Vadonis **Dr. K. Ulmanis** raksta savā grāmatā «Kā pacelt un padarīt ienesīgu mūsu lauksaimniecību»:

«Mūsu pienākums ir pašiem sev palīdzēties, pašiem, saviem spēkiem, ja mēs gribam prasīt, lai citi nāk mums palīgā. Nepieļaujiet saviem spēkiem atslābt, palaižoties uz citiem, vai uz kaut ko tādu, par ko jums pašiem nav noteikšanas. Jūs varat droši būt, ka nekad mēs netiksim pie labklājības, ja mēs paši šo labklājību neradīsim, ja ikviens mūsu vidū nedarbosies un nestrādās tā, itkā vienīgi uz viņa pleciem gulētu atbildība par nākošo paaudžu laimi un labklājību.»

Lauksaimniecība un agronomiskais darbs Ludzas apriņķī

Ludzas apriņķī līdzenums ietveŗ Kārsavas, Mērdzenes, Neutrēnu un pat Ciblas pagastus. Šinī apriņķa daļā zemes augsna caurmērā vienmērīga — mālaina smilts un vietām smilšains māls ar samērā vidējo auglību. Turpretim pārējos apriņķa pagastos, kā, piem., Pildas, Rundēnu u. c., zemes virsma ļoti nevienmērīga un kalni izveido gan skaistas pļavu ielejas, gan ar kokiem apaugušos ezerus. Zemes augsna šinī kalnainā apvidū dažāda, un rada ļoti īpatnas savādības. Tā kalnu augšdaļā sastopamas māls, pie kuŗa sastrādāšanas iedzīvotāji plaši pielieto koka āmuŗus un ar tiem saussā laikā tīrumā drupina sakaltušos māla aŗumus. Turpretim kalnu ielējās jau ir viegla, mālaina smilts vai arī smilts. Nereŗti ir arī otrādi — kalna augstākās vietas pārklāj viegla mālaina smilts, bet ielējās smilšains māls.

No ienesīgākām kultūrām audzē linus, ar kuŗiem aizņem ievērojamu platību, bet gar Rēzeknes - Zilupes dzelzceļu plašos apmēros audzē cukurbietes, kuŗu kultūra padodas, sasniedzot labas ražas.

Pļavu platība no zemes kopplatības, sastāda caurmērā ap 15%. Visvairāk pļavu Zvirgzdienes pagastā — 20,75%, bet vismazāk Briŗu pag. — 13,08%. Pļavas dabīgās un cieŗ no mitruma, siena ražas neapmierinoŗas.

Pļavu kultivēšanā vislielāku aktivitāti uzrāda Mērdzenes, Nirzas un Kārsavas pa-

gasti. Te vairākās vietās gūti labi panākumi ir iedzīvotājus pārhecinājuŗi par pļavu kultivēšanas labu atmaksāanos. Tāpat pļavu kultivēšanas pasākumi redzami jau arī Zvirgzdienes, Ciblas, Briŗu un daļā Pildas pagastos. Turpretim pārējos — Istras, Pasienes, Rundēnu un Šķaunes pagastos pļavu ielabošanā darīts ir ļoti maz. Nevar neminēt, ka pļavu kultivēšanas, īpaŗi nosusināšanas darbu vietām traucē nenorēgulētās upju gultnes, kā piem., Pasienes un Briŗu pagastos Sienupe, gar kuŗas krastiem ir ļoti lielas pļavu platības. Tāpat arī Zvirgzdienes pagastā pļavu kultivēšanu uz 1300 ha padara par neiespējamu uz Ludzas ezera iztekas esoŗas ūdens dzirnavas.

Ganības apriņķī caurmērā sastāda no zemes kopplatības ap 11%, izņemot Pasienes un Rundēnu pag., kur ganību platība sniedz līdz 17%. Esoŗas ganības ir krūmāji, purvainās vietas, jeb vēl meŗa, izcirtumi, kuŗi tuvākā laikā tiks pārvērsti aŗamzemē. Tomēr jau parādās arī mākslīgās ganības, kā, piem., Kārsavas, Mērdzenes un Nirzas pagastos.

Lielākas purvu platības atrodas Ciblas, Mērdzenes un Briŗu pagastos, bet vismazāk purvu ir Šķaunes un Nirzas pagastos. Purvos ir laba gan dedzināmā, gan pakaiŗu kūdra, kāpēc to izmantoŗana, sakarā ar mazām meŗu platībām, kā arī nepiecieŗamību pavaiŗot zemes mēŗloŗanu, ir vistuvākā laikā uzdevums. Vietām jau notiek kūdras

griešana ar rokām, lai ar to atvietotu de-
dzināmo malku.

Ļoti smagu iespaidu uz lauksaimniecības
attīstību atstāja 1936. g. neraža, kuņas se-
kas īpaši pie lauku mēslošanas atstās ie-
spaidu uz dažiem gadiem. Par neražas ie-
meslu, galvenā kārtā, bija nepareiza zemes
apstrādāšana, saistīta ar vēlo sēju un
pēc vēlās lauku apsējas nokrišņu mazums.

Tomēr Ludzas apriņķa lauksaimniecības
labai tālākai attīstībai par labu runā apriņ-
ķa lielā bagātība — iedzīvotāju skaits, jo uz
1 kv. km apriņķī dzīvo 35,91 iedzīvotāji, kas
visbiežāki apdzīvotais visā valstī. Pareizi
izmantojot esošo darba spēku pie lauksaim-
niecības tālākās izkopšanas, iespējams sa-
mērā ātrā laikā gūt arī ļoti lielus panāku-
mus.

Agronomiskā palīdzība apriņķī tikai pēc
LLK nodibināšanas tika ievirzīta vajadzī-
gā gultnē un saskaņots lauksaimniecības
veicināšanas darbs ar pašvaldībām, robež-
sargiem, aizsargiem un skolu.

Laikā no 1. janv. 1936. g. līdz 1. janv.
1937. g. rajonu agronomi praktiskos norādī-
jumus darbā un teorētiskus padomus snie-
guši ap 700 saimniecībās.

Apriņķī izvēlētas 11 paraugsaimniecības,
kuņas vienmērīgi izdalās pa visu apriņķi,
kas saimnieciskā ziņā atspoguļo rajona

caurmēru un ir ar caurmēra zemes platību
10—20 ha.

Zemei nepieciešami dot lielākas dabīgo
mēsļu devas. Te plaši jāizmanto ieleju pla-
vās no grāvjiem izraktā zeme un no pur-
viem pašražotā pakaišu kūdra. Saimniecībās
esošos kūtsmēsļu krājumus pēc izvešanas
ātrākā laikā jāiestrādā zemē un jāizskauž
nevēlamā parādība, ka lai gan zeme cieš
pēc mēsliem vislielāko badu, tomēr izvestie
kūtsmēsli paliek neiearti vairākas dienas.

Vēl plaši izplatīta 3—4 lauku augu sējas
maiņa, kas uz viensētām pārnesta vēl no sād-
zām un kas galīgi neatbilst pašreizējiem
viensētu saimniekošanas uzdevumiem. La-
bību šķirņu ieaudzēšanai kalpos organizēja-
mās sēklaudzēšanas un paraugsaimniecības.
Lai iedzīvotājiem nestu plašākus norādī-
jumus par labību šķirnēm un to nozīmi, ar
pag. pašvaldību līdzdalību tiks ierīkoti vai-
rākās vietās demonstratīvā rakstura lauci-
ņi ar piemērotām šķirnēm.

Ar 1937. gadu, katrā pagastā sāks darbo-
ties pa vienai lauksaimniecības biedrībai.
Savu uzdevumu veikšanai tās saistīs plašas
sabiedrības līdzdalību, kas organizēti varēs
stāties rajonu agronomiem palīgā pie lauk-
saimniecības darba sekmīgas veicināšanas.

JĀNIS ČAKSS,

novada vecākais agronoms.

Valsts zemes bankas aizdevumi Ludzas apriņķī

Lauksaimnieku zemes īpašumu skaits.
Pēc 1929. g. lauksaimniecības skaitīšanas
datiem Ludzas apriņķī skaitās pavisam
17.763 lauksaimnieku zemes īpašumi
185.608 ha kopplatībā, no tiem 2049 jaun-
saimniecības un 15.714 vecsaimniecības. No
ši skaita banka kreditējusi 12.470 saim-
niecības vai 70% no kopskaita, pie kam
jaunsaimniecības kreditētas visas, bet no
vecsaimniecībām divi trešdaļas vai 66% no
vecsaimniecību kopskaita. Bankā iekļāto
saimniecību zemes kopplatība sastāda
135.327 ha vai 73% no visu lauksaimnieku
zemes īpašumu kopplatības apriņķī.

Bankas aizdevumi. Uz 1937. g. 1. jan-
vāri bankas aizdevumi Ludzas apriņķa
saimniecībām sastāda 7,5 milj. ls, kas dod
caurmērā 600 ls uz katru kreditēto saim-
niecību vai 56 ls uz 1 ha iekļātās zemes
kopplatības. Sakarā ar jaunsaimniecību
iedalīšanu un sādžu sadalīšanu viensētās,
lielākā daļa aizdevumu izsniegta saimniecī-
bū apbūvei; ēku jaunbūvei un pārceļšanai
uz viensētām 8480 saimniecībām skaitās

aizdevumi par 4 milj. ls, vai 53% no aizde-
vumu kopsumas. Otrā vietā nāk izpirkša-
nas maksa par piešķirto zemi, kas pārņem-
ta 10.170 saimniecībām par 1,8 milj. ls un
sastāda 24% no aizdevumu kopsumas. Aiz-
devumi saimniecību apbūvei un izpirkšanas
maksai sastāda 5,8 milj. ls vai 77% no aiz-
devumu kopsumas, bet pārējām vajadzībām
1,7 milj. ls vai 23% no kopsumas. No pārē-
jām vajadzībām lielākās sumas izsniegtas:
privāto īstermiņa parādu pārjaunošanai
1125 saimniecībām 0,5 milj. ls, zemes pirk-
šanai 320 saimniecībām 0,55 milj. ls un me-
lorācijai 20 saimniecībām 0,2 milj. ls.

Bez atzīmētām sumām, kādas skaitās uz
1937. g. 1. janvāri, no bankas izsniegto aiz-
devumu kopsumas Ludzas apriņķa saim-
niecībām dzēsti 2,5 milj. ls, galvenā kārtā
no būvniecības aizdevumiem, saskaņā ar li-
kumu par 300 ls dzēšanai katrai saimniecī-
bai. Pieskaitot arī dzēstās sumas, bankas
aizdevumu kopsuma Ludzas apr. saimniecī-
bām sastāda 10 milj. ls, kas dod caurmērā
800 ls uz katru kreditēto saimn. vai 74 ls uz

1 ha iekārtātās zemes kopplatības. Līdzīgi Rēzeknes apriņķim, arī Ludzas apriņķa saimniecībām dzēsta ceturtda daļa no bankas aizdevumu kopsomas, kas dod ļoti lielu atvieglojumu šo apriņķu lauksaimniekiem.

Bankas iegūtās un pārdotās saimniecības. Bezzemnieku apgādāšanai ar zemi, banka ieguvusi Ludzas apriņķī 79 zemes īpašumus 1578 ha kopplatībā par 324.500 ls, maksājot caurmērā 206 ls par 1 ha zemes kopplatības vai 216 ls par 1 ha derīgas zemes. Starp iegūtiem zemes īpašumiem ir 13 bij. muižu īpašnieku neatsavināmās daļas. Iegūtie objekti sadalīti 120 saimniecībās, kas pārdotas bezzemniekiem ar nelielu iemaksu, atstājot pārējo pirkšanas sūnu par ilgtermiņa aizdevumu ar deldējumu 41 gada laikā.

Pienotavas. Samērā sīko saimniecību un vājo ganību dēļ. Ludzas apriņķī lopkopība un piensaimniecība maz attīstīta. Ar visu bankas palīdzību, kas izpaužas bezprocentu aizdevumu izsniegšanā koppienotavu ierīkošanai Latgalē, Ludzas apriņķī varēja nodibināties tikai 7 nelielas pienotavas. Pārskatot pienotavu tīklu pienotavu darbības racionalizēšanas nolūkā, Ludzas apriņķī tagad palikušas tikai 2 patstāvīgas pienotavas — Malnavas un Maļinovkas, bet pārējās pārvērstas par krejotavām. Pienotavas apvienojot, no izsniegto aizdevumu kopsomas tām dzēsti 31.000 ls vai 70%, un aizdevumu atlikums sastāda tikai 13.000 ls. Ludzas apriņķa pienotavas 1936. gadā ražojušas 995 muc. sviesta, un ražošanas izmaksa iznāk caurmērā 37,7 sant. par kilogramu sviesta. Salīdzinot ar pārējiem Latgales apriņķiem, kur ražošanas izmaksa svārstās no 33,6 sant. Jaunlatgales apriņķī līdz 41 sant. Rēzeknes apriņķī, ražošanas izmaksa Ludzas apriņķī nav augsta, bet visas Latvijas caurmērā tā iznāk tikai 26,8 sant. par kilogramu sviesta. Ražošanas izmaksa lielā mērā atkarīga no pārstrādājamā piena daudzuma. Latgalē tā varēs ievērojamāki samazināties tikai tad, ja ievērojami pieaugs pienotavām nodotais piena daudzums, kas tagad Latgalē vēl ļoti neliels, salīdzinot ar pārējo Latviju.

Dzirnavas. No pārējiem lauku rūpniecības uzņēmumiem lielāka nozīme Ludzas apriņķī ir dzirnavām. Ludzas apriņķī atrodas pavisam 38 dzirnavas, no tām 22 ūdens dzirnavas, 14 tvaika vai motora un 2 vēja dzirnavas. Lielāku dzirnavu ar valčiem un pilnīgu iekārtu visiem malšanas veidiem ir 3, bez tam 8 dzirnavās ierīkota arī koku apstrādāšana, 9 dzirnavās vilnas apstrādāšana un 2 dzirnavas — Kārsavā un Zilupē — ražo arī elektrības strāvu un piegādā to tuvākai apkārtnē. Bankas aizdevumu kopsoma Ludzas apriņķa dzirnavām sastāda

70.000 ls, ieskaitot arī izpirkšanas maksu par piešķirtiem objektiem no valsts zemes fonda. Līdzīgi Rēzeknes apriņķim, arī Ludzas apriņķī ir apvidi, kur dzirnavas šķir 20—25 km liels attālums, un kur tādēļ būtu vēlama jaunu dzirnavu ierīkošana. Pēdējā laikā finansu ministrija arī izsniegusi dažas koncesijas jaunu dzirnavu ierīkošanai tādos apvidos, un līdz ar to dzirnavu tīklu Ludzas apriņķī varēs uzskatīt par apmierinošu un spējīgu pildīt lauksaimnieku prasības.

Saimniecību izsoles. Ludzas apriņķī 1936. gadā izsolēs pārdotas 38 saimniecības 386 ha kopplatībā par 61.730 ls. Samērā ar lielo saimniecību kopskaitu, pārdoto saimniecību skaits nav liels — tikai 0,2% no kopskaita. No pārdotām saimniecībām 4 mazākas par 2 ha, 21 saimniecība 2—10 ha un 13 saimniecības 10—30 ha lielas. Banka nosolījusi 8 saimniecības 72 ha kopplatībā par 10.730 ls, 3 saimniecības patūrējušas privātas kredītiestādes savu prasījumu apmierināšanai, bet 27 saimniecības nosolījušas privātpersonas, no tām 7 bijušo īpašnieku radnieki. Pārdotās saimniecības nav bijušas dzīves spējīgas savu līdzšinējo īpašnieku rokās, ko rāda skaitļi par pārdošanas iemesliem: 9 gadījumos īpašnieks nav saimniecību apsaimniekojis un dzīvojis citur, 4 gadījumos īpašnieks miris un mantinieki nav interesējušies par saimniecību, 8 gadījumos parādi ievērojami pārsnieguši saimniecības vērtību un 14 gadījumos saimniecība pārdota privāto parādu dēļ, kurus īpašnieks arī nav vēlējis pārjaunot.

Līdzīgi visiem pārējiem Latvijas apriņķiem, arī Ludzas apriņķa lauksaimniekiem lielu atbalstu devusi privāto īstermiņa parādu pārjaunošana, pārvedot tos bankas ilgtermiņa aizdevumos. Tā gan skārusi tikai nepilnus 7% no saimniecību kopskaita apriņķī, un arī pārjaunotā suma 0,5 milj. ls nav liela, salīdzinot ar citiem apriņķiem, tomēr ar parādu pārjaunošanu 1125 saimniecību privātie parādi nokārtoti un tās pasargātas no pārdošanas izsolēs, kas draudēja vismaz daļai no tām. Līdzīgi Rēzeknes apriņķim, arī Ludzas apriņķī privātie parādi pārjaunoti visām saimniecībām, kam vien tas bijis iespējams. Samērā nelielā pārjaunoto parādu suma tādēļ rāda, ka Ludzas apriņķa lauksaimnieki nav savas saimniecības pārāk apgrūtinājuši privātiem parādiem, ko apstiprina arī samērā nelielais izsolēs pārdoto saimniecību skaits.

Līdzīgi Rēzeknes apriņķim, arī Ludzas apriņķī agrārā reforma un ar to saistītie zemes ierīcības darbi skāruši gandrīz visas saimniecības. Ludzas apriņķī iedalītas pāri par 2000 jaunsaimniecības, doti piegriezumi

vairākiem tūkstošiem siksaimniecību un vairāk kā 800 sādžas sadalītas ap 14.000 viensētās. Viss tas prasa plašus kreditus, pirmā kārtā saimniecību apbūvei — jaunu ēku celšanai vai ēku pārcelšanai no sādžas uz viensētu. Tādēļ arī būvniecības aizdevumi Ludzas apriņķī ieņem galveno vietu, un arī turpmāk tie vēl būs lielā pārsvarā, jo līdz šim būvniecības aizdevumus saņēmušas tikai ap 50% no visu saimniecību

kopskaita apriņķī. Ar sādžu sadalīšanu viensētās Latgalē likvidēta šņoru zemju iekārta, kas lielā mērā kavēja šī apgabala saimniecisko attīstību. Uz jauniem un drošiem pamatiem nostādītā saimniecība dos iespēju sekmīgi izveidot lauksaimniecību un veicināt Latgales saimniecisko labklājību, kam drošākā ķīla ir Latgales lauksaimnieku neatlaidīgais darbs.

H. DZELZĪTIS.

Ludzas apriņķa dzīve

Ludzas apr., kas atrodas valsts austrumu visattālākā nomalē, sastāv no 12 pagastiem ar 85917 iedzīvotājiem (bez pilsē-

Pagastu budžetu 1936.-37. g. kopsuma sastāda 692.347 ls un rēķinot uz 1 iedzīvotāju, caurmērā iznāk nodokļu 8,06 ls, bet pagastu saimniekošanu apgrūtina nodokļu parādi no agrākiem gadiem. Labākas sekmes uzrādījuši pēdējie 2 gadi — nodokļi ienāk kārtīgāk un arī izstāvošās nodokļu parādu sumas mazinājušās. Līdz ar to arī radās iespēja stāties pie novecojušo pašvaldību ēku atjaunošanas un arī jaunu skolu ēku celšanas. Ievērojot lielo siksaimniecību skaitu, apriņķī pieņēmusies cukurbiešu audzēšana. Redzamu vietu saimniecībās ieņem arī linkopība.

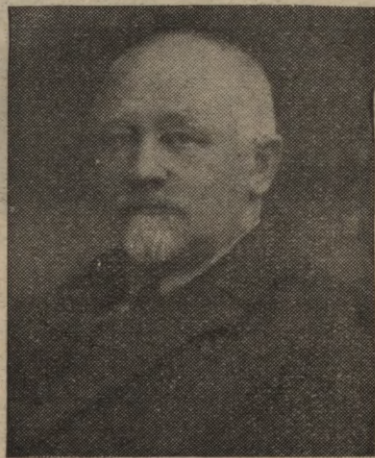
Visumā saimnieciskais stāvoklis, salīdzinot ar agrākiem gadiem, sāk uzlaboties; lauku saimniecībās novērojama lielāka rosiņa zemes racionālākā izmantošanā, arī lopkopībai sāk piegriezt lielāku vērību. Kā racionālās saimniekošanas paraugi apriņķī atrodas priekšzīmīgi nostādīta valsts Malnavas lauksaimniecības vidusskola un Ludzas 2 g. lauksaimniecības skola. Zirg-

Ludzas apriņķa lauku pašvaldību vecākais
V. Sloskāns.

tām). Apriņķī ir trīs pilsētas: Ludza, Kārsava un Zilupe. Apriņķa teritoriālā platība 2344,1 kv. km un tas ir visbiezāki apdzīvots apriņķis valstī.

Pagastu pašvaldību saimnieciskie apstākļi, salīdzinot ar citiem apriņķiem, nav uzskatāmi par labiem un visa apriņķa ar nodokli apliekamā lauku nekustamo īpašumu vērtība ir 25.033.314 ls; zemes labums vidējais, bet netrūkst arī vēl nekultivētas zemes — purvu. Ar mežiem apriņķis visnabadzīgāks. Nav iespējams apmierināt lauksaimnieku lūgumus pēc būvkokiem un malakas un tamdēļ tiek piegriezta vērība ēku celšanai no ugunsdrošā būvmateriāla, kā arī kūdras izmantošanai.

Ludzas apr. nodokļu insp. **J. Vaivods.**

kopība aprīņķī arī jau agrāk ieņēma redzamu vietu, un tagad sāk vēl uzlaboties, un Ludzas aprīņķa lauksaimnieku audzētie zirgi — rikšotāji redzami arī Rīgas hipodromā.

Arī sabiedriskā dzīve laukos attīstās — tajā dzīvu dalību ņem lauku pašvaldību darbinieki, aizsargi, skolotāji. Skolu jaunatne aizvien vairāk apvienojas mazpulkos. Visam tam par pamatu ir jaunais laikmets, kas devis saprašanos darbā visiem un apvienojis visus darba darītājus strādāt vienam kopīgam mērķim — savas saimniecības

kās dzīves pacelšanai un valsts nostiprināšanai.

Zemnieku diena 7. februārī dos aprīņķa zemniekiem iespēju pārrunāt un apspriest savas vajadzības, smelties savam nākamam darbam spēkus un ticību, rast jaunas atziņas racionālākai saimniecību nostādīšanai un savas zemes ražu pacelšanai, kur vēl daudz kas darāms, kā arī dos spēku iet vienotā darbā.

V. SLOSKANS,

Ludzas apr. lauku pašvaldību
vecākais.

Skolu darbs Ludzas aprīņķī

Skolu tīkls Ludzas aprīņķī veidots, ņemot par pamatu sekošos noteikumus: lai četrklasīgās pamatskolas neatrastos tālāk viena no otras par 6—8 km, lai sešklasīgās skolas neatrastos tālāk viena no otras par 10—12 km un būtu ar internātiem un lai visiem latviešiem katrā skolas iecirknī būtu dota iespēja mācīt savus bērnus latviešu valodā. Lai izbeigtu mazapzinīgo latviešu

latviešu ģimeņu	3299
krievu ģimeņu	1774
jauktu tautību ģim.	184
baltkrievu ģim.	50
poļu ģimeņu	47
žīdu ģim. (neiesk. pilsētas)	19
nenoskaidrotu	2

Kopā 5379 ģim.

Šinī 1936.-37. māc. gadā Ludzas aprīņķī darbojas 71 latv. pamatskola, 31 jauktu taut., 10 krievu, 3 žīdu un 1 poļu pamatskola, kopā 116 pamatskolas. Skolēnu visās skolās kopā 13940. Pēdējos divos gados skolēnu skaits skolās pieaudzis par 598 skolēniem. Šogad ārpus skolas palikuši vēl ap 1300 skolēnu. Ja jautājam, kādu apstākļu dēļ bērni netiek laisti skolās, tad dabūjam šādas atbildes: trūcīgu dzīves apstākļu dēļ (36 skolu rajonos), vecāku neapzinības un nolaidības dēļ (22 skolu rajonos), tādēļ, ka pagasta pašvaldība nesoda nolaidīgos bērnu vecākus (8 skolu rajonos); dažādu slimību dēļ (12 rajonos), tādēļ, ka jāpalīdz vecākiem darbā (7 rajonos). Gadskārtējais skolēnu pieaugums skolās tomēr iepriecinoši liecina, ka tuvākā nākotnē skolās saplūdis visi skolas gados esošie bērni.

Aprīņķa un pilsētu pamatskolās strādā 392 skolotāji, vienam skolotājam caurmērā piekrīt strādāt ar 36 skolēniem. 14 pierobežas pamatskolās darbojas latviešu valodas kursi un papildu skolas pieaugušiem, pie 42 skolām noorganizēti vakara un svētdienas priekšlasījumi pieaugušiem par Latvijas valsts tapšanu, valsts darbiniekiem, lauksaimniecības kulturu u. c.

No 116 pamatskolām ar zemes normām 2—12 ha apgādātas 87 skolas, pilnīgi bez zemes 29 skolas, kuŗas novietotas irētās

Ludzas apr. tautskolu
inspektors un Ludzas
aizsargu p. kultūrālās
nod. vadītājs O. Svenne.

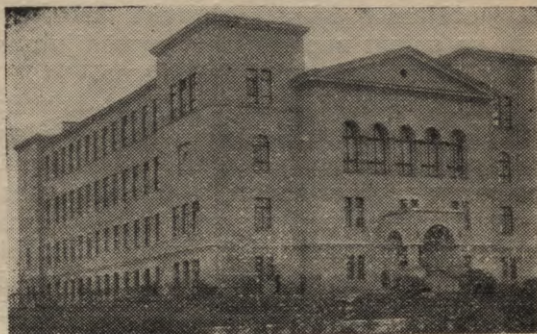
pārtautošanu, aprīņķa skolu valde noskaidrojusi katrā skolas iecirkņa iedzīvotāju nacionālo sastāvu, lai tādā kārtā jo pareizāki varētu noteikt, kāda skola katrā iecirknī ir vajadzīga. Ziņu kopsavilkums no visa aprīņķa ir šāds:

telpās. Vecie augļu dārzi ir pie 18 pamatskolām, no jauna ierīkoti (ar valsts atbalstu) augļu dārzi pie 46 skolām. Augļu dārzu ierīkošanu atbalsta arī pašvaldības, skolotāji, aizsargi, it sevišķi meža dienās. Pēdējā laikā grūtības ar labu augļu kociņu šķirņu iegādāšanu.

Pie skolu apgādāšanas ar mācības līdzekļiem stājušies paši skolotāji, izmantojot šim nolūkam praktisko darbu stundas un vietējos materiālus. Paraugam Ludzā nodibināts skolu muzejs, kuŗš noorganizēts tā, lai viņu varētu lēti un vienkārši ierīkot un lai viņā ietilptu pamatskolas darbam nepieciešamākie uzskates līdzekļu komplekti.

Skolēnu kopēdināšana Ludzas apriņķī dažādā veidā noorganizēta 5900 skolēniem. Līdzekļus kopēdināšanas ieviešanai atvēlējusi valsts 3200 skolēniem un pašvaldības 2700 skolēniem. Kā redzam, privātā iniciatīva, bērnu vecāku u. c. pilsoņu līdzdalība kopēdināšanas noorganizēšanā nav nekādā veidā izteikusies. Lai saistītu plašākus sabiedriskos spēkus pie skolēnu kopēdināšanas lietas, fonda pārvalde pirmā sēdē pieņēma šādus lēmumus: izstrādāt norādījumus pagastu pašvaldībām, skolu pārziņiem un skolu padomēm par līdzekļu vākšanu un it sevišķi graudā un par savākto līdzekļu izlietošanu; noorganizēt pagastos ziedojumu vākšanas punktus, saistot tos ar vietējām pašvaldībām; pirmā kārtā noorganizēt kopēdināšanu tajās skolās, pie kuŗām pastāv internāti; rūpēties par skolu internātu atjaunošanu un ierīkošanu tur, kur

skolēniem jāstaigā tālāk par 4 km no mājas uz skolu un atpakaļ. Šinī mācības gadā internāti darbojas pie 14 sešklasīgām lauku pamatskolām. Internātos uzturas ap 1300 skolēnu, kuŗi arī piedalās kopgaldā un saņem siltas pusdienas. Jauni skolu internāti jāiekārto vēl pie 13 lauku sešklasīgām pamatskolām.

Ludzas ģimnazija.

Skolu jaunceltnes pabeigtas Timānu un Dzērvu pamatskolā, iesāktas — Kovaļķu, Nautrēnu un Kārsavas pag. skolā. Kapitālremonti pēdējos divos gados izvesti: Eversmuižas skolā (8.000 ls), Deglavas skolā (2.400), Aizsilu (1.900), Pildas I (4.500), Šušku skolā (1.500) un Zvirgzdienes (1.004 ls). Pagastu pašvaldības nākošos desmit gados paredzējušas sacelt visām skolām savas ēkas. Patlaban vēl 69 skolas novietotas irētās telpās.

O. SVENNE.

Ludzas apr. tautskolu inspektors.

Lauku būvniecība Ludzas apriņķī

Pateicoties agrārreformai, apriņķa sādžu saimniecības, līdzīgi pārējās Latgales apr. saimniecībām, izdalītas viensētās. Saimniecībām nepieciešamās ēkas no sādžām pārceltas jaunā vietā, bet daudzos gadījumos vajadzēja celt arī pavisam jaunas. No teiktā redzams, ka lauku būvniecība še bijusi un ir ļoti rosīga. Nav arī nekādu šaubu, ka turpmāk tas tāpat būs, un vairāk tadēļ, ka daudzās saimniecībās nav vēl uzceltas visas ēkas, kā arī vecās, no sādžām pārceltās, savu mūžu jau nokalpojušas un viņu vietā būs jāceļ jaunas.

Jaunu ēku celšana un veco pārbūve, bez šaubām, sagādā vislielākās rūpes katrai saimniecībai. Tādēļ jāraugās ar vislielāko rūpību, lai būvēs ieguldītā nauda tiešām

būtu lietderīgi izlietota un lai uzceltās ēkas būtu labas, parocīgas iekārtā, pareizi saimniecībā novietotas, labi būvētas un ilgu mūžu kalpojošas. Tāpat jāzina, ka būvējamās ēkās nedrīkst ieguldīt vairāk naudas līdzekļu, cik saimniecība spēj atlicināt. Ja šo noteikumu neizpilda, tad tas jau ir pietiekošs iemesls saimniecību nikuļošanai vai pat izputēšanai.

Līdz šim būvētās ēkas lielum-lielā daļā celtas bez noteikta plāna, neparocīgi iekārtotas, slikti būvētas, nepareizi saimniecībā novietotas un rezultātā — īsu mūžu kalpojošas.

Labu ēku būvēšanai it nebūt nepietiks ar lauksaimnieka paša zināšanām vien būvniecībā, gluži tāpat kā būvspeciālistam ne-

būs visu nepieciešamo zināšanu lauksaimniecībā. Tie ir divi dažādi arodi, kas tikai retos gadījumos ir apvienojami. Tā tad, ēku būvētājiem - lauksaimniekiem katrā ziņā vajadzīgs būvspeciālista padoms. Uz laukiem šādi būvspeciālisti rajonu būvtechniķi, kuŗiem uzlikts par pienākumu sniegt bezmaksas padomus visos lauku būvniecības jautājumos, kā arī izbraukt tieši būvviētā un sniegt nepieciešamos norādījumus, kā ēka pareizi amatnieciski ceļama.

Katrai ceļamai ēkai vajadzīgs labi izstrādāts un pārdomāts plāns, kas atbilstu visām saimniecības prasībām. Šādus plānus par niecīgu atlīdzību, 5—25 sant. gabalā, iespējams saņemt pie rajonu būvtechniķiem, visās pagastu valdēs, būvniecības birojā Rēzeknē un zemkopības ministrijā, Rīgā. Ja nu dažādu iemeslu dēļ minētie lētie normālprojekti nebūtu saimniecības vajadzībām piemēroti, tad privātā kārtā par mērenu atlīdzību tādus iespējams pasūtīt pie rajonu būvtechniķiem vai arī pie kāda cita privāta būvspeciālista. Šādi privāti izgatavoti plāni jāapstiprina zemkopības ministrijā — būvniecības nodaļā. Par plānu apstiprināšanu maksa netiek ņemta. Apstiprināšanas formālītātes parasti nokārto rajona būvtechniķis, pie kuŗa plāns pasūtīts.

Pirms ēkas celšanas jānoskaidro, kāds materiāls cēlējam iznāk vislētākais, vislabākais un visparocīgākais. Katrā ziņā priekšroka jādod ugunsdrošiem materiāliem un tādi ir ķieģeļi, akmeņi, cements, māli, šiferis, kārnīņi un vēl citi mazāk svarīgi.

Ja nu saimniecībā atrodas labs māls uz vietas vai tuvu sasniedzams, tad ēkas būtu noteikti ceļamas no māla kleķa. Šādas ēkas, tikai pareizi būvētas, iznāk vislētākās un arī vienas no vislabākām. Ja saimniecībai viegli sasniedzami ķieģeļi, tad izdevīgākais būvveidi būtu ķieģeļu, tāpat ja saimniecībā atrodas laba grants, tad izdevīgi būtu gatavot uz vietas cementa ķieģeļus un sienas celt no cementa ķieģeļiem u. t. t.

Tā tad pie materiālu izvēles jābūt ļoti uzmanīgiem, jo no tā atkarājas ceļamās

ēkas izmaksa. Saprotams, ka būvspeciālista padoms šeit atkal vissvarīgākais.

Atkal jāpiezīmē, ka daudzi lauksaimnieki-būvētāji ir maldīgos ieskatos par to, it kā ugunsdrošās ēkas skaitoties tikai no ķieģeļiem vai akmeņiem celtās. Tā tas nav, arī pārējie šeit minētie būvmateriāli ir ugunsdroši un arī par šādi uzceltām ēkām tiek izsniegti pabalsti, resp. dzēšamās daļas. Māla ķieģeļu izsniegšana par pazeminātu maksu ir tikai valdības pretimnākšana lauku būvētājiem tajos apvidos, kur citāds ugunsdrošs būvmateriāls nav dabūjams vai grūti sasniedzams.

Uzsākot ēkas būvi, stingri jāraugās, lai būves izvedēji — amatnieki arī būtu labi sava aroda pratēji — tikai tad iznāks laba ēka. Arī pa visu būves laiku jālūdz rajona būvtechniķis pēc iespējas biežāk izbraukt būvviētā darbus pārraudzīt un dot amatniekiem vajadzīgos norādījumus pareizā būvdarbu izpildīšanā. Nekad attiecībā uz būvdarbu izvešanu nevajaga paļauties tikai tam, ko iestāsta būvdarbos pieņemtie amatnieki, un nekad nevajaga nodot būvdarbus amatniekiem bez iepriekš noslēgta darba līguma. Šinī ziņā rajona būvtechniķi būs atkal izpalīdzīgi.

Valdībai sevišķi rūp, lai lauku būvniecība attīstītos izdevīgi kā būvētājiem, tā valstij. Šinī sakarībā tad arī saprotama ugunsdrošās būvniecības atbalstīšana. Valdība atzinusi, un tā tas arī ir, ka celt ēkas tikai no koka ir neizdevīgi, dārgi un šādām ēkām nav pietiekoši ilgs mūžs. Tādēļ arī ceļamām koka ēku būvēm koka materiāli par pazeminātu maksu netiek izsniegti, izņemot vienīgi koka materiālus labības šķūņu būvēm.

Nobeidzot šo rakstu, gribu vēlreiz aizrādīt, ka pirms ēku būves uzsākšanas ir ne tikai vienreiz, bet desmit un simtu reizes jāpārdomā un jāapsveŗ, kā vislabāk un vislētāk darbu galā vest. Centība un neatlaidība ir tie vērtīgie faktori, ar kuŗu palīdzību var visām grūtībām pāri tikt.

H. KARKLIŅŠ,

Latgales apgabala lauksaimniecības būvniecības biroja vadītājs.

Linkopības veicināšana Latgalē

Latgale ir mūsu valsts labākais linu audzētāju apgabals.

Šeit sastopami nevien plašākie linu sējumi, bet no šejienes nāk arī labākā un vērtīgākā linu šķiedra. Latgale kā galvenā li-

nu audzētāja izvērtusies pēc pasaules kara. Līdz kaŗam labākie linu audzētāji bija vidzemnieki un Vidzemē bija sastopami plašākie linu sējumi.

1909. g. — 1913. g. Latvijā ar liniem caur-

mērā gadā bija apsēti 69.600 ha, no kuriem — 37.500 ha jeb 54% no visiem sējumiem bija Vidzemē un 19.000 ha jeb 27,3% Latgalē. Pēc kara, no 1920.—1925. g. Latvijā ar liniem bija caurmērā apsēti 49.600 ha, no tiem 19.800 ha jeb 40% Vidzemē un 20.400 ha jeb 41% Latgalē. Skaitļi rāda, ka latgalieši par labākiem linu audzētājiem izvērsās pēc kara laikmetā un savu tagadējo stāvokli sasnieguši tikai pēdējos gados. Tā 1932. gadā visā valstī ar liniem bija apsēti 31.700 ha, no tiem 22.800 ha vai 71,9% bija Latgalē. 1933. g. linu sējumi valstī — 41.500 ha, Latgalē — 29.400 ha jeb 70,8%; 1934. g. — 46.300 ha, no tiem Latgalē 32.300 ha jeb 70,0%; 1935. g. — 67.900 ha, no tiem Latgalē 48.300 ha jeb 71,1% un 1936. gadā 67.200 ha, no tiem Latgalē 50.400 ha jeb 75%.

No pievestiem skaitļiem redzam, ka linu sējumi pēdējos gados auguši. Visvairāk tie palielinājušies 1936. g. Latgalē, un aizņem $\frac{3}{4}$ no visiem linu sējumiem valstī. Ja 1932. g. linu sējas platības pieņem par 100, tad 1936. gadā Latvijā tā ir 212, bet Latgalē — 221.

1936. g. ar liniem aizņemtā sējas platība Latgalē ir 8,2% no apgabala aņamzemes kopplatības (Vidzemē — 2%, visā valstī — 3,2%). Visvairāk ar liniem apsēts Jaunlatgales apr. — 12,37% no apr. aņamzemes koppl., tad seko Ludzas apr. — 8,54%, Rēzeknes apr. — 8,02% un Daugavpils apr. — 5,21%.

Ar liniem aizņemtā sējas platība patreizējos apstākļos Latgalē uzskatāma par pilnīgi pietiekošu, un turpmāk būtu jāiziet ne vairs uz straujas tālākas sējas platības pavairošanu, bet visa vēriba jāpiegriež ražu celšanai, jo linu šķiedras ražas kā visā valstī, tā jo sevišķi Latgalē, ir ļoti zemas.

Pirms kara, 1909. g. — 1913. g. linu šķiedras ražas Latgalē no 1 ha bija 3,63 kv. (visā valstī — 4,34 kv.). Pēc kara, no 1920. g. — 1925. g. linu šķiedras ražas Latgalē no 1 ha — 3,90 kv. (visā valstī — 4,02 kv.), bet pēdējos gados, no 2,88 kv. (2,98 kv.). 1932. g. līdz 3,56 kv. (3,65 kv.). 1935. gadā uzrāda it kā augošu tendenci, lai gan ražas pieaugums ir niecīgs un nenoteikts. 1936. gada nelabvēlīgie augšanas apstākļi, sevišķi neizdevīgie mērcēšanas apstākļi, pazeminājuši linu šķiedras ražu līdz apm. 3,0 kv. no ha un daudzās Latgales rajonos 2,0 kv. un pat zem 2,0 kv.

Augstākās linu ražas no 1926. g. — 1935. g. (10 gados) ir Daugavpils un Rēzeknes apriņķos — 3,28 kv. no 1 ha, Jaunlatgales apr. — 3,18 kv. un zemākās Ludzas apr. — 2,92 kv..

Latgales 10 gadu caurmēra raža ir 3,18 kv., kamēr Latvijā — 3,29 kv. uz Vidzemē 3,53 kv./ha.

Minētās ražas mūsu apstākļos uzskatāmas par ļoti zemām un viņu celšanai turpmākos gados būs jāpieliek daudz, sevišķi daudz nopietna darba un gribas.

Šķiedras kvalitāte, kas dara godu Latgales linkopjiem, ir augstāka, kā pārējos apgabalos. Linu monopols, iepērkot linus, maksājis Latgales lauksaimniekiem šādas caurmēra cenas par 1 kg: 1932/33 gadā — 63 sant. (Vidzemē — 49 sant. un Zemgalē 40 sant.); 1933/34. gadā — 86 sant. (74 sant. un 63 sant.); 1934/35. gadā — 110 sant. (98 sant. un 90 sant.); 1935/36. gadā — 113 sant. (99 sant. un 90 sant.). Latgales lauksaimnieki pēdējos gados caurmērā saņēmuši par 1 kg nodotās šķiedras 12 sant vairāk par Vidzemes un Zemgales kaimiņiem. Tas norāda, ka latgalieši savus linus izstrādājuši caurmērā par 1 šķirni augstāku, nekā vidzemnieki un zemgalieši. Vislabākie «linu meistari» ir Jaunlatgales apr. lauksaimnieki, kuri pēc linu un kaņepāju monopola pārvaldnieka R. Ložes raksta (skat. «Jaunlatgales apr. linkopība») 1935/36. g. I. šķirnē nodevuši 10%, 2. šķirnē — 40%, 3. šķirnē — 30% — kopā pirmās trijās šķirnēs 80% no visas linu ražas un saņēmuši caurmērā par 1 kg iepirkto linu 116 sant.

Pārējos apriņķos šķirņu caurmērs nedaudz zemāks. Tā Rēzeknes apr. caurmēra iepirkuma cena bijusi: 1932/33. g. — 61 sant, Jaunlatgales — 66 s.; 1933/34. g. — 83 sant. (91 sant.); 1934/35. g. — 107 sant. (113 sant.); 1935/36. g. — 112 sant. (116 sant.).

Daugavpils un Ludzas apriņķi caurmēra iepirkuma cenas bijušas vienādas, kaut gan zemākas kā Jaunlatgales un Rēzeknes apr.: 1932/33. g. — Daugavpils apr. — 60 sant. (Ludzas — 60 sant.); 1933/34. g. — 79 sant. (83 sant.); 1934/35. g. — 107 sant. (106 sant.); 1935/36. g. — 110 sant. (110 sant.).

Mēs esam pieraduši teikt, ka lini ir Latgalei galvenais ienākuma devējs, galvenais naudas avots. Tā tiesa. Neviena cita nozare nevar uzrādīt tās sumas, kādas lauksaimnieks saņem par saviem liniem. Tā nav pasacīna, bet gan patiesība, ka daudzās Latgales pagastos saimnieciskā dzīve atdzīvojas tikai rudenos un ziemā, kad lauksaimnieki saņem naudu par nodotiem liniem. Tad maksā pagastam nodevas, strādniekiem algas u. t. t.

Interesanti atzīmēt, ko saņēmis Latgales lauksaimnieks par saviem liniem. Linu monopols pēdējos gados no lauks. iepircis linus: 1932/33. g. — 5.269,7 to par 3,3 milj.

ls; 1933/34. g. — 5.775,4 to par 5,0 milj. ls; 1934/35. g. — 8.396,3 to par 9,2 milj. ls un 1935/36. g. — 12.533,7 to par 14,1 milj. ls.

1935/36. g. nodots linu monopolam 2,4 reizes vairāk linu un saņemta 4,3 reizes lielāka samaksa, kā 1932/33. g.

Minētie skaitļi raksturo galvenos vilcienos mūsu līdzšinējo Latgales linkopību. Tie rāda, ka sējumu platības ir prāvas, bet raža no vienas vienības, no 1 ha ir zema, bet neskatoties uz zemo ražu un bieži arī zemo kvalitāti, linkopība Latgales lauksaimniekiem ir galvenā ienākumu devēja.

Galvenais uzdevums turpmāk būtu ar visiem iespējamiem līdzekļiem, ar pareizu linu audzēšanu, pareizu mērcēšanu un apstrādāšanu censties sasniegt augstākas šķiedras ražas. Un vērojumi atsevišķās saimniecībās, turpat Latgales apstākļos, rāda, ka divkārtot tagadējās zemās ražas, 2,5 kv. vietā sasniegt 5,0 kv un vairāk un uzturēt tās nesvārstīgas katru gadu ir pilnīgi iespējama lieta. Vajaga tikai to gribēt un panākumi būs!

Kas tad nu lauksaimniekam - linu audzētājam būtu jādara, lai viņš varētu iegūt augstākas ražas un lielāku peļņu?

Vispirms linu audzēšanā:

1. Savos tīrumos un laukos **jāsēj tikai labas un tīras linsēklas**. Tāpat kā pie citām kulturām, rudziem, kviešiem, auzām, tāpat arī pie liniem augstākas ražas dod tikai laba, augstražīga sēkla. Mums dabūjamas vairākas labas un ražīgas linsēklu šķirnes, kā Rota, Balva un Priekuļu lini. Labas ražas dod arī Latgales garšķiedrainie lini. Ja lauksaimniekam nebūtu mājās priekš nākošā pavasara linu sējas labas, ražīgas sēklas, bet tas rudenī gribētu iegūt lielāku ražu un arī lielāku peļņu, tad viņam katrā ziņā šādas sēklas jācenšas iegādāties. Augstvērtīgas, ražīgas linsēklas lauksaimniekiem izsniedz zemkopības ministrija caur vietējo pagasta valdi. Lauksaimniekam vajadzīgās sēklas jāpieteic savā pagastvaldē, kur tad pavasarī tuvākā dzelzceļa stacijā sēklas varēs saņemt.

Ja mums arī labas sēklas iegādāšana sagādātu grūtības, tad pārvarēsim tās, tāpat kā pārvarēsim arī daudzas citas grūtības, un **sēsīm tikai labas, ražīgas, bet nekādā gadījumā vietējās, mazražīgās vai mums nezināmas un nepārbaudītas linsēklas**.

2. Nākošais un arī vissvarīgākais **jautājums ir linu sējas laiks**. Šī jautājuma pareiza atrisināšana liekama Latgales linkopības veicināšanas un ražu pacelšanas pamatos. Nevienā citā jautājumā tik daudz netiek grēkots, kā tieši šinī lietā.

Linus Latgalē, tāpat daudzās vietās arī Vidzemē, **sēj par daudz vēli** — jūnija mēneša pirmā pusē, līdz Jāņiem un dažos gadījumos lini sēti arī vēl pēc Jāņiem. Šis sējas laiks, jūnija pirmā puse, uzskatāms par vēlu, kuŗš var dot tikai mazas un sliktas ražas. Labākais sējas laiks liniem, tāpat kā citām kulturām, ir agrais sējas laiks, kuŗš dod augstākas šķiedras ražas un vērtīgāku, svarīgāku šķiedru. Šis agrais sējas laiks iekrīt maija sākumā. Nevajaga meklēt kādu noteiktu kalendāra datumu, bet sējas laiku, kad lauksaimnieks var doties linus sēt, parādīs un pateiks pati daba. Ir novērojumi, pamatoti ir pārbaudīti izmēģinājums, ka linus var sākt sēt pēc bērzu lapu izplaukšanas, kas katru pavasari nav vienā laikā, bet iekrīt maija pirmā pusē.

Agrai sējai bez vērtīgākas un lielākas šķiedras ražas ir daudzas citas priekšrocības. Viena no galvenām ir tā, ka agri sētus linus vasaru var noplūkt brīvā laikā, kad vēl nav sākušies citi steidzami vasaras darbi. Šis jautājums tagad un uz priekšu vēl vairāk būs jāapsver katram lauksaimniekam linus sējot. Agri sētos linus agrāki noplūc un mērcēšana iekrīt vasaras siltā laikā, kad mirkšanas apstākļi ir daudz izdevīgāki par vēlu rudenī, aukstā ūdenī mērktiemi liniem. Bez jau minētā, agrai linu sējai ir ļoti daudzas priekšrocības, kuŗas šeit visas nav iespējams uzskaitīt un apskatīt.

Lai pavasarī agri varētu stāties pie linu sējas, tad liniem paredzētā zeme katrā ziņā jāapaŗ rudenī. Nevar vairs pavasarī darba laikā to paspēt. Un ja to vēl pavasarī dara, tad tīri saprotami, ka zemes sagatavošana ievelkas un pie sēšanas var tikt ļoti vēlu. Nevar arī rudenī uzartu zemi pavasarī atstāt bez tālākas apstrādāšanas. Tā vismaz agri jānošļūc, lai neizkalstu. Vislielākā nelaime gadās taisni šeit, ka laikā neapstrādāta zeme aizkalst, kā tas tik bieži novērots Jaunlatgales labā linu rajona smagās mālu zemēs. Šādās sakaltušās māla zemēs sētie lini izaug reti, nevienādi un raža ir zema.

Tāpēc linu zemi katrā ziņā vajaga uzart rudenī, lai pavasarī agrāk tiktu pie linu sējas.

3. Ļoti svarīgs jautājums ir arī linu izsējas daudzums. Tagad vairāk lietotie izsējas daudzumi: 50—80 kg uz ha ir stipri par maziem labu linu ražu iegūšanai. Taupība ir laba lieta, bet taupīt nevietā ir pārāk liela izšķērdība. Tāpat tas sakāms par linu izsējas daudzumiem. Ja nu vēl blakus šādam mazam sējas daudzumam nāk palīgā

vēla sēja un slikts sēklas materiāls un vēl daudzas citas likstas, kā tas linkopim bieži gadās, tad rudenī 1,6 kv. šķiedras nodrošināti. Nebūsim tik izšķērdīgi, sēsīm normālus izsējas daudzumus 100—120 kg uz ha un gaidīsim rudenī arī normālas ražas.

4. Lielāka vērība būtu jāpiegriež mēslošanas jautājumam. Bez mēslošanas augstas linu ražas katrā vietā nevarēsīm gūt, bet mēslošanas vajadzību noteicot, lauksaimniekam jābūt uzmanīgam, jo var gadīties apstākļi, ka mēslošana cerētos panākumus nedos. Mitruma apstākļu nokārtotās, no nezālēm tirās zemēs mēslošana dos labus rezultātus, kamēr nezāļainos laukos bieži var nākt par ļaunu. Te katrā atsevišķā gadījumā jāaprunājās ar sava rajona agronomu.

Bez jau minētiem jautājumiem ir vēl citi svarīgi jautājumi linu audzēšana, kā nezāļu apkaņošanā, linu ravēšanā, laikā noplūksana u. c., kuņiem labu linu ražu iegūšanā jāpiegriež nopietna vērība.

Nākošais jautājums, kuņš viens no svarīgākiem linu ražas iegūšanā — linu mērcēšana. Šī jautājuma pareiza atrisināšana uzliek lauksaimniekam daudz darba, bet šeit palīgā nāks nākošo vasaru Ll. kamera, mēģinot šo jautājumu pēc iespējas praktiski noskaidrot Lauksaimniekam jācenšas savi mārkli ierīkot tikai tādās vietās, kur ir labs mirkšanai noderīgs ūdens vienmēr pietiekošā daudzumā. Tāpat turpmāk jānovērs tie trūkumi, kuņi stāv sakarā ar paša lauksaimnieka rīcību, kā piem.: 1) linu laikā

nenovākšana, 2) mārkli pārlieku pārpildīšana u. t. t.

Par šiem jautājumiem sīkāk citā vietā un reisē.

Ļoti lielas grūtības Latgales lauksaimniekiem, sevišķi dažos apvidos, sagādā linu kalšu un riju trūkums. Šis jautājums tālākās dienās var kļūt vēl grūtāks un tā atrisināšanā vajadzēs piedalīties valdībai. Linu žāvēšanas vajadzībām salabojamas esošās rijas, vai intensīvākos linu audzēšanas rajonos ceļamas speciali linu žāvēšanai noderīgas kaltes, kuņas varētu izmantot plašākas apkārtnes lauksaimnieki.

Tālākā linu apstrādāšana, kā kulstišana, Latgales lauksaimniekiem galvas sāpes nerada. Šeit sastopami, un sevišķi vēl ziemas mēnešos, kad atgriezušies vasaru citos apgabalos strādājošie strādnieki, labi sava aroda pratēji — kulstītāji, kuņiem ziemu gandrīz vai vienīgā nodarbošanās ir linu kulstišana. Šinī jautājumā Latgale stāv priekšā citiem apgabaliem, un kā to daudzās LLK rīkotās kulstišanas sacīkstes rāda, tāpat salīdzinot linu monopola caurmēra linu iepirkšanas cenas, kuņas ir apm. par 1 šķirnes tiesu augstākas, kā citur, liek spriest, ka Latgales stiprākā puse ir linu apstrādāšana, kamēr audzēšanā vēl daudz kas jāvēlas un daudz kas jāpanāk, lai linkopība tiešām dotu to ienākumu, to peļņu, ko tā spējīga dot.

AGR. V. ZEIBOTS,
LLK linkopības noz. vadītājs.

Ludzas apriņķa linkopība

1935. gadā Ludzas apriņķī ar liniem bija apsēti 8288 ha jeb 8,54% no apriņķa aņamzemes kopplatības. 1936. gadā linu sējumi bija 8700 ha, kas ir lielākā linu sējumu platība apriņķī pēckaņa laikā, un aizņem pāri par 17% no apgabala linu sējumiem (Jaunlatgales apr. 36%; Rēzeknes apr. — 26% un Daugavpils apr. — 21%).

Linu sējumi pa pagastiem nav visur vienādi. Labākie linu audzētāji ir apriņķa ziemeļu daļas pagastos, kas robežojas ar Jaunlatgales apriņķi. Pirmā vietā stāv Kārsavas pag. ar 1300 ha linu sējumiem jeb 13,34% no aņamzemes kopplatības, otrā vietā — Nautrēnu pag. ar 904 ha jeb 12,94%, trešā vietā — Mērdzenes pag. ar 1470 ha jeb 12,25%. Šie trīs pagasti it kā dabīgi iekļaujas Jaunlatgales linkopības rajonā. Tālāk pēc linu sējumu platības seko: Ciblas pag. ar 775 ha jeb 9,62%, Briģu pag. ar 493 ha

jeb 9,30% un Nirzas pag. ar 664 ha jeb 9,27%.

Linu šķiedras ražas Ludzas apriņķī nav augstas, tās ir zemākas no visiem Latgales apriņķiem. Pēdējos gados iegūtas caurmēra ražas gadā — 2,51 kv/ha (Latgalē — 2,88 kv.) 1933. g. — 2,52 kv (2,79 kv.). 1934. g. — 3,02 kv (3,32 kv.). 1935. g. — 3,44 kv. (3,56 kv.). 10 gadu caurmērā (1926. g. — 1935. g.) — 2,92 kv. no 1 ha.

Ražu pacelšanā turpmākos gados būs visvairāk jāstrādā. Jāpielieto visi tie paši paņēmiņi, kādus lieto citās saimniecībās. Priekš atzīmēt, ka tajā pašā Ludzas apriņķī blakus saimniecībām, kuņas iegūst 2,0 kv. šķiedru, ir saimniecības, kuņas iegūst 5,0 kv. un vēl vairāk. Maz drusciņ interesei rodīties, mēģinām apskatīties, kāds burvju noslēpums tad ir saimniekam, kas izaudzē 5,0 un vēl vairāk kv. no ha. Nekā sevišķa ne-

atrodam, zeme tāda pati, tikai viens sēj agri, otrs — vēlu. Viens sēj labu sēklu un pienācīgu izsējas daudzumu, — otrs — sliktu sēklu un mazu izsējas daudzumu (reti). Tāpat visos darbos, kuŗi pēc būtības ir vienādi un prasa vienādu darba patēriņu vai nu apzinīgi, vai arī pavirši strādājot, augsto ražu ieguvējs katru darbu dara ar saprātu un mīlestību — otrs tikai tā, lai darbs būtu padarīts. Un starpība tad nu iznāk pavisam liela un nepatīkama nolaidīgam lauksaimniekam.

Tāpēc visiem līdzekļiem, pielietojot visus paņēmienus, kas var vest pie labākām sekmēm, jācenšas šo gadu un arī visus nākošos (jo ražu pacelšana nav viena vai dažu gadu darbs) gūt lielākas un labākas ražas. Tāpat Ludzas apriņķis stāv pēdējā vietā šķiedras labuma ziņā. Linu monopols pēdējos gados iepircis no Ludzas apriņķa lauksaimniekiem linu šķiedru par šādām caurmēra cenām: 1932/33. g. — 60 sant. (Jaunlatgalē — 66 sant.); 1933/34. g. — 83 sant. (91 sant.); 1934/35. g. — 106 sant. (113 sant.); 1935/36. g. — 110 sant. (116 sant.).

Arī šķiedras labuma ziņā varam vēl daudz ko vēlēties. Lai parauga nebūtu tālu

jāmeklē, tad apriņķa pārējiem lauksaimniekiem derētu iepazīties ar savu blakus pagasta — Kārsavas u. c. sasniegumiem. Šeit kā ražas, tā ražas labuma ziņā būs daudz ko mācīties.

Lauksaimnieki par linu monopolam nodotiem līnām saņēmuši: 1932/33. g. par 961,6 to — 580.700 ls; 1933/34. g. par 1045,6 to — 866.800 ls; 1934/35. g. par 1376,7 to — 1,5 milj. ls, un 1935/36. g. par 2135,7 to — 2,3 milj. ls.

Nodoto linu daudzumi, kā arī saņemtā samaksa katru gadu auguši. 1935/36. g. lauksaimnieki nodevuši 2,2 reizes vairāk linu un saņēmuši vairāk kā 4 reizes lielākus ienākumus. Nākošos gados jānodod vēl vairāk linu un jāiegūst vēl lielāki ienākumi! Un to arī Ludzas apriņķa zemnieki spēs un darīs. Tāpēc, zemnieki, savā zemnieku dienā, 6. februārī, bez kautrēšanās pārrunājiet visus jautājumus, kuŗos jums būtu savi ieskatī vai neskaidrības, jautājiet atbraukušiem lietpratējiem un speciālistiem, lai vēlāki, pavasarim pienākot, ražas pacelšanas ceļš būtu skaidrs.

AGR. V. ZEIBOTS,
LLK. lin. noz. vad.

Elektriskās strāvas ražošana Ludzas apriņķī

Ludzas apriņķī darbojas vairākas elektriskās spēka stacijas. Kā viena no lielākām stacijām atrodas apriņķa pilsētā Ludzā. Ludzas elektriskā spēka stacija pieder privātzņēmējam Daniēlam — Šulcam. Pilsētai ar uzņēmumu noslēgts līgums, uz kuŗa pamata pilsēta saņem katru gadu par brīvu 6500 kilovatstundas strāvas un pēc līguma notecēšanas visu tīklu 40 km gaŗumā. Stacijas dzīšanai uzstādīts sūcgāzes motors 65 zsp. un dizēļmotors 90 zsp. Gada strāvas patēriņš pilsētā 127.000 kilovatstundas, abonentu skaits 660.

Pilsētas valde par patērēto strāvu maksā 0,30 ls klv/st. ģimnazija un arodskola 0,40 ls, pilsētas iestādes un iedzīvotāji līdz 600 klv/st. patēriņa maksā 0,48 ls klv/st., bet pie lielāka patēriņa 0,36 ls klv/st.

Rūpniecības vajadzībām, skatoties pēc patēriņa, jāmaksā 0,12 ls — 0,18 ls un 0,24 ls klv/st.

Ražotā strāva ir līdzstrāva ar 220 un 440 voltu spriegumu.

Kā otrā pēc lieluma spēka stacija atrodas Zilupes pilsētā. Stacija pieder akc. sab. „Grauds“, dzinējspēks ir 75 zsp. motors. Gada ražo — 40.000 kilovatst. Abonentu skaits 130. 1 kilovatstunda strāvas patērētājiem maksā 0,60 ls. Ražotā strāva — līdzstrāva.

Kā nākamā pēc lieluma ir Kārsavas pilsētas spēkstacija, kuŗa pieder rūpniekam Matīsam. Ražotā strāva mainstrāva ar 220—380—6000 v. spriegumu. Gada patēriņš 35.000 kilovatstundas. Abonentu skaits 305. 1 kilovatstunda strāvas patērētājiem maksā 0,47 ls. Tad būtu minams, ka rūpnieks Plens Filiciānovā, izmantojot ūdens spēku, ražo galvenām kārtām savām vajadzībām — dzirnavu un citu dzīv. un saimn. ēku apgaismošanai elektrisko strāvu, kuŗa gada patēriņš 6000 kilovatst. Strāvu noņem arī daži apkārtējie iedzīvotāji.

Zvirgzdienē Kempis un Smilšu kalnos Blažēvičs arī izmantojot ūdens spēku, dzirnavu un citu ēku apgaismošanai, ražo elektrisko strāvu.

A. KLAVIŅŠ,

Ludzas pilsētas inženieris.

Medicīniskais pārskats par Ludzas apriņķi

Apriņķī skaitās 20 ārsti, 7 zobārsti, 19 vecmātes un 13 feldšeri. Ludzas apriņķī darbojas 3 slimnīcas. Lielākā no tām ir Ludzas apriņķa slimnīca, kuŗa ir jauna celtnē ar 3 stāviem un uzbūvēta pēc visām modernām medicīnas prasībām. Šī slimnīca uzsāka savu darbību 1934. g. 26. novembrī. — Kārsavas slimnīca paredzēta 20 gultām ar vispārējo, sieviešu un vīriešu nodaļām. Gureviča slimnīca Ludzā paredzēta 20 slimniekiem ar ķirurģisko, bērnu un iekšējo slimību nodaļām, bet pašreiz tur tiek pieņemti tikai tuberkulozes slimnieki. Pagājušā gadā visās slimnīcās stacionāri ārstējās 2440 slimnieki ar 29065 dienu skaitu. Ludzas apriņķī darbojas 12 rajonu ārsti. Pagastos uzbūvētas 6 jaunas medicīniskām prasībām piemērotas ambulan-

ces, no kuŗām vairums sāka darboties pēc 1934. gada.

Ar lipīgām slimībām pagājušā gadā reģistrētas pavisam 578 personas, no kuŗām pirmo vietu ieņēma plaušu un balsenes tuberkuloze.

Sanitārais stāvoklis Ludzas apriņķa pilsētās stipri uzlabojies. Laukos higiēniski-sanitārais jautājums risinās gausāk un tamdēļ šeit ārstiem stāv priekšā plašs darba lauks. Jau tas apstākļi vien, ka līdz Latvijas nodibināšanai Ludzas apriņķī, kurā ietilpa tagadējais Jaunlatgales apriņķis, bija tikai 6 ārsti; turpretim tagadējā, uz pusi mazākā, Ludzas apriņķī ir 20 ārsti, — norāda, ka medicīniskais jautājums stipri paplašinājies un uzlabojies.

Dr. A. KOTĀNS,
Ludzas apriņķa rsts.

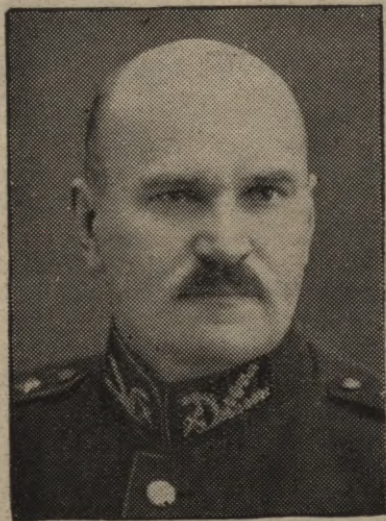
3. Ludzas aizsargu pulks kultūrāli-sabiedriskā darbā

3. Ludzas aizsargu pulks darbojas apriņķī, kas savā laikā visvairāk cietis no dažādām pārtautošanas strāvām: no dienvidiem šurpū spiedās leiši un poļi, no rietumiem — vācieši, no austrumiem — krievi un baltkrievi. Še ir tā vieta, kur savā laikā austrumu pareizticība gan ar ieročiem, gan ar administratīviem spaidiem veda asas un ilgas cīņas ar rietumu konfesijām — katoļiem

un luterāņiem. Viņos grūtajos laikos latviešiem še nebija ne savu skolu, ne savas inteliģences, tādēļ arī vairākos pierobežas pagastos latvieši pakļāvās gadu simteņus ilgstošai ietekmei, pamazām attālinājās no savas tautas celma un beidzot zaudēja tautisko apziņu, tā kā pat tagad vēl vairāki tūkstoši pilsoņu tautas skaitīšanā pārrakstās no vienas tautības otrā.

3. Ludzas aizsargu pulks, stādamijs kultūrālā darbā, kā pirmo uzdevumu uzņēmās — šī novada pilsoņu nacionāli valstiskās apziņas izkopšanu un to pilsoņu atgriešanu pie latvju tautas, kuŗi paši nezina, kas viņi ir.

Šo uzdevumu veikšanai aizsargu pulks vispirms stājās pie dziedātāju koŗu noorganizēšanas katrā pagastā un pilsētā. Patlaban Ludzas apriņķī darbojas 14 koŗi ar vairāk kā 500 dziedātājiem. Pirmie Ludzas novada dziesmu svētki notika Ludzā 1935. gada 1. septembrī. Tagad visi koŗi cītīgi gatavojas priekšā stāvošiem vispārīgiem dziesmu svētkiem. Pag. gadā sarīkoti septiņās vietās vispārīzglītojošie kursi un 19 vietās speciālie kursi. Šogad pagastos, kur vairākumā dzīvo cittautieši noorganizēti latviešu valodas kursi, bet pie katras aizsargu nodaļas — lauksaimniecības kursi. 44-os punktus noorganizēti cikla priekšlasījumi par Latvijas vēsturi, atbrīvošanas cīņām, mūsu valsts darbiniekiem un lauksaimniecības kultūru — katrā ciklā desmit priekšlasījumi.

Ludzas apriņķa priekšnieks A. Kārklīns.

mi. Priekšlasījumus izpilda skolotāji, agronomiskie darbinieki un pulka štāba komandētie lektori. Pag. gadā nolasīti 273 priekšlasījumi. Šinī gadā priekšlasījumu skaits pārsniegs 500. Pie katras aizsargu nodaļas darbojas skatuves mākslas un sporta pulciņi. Pulka štābs izstrādājis lugu sarakstu, kuņas satura ziņā vērtīgākas un lauku skatuvēm ērtāki uzvedamas. Pagājušā gadā pulka vienībās sarīkotas 30 teātra izrādes un 31 koncerts.

Pulks stāties arī pie bērnu svētku rīkošanas apriņķa mērogā, apvienodams šai darbā aizsargus, skolas un pašvaldību darbiniekus. Pateicoties šādai sadarbībai, bērnu svētki priekšzīmīgi noritēja visā apriņķī, piedaloties vairāk kā 10,000 bērniem. Bērnu svētki devuši skaidru atlikumu 970 ls, kas izsniegti atpakaļ skolām kā pabalsts mazturīgiem skolēniem.

Uzsākts plašs tautas gara mantu vākšanas darbs un pirmajā gadā pulka štābam jau iesūtītas vairāk kā 3000 dainas u. c. tautas tradīcijas. Reģistrētas 157 tautas dziesmu

dziedātājas (vietējo meldiju pratējas). Lai varētu savākt vienkopus apriņķa kultūrvēsturiskās un etnografiskās vērtības, Ludzā tiek atvērts īpašs vēstures un etnografijas mūzejs. Ludzas pilsētas valde šim nolūkam jau atvēlējusi telpas un pieminekļu valde arī piekritusi šo mūzeju atbalstīt ar vērtīgām kolekcijām. Bez tam, pulks ir sācis darbu, kas tālu iet pāri Ludzas apriņķa robežām. Šis darbs ir — zinātnisku rakstu krājuma «Latgales senatne» izdošana, kuŗā paredzēts sakopot rakstus un dažādus materiālus par Latgales vēsturi, etnografiju un folkloru.

Patriotisma veicināšanai sarīkotas aizsargu dienas un svinīgā solījuma akti, piestiprinātas piemiņas plāksnes atbrīvošanas atcerei Ludzā, Zilupē, Kārsavā, Istrā, Rundēnos, Pasiēnē (kritušiem partizāniem).

Vispāri jāatzīmē, ka pulkā valda rosība un možs darba gars, un ikviens darbinieks un darbiniece savus pienākumus pilda pēc labākās atziņas un izpratnes.

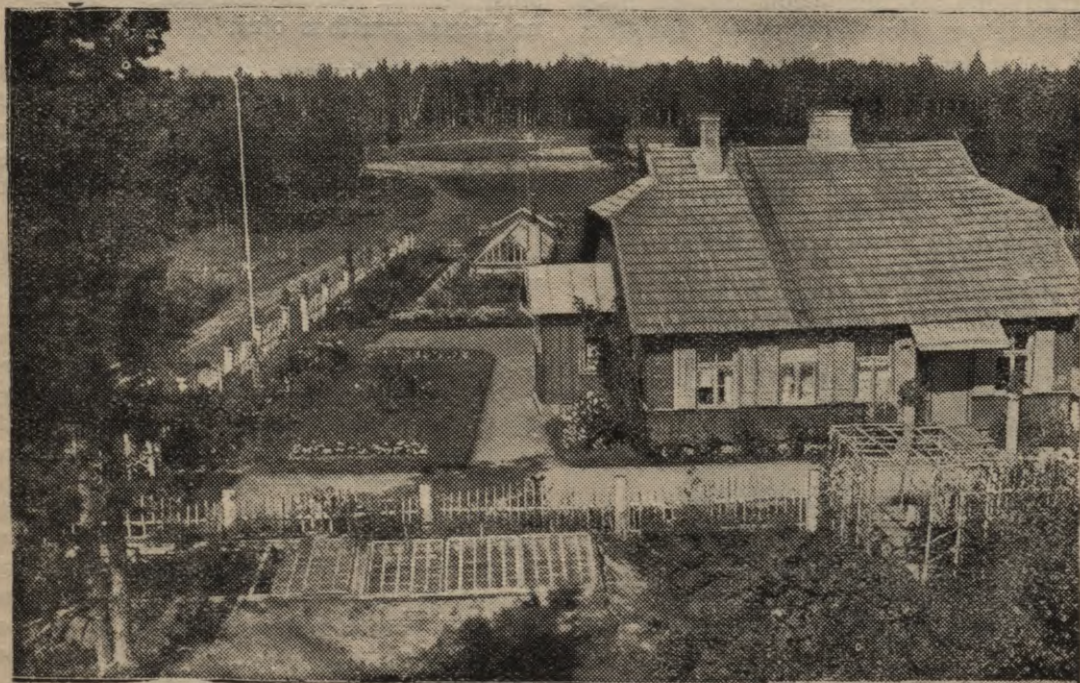
3. Ludzas aizsargu pulka kultūralā nozare.

Robežsargu brigādes 2. Zilupes bataljons

Robežsargu darbs Ludzas apriņķī iezīmējas galvenā kārtā divi novirzienos: valstiski kulturālā un saimnieciskā.

Valstiski kulturālais darbs sākts 1928. g.

pēc robežapsardzības militarizēšanas. Pirmie soļi te bijuši kontakta radīšanā ar savas tuvākās apkārtnes iedzīvotājiem, kur, valsts dibināšanas, 15. maija, Jāņu un citu

Robežsargu „Lipsoļci“kordons ar lecēkļiem un siltumnīcām Briģu pag.

svētku gadījumos, robežsargi, izrotājot un karogojot savas mītnes, ugunojot, dedzinot sārtus augstākās vietās un atveidojot citas senās tradīcijas, uzskatāmības ceļā saistījuši pierobežas iedzīvotāju interesi, pamazām pulcinot ap sevi. Tagad plašie robežsargu sarīkojumi ar vērtīgiem priekšlasījumiem un gadījumam piemērotiem priekšnesumiem un kino izrādēm ir parasta parādība pierobežā. Sākot ar 1935. g. robežsargi rīko katru gadu pierobežas iedzīvotājiem mājturības kursus. Arī patlaban tādi notiek Pasiēnē un turpināsies tālāk Zilupē, Krīvandā, Goliševā un Robežniekos Gauru pagastā.

Robežsargi savā apkārtnē veicinājuši valsts valodas izplatīšanos, gan sarunās, gan ar ierosmi attiecīgu kursu sarīkošanā, gan ar laikrakstu priekšlasīšanu.

Lai veicinātu valstiski kulturālo darbu pierobežā, robežsargi ir uzcēlušī Ludzas apriņķī trīs skaistus, ērtus un ar visām labīerīcībām iekārtotus tautas namus: Goliševā, Krīvandā un Poļeščinā, kuŗi kalpo plašai apkārtnē.

Tāpat Goliševas un Krīvandā tautas namos demonstrē kulturāli - nacionālas kino filmas ar pašiegādātu robežsargu kino aparātu.

Robežsargi, paši piekopdami sportu, radījuši sportisku interesi arī apkārtējā jaunatnē, dodot vajadzīgos norādījumus sporta nozaŗu izkopšanā un iespēju piedalīties

dažādās savstarpējās sacīkstēs. Lai sportu veicinātu, robežsargi Zilupē uzcēlušī modernu sporta paviljonu un ierīkojuši sporta laukumu, kas kalpo organizāciju, skolu un sabiedrības vajadzībām.

Saimnieciskā darbā robežsargi Ludzas apriņķī daudz strādājuši gan savā novietojumā, gan arī apkārtējās saimniecībās. Izbūvējot savas mītnes un izdaiļojot to apkārtnes ar augļu un košuma kokiem, krūmiem un puķēm, glīti iekārtojot un uzturot mītņu iekšieni, robežsargi rādījuši ierosinošu priekšzīmi, kuŗai radušies daudz sekotāju. Lai vēl jūtāmāki iespaidotu šīnī ziņā vietējos iedzīvotājus, robežsargi par brīvu devuši un iedēstījuši daudzās saimniecībās augļu kokus un ogu krūmus, izsnieguši no savām siltumnicām krūmu un puķu stādus. Mežu dienās iedēstījuši daudzus tūkstošus (5670) kociņu gar ceļiem un sabiedriskām ēkām, kā arī 975 krāšņumu krūmus.

Ēku būvju lietās robežsargi, būvējot paši savas mītnes, visur propagandējuši glītu un piemērotu celtnu būvi un palīdzējuši ar padomiem būvju lietās savā apkārtnē. Kur vien iespējams, robežsargi propagandējuši praktiskus un racionālus zemes apstrādāšanas un ražas novākšanas darbus. Sākts kultivēt purvus un slapjās pļavas, lai rādītu priekšzīmi vietējiem zemniekiem piegriezī vairāk vēribas arī savu pļavu kultivēšanai.

Robežsargu brigādes 2. Zilupes bataljona komandieris.

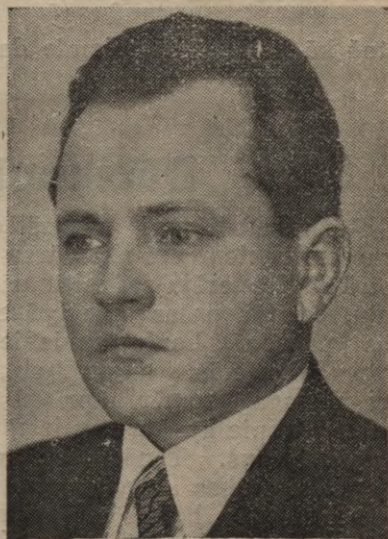
Ludzas pilsēta

Ludzas pilsēta atrodas skaistā vietā, starp Lielo Ludzas, Dunakļa un Zvirgzdienes ezeriem.

Ludza ir lauksaimnieciska rakstura pilsēta un lielākā daļa iedzīvotāju strādnieki un rokpeļņi, kuŗu dzīves minimums samērā zems, kādēļ arī viņu pirktspējas un nodokļu maksāšanas koeficients arī zems, kas nelabvēlīgi ietekmē pilsētas saimniecību un viņas ārējo izskatu. Dzīvojamo ēku skaits 1066.

Ielas pilsētā ir 46 ar 30 km kopgarumā, no tām 29 ielas vecpilsētā un 17 jaunā pilsētas daļā. Vecpilsētā visas galvenās ielas bruģētas un ierīkotaas cementa ietnes.

Neskatoties uz visām grūtībām un iedzīvotāju nabadzību, Ludza lēni, bet noteikti iet pretīm saimnieciskam uzplaukumam. Sevišķi straujš atplaukums un ārējā pilsētas pārveidošanās vērojama pēc 1934. g. 15. maija.

Ludzas pilsētas galva Rudovics.

Ludzā pastāv vairākas sabiedriskas organizācijas, bet visu kulturālo darbu veic galvenā kārtā 3. Ludzas aizsargu pulks, Ludzas latviešu biedrības savienība, garnizons, Latgales tautas universitāte un skolas, starp tām Ludzas valsts ģimnazija, Ludzas valsts arodskola.

Pilsētas valdē pastāv plaša bibliotēka un lasītava.

Pilsētas pašvaldība ar budžeta līdzekļiem

atbalsta Latvijas Sarkanā Krusta Ludzas veselības punktu, 3. Ludzas aizsargu pulka muzeja ierīkošanu un uzturēšanu, pulka štāba rotu, brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību, kuņai tiek dotas bezmaksas telpas un 4000 ls naudā un d. c.

Esiet sirsnīgi sveicināti, visi mūsu zemes arāji, lielā zemnieku sanāksmē 7. februārī sirmajā Ludzā.

J. RUDOVIČS,
Ludzas pilsētas galva.

Meliorācijas darbu stāvoklis Ludzas apriņķī

Meliorācijas darbus Ludzas apriņķī, kā novadgrāvju rakšanu, tā arī atsevišķu saimniecību sīko meliorāciju kārtoti un vada zemes ierīcības departamenta meliorācijas darbu VII rajons, Rēzeknē, Vienības ielā 4.

Upju regulēšanai un kopējo novadgrāvju rakšanai dibinātas meliorācijas sabiedrības. Līdz 1937. g. Ludzas apriņķī pavisam reģistrētas 95 meliorācijas sabiedrības. No tām tomēr visas nedarbojas un dažas nāksies likvidēt, bet krietnai daļai, t. i. 46 meliorācijas sabiedrībām, darbi jau vai nu pilnīgi, vai pa daļai izpildīti un novadgrāvji izrakti. Pavisam līdz 1937. g. izrakti novadgrāvji un izrēgulētas mazākas upītes 588 km garumā, par ko ir samaksāts 609.300 ls. Lielāko daļu no šīs summas segusi valsts: neatmaksājama pabalsta veidā — 69,53% un kā dalības maksu par valsts mežiem un citām fonda zemēm 9,16%, kopā 78,69%. Atlikušo daļu 21,31% ir seguši lauksaimnieki. Var pieņemt aptuveni, ka visu upju regulēšanai un novadgrāvju rakšanai Ludzas apr. vēl vajadzēs ap 2,5 milj. latu. Jau sastādītu un neizpildītu darbu vien ir apm. par 1 milj. latiem.

Nākotnē kā lielākie kārtojamie darbi jā-

min Lžas (Ludzas) upes, Istras upes un Zilupes rēgulēšanas darbi, kuņām attiecīgie projekti jau sastādīti. Bez tam rēgulēšanas darbi nepieciešami vēl Sarijas upei un Rit-upei.

Ja salīdzina stāvokli pa atsevišķiem pagastiem, tad lielā daļa no visiem darbiem ir bijuši Mērdzenes pag. 1936. g. 34 saimniecībās (1935. g. — 29 saimn.). Tālāk nāk Nirzas pagasts ar 7 (10), Ciblas 7 (1), Pildas 6 (4) saimn. Vismazāk Nautrēnu, Briģu un Šķaunes pagastos.

Lai iepazīstinātu lauksaimniekus ar drenu likšanas darbiem Ludzas apr. ir sarīkoti dažādās vietās 8 drenu likšanas kursi. Zemes drenēšanas darbus stipri traucē cauruļu trūkums, jo caurules nākas pievest tālu pa dzelzceļu, vai nu no Krustpils, vai Kalķūniem, kas izpildāmos darbus sadārdzina.

Lai lauksaimniekiem rādītu piemēru kā nosusinātie zāļu purvi un slapjās pļavas pēc tam tālāk kultivējami un apstrādājami, Ludzas apriņķī ierīkoti 44 parauglauki, no kuriem 23 jau apsēti ar pļavu kultūrzāli platībā 20,37 ha.

Inž. J. ŠVIKULIS,
Zemes ierīcības dep-ta meliorācijas darbu VII raj. pārzinis.

Dārzkopība Ludzas apriņķī

Līdz sādžu sadalīšanai viensētās, var teikt, ka zemniekiem apriņķī dārzu nebija. Vienā otrā sādžā varēja saskaitīt pāris desmit ābeļu, bet tās pašas pie pārceļšanās viensētās pazuda. Lauksaimniekiem nostiprinoties viensētās, augļu koku skaits gan ātri pieauga, tomēr apriņķī vēl ir daudz viensētu, pie kuņām nav iestādīts neviens augļu kociņš. Tāpēc, lai veicinātu vispārējo dārzkopības stāvokļa uzlabošanu apriņķī un sniegtu lauksaimniekiem zināšanas dārzkopībā, sarīkoti kusi un priekš-

lasījumi. Arī pārējo resoru darbinieki nākt te talkā, it īpaši robežsargi. Lai rādītu ierosināto priekšzīmi vietējiem lauksaimniekiem, tie savas mītnes un to apkārtni izdaiļo ar augļu kokiem un košuma krūmiem un pat par brīvu ir devuši un iestādījuši ļoti daudzās zemnieku sētās augļu kociņus un ogulājus.

Valsts zemes banka arī piešķir lauksaimniekiem ilgtermiņa aizdevumu augļu koku un ogulāju iepirkšanai. Ar viņas palīdzību 1936. gada rudenī Ludzas apriņķa lauk-

saimniekiem stādīšanai ieprojektēti 33 augļu dārzi, bet visā Rēzeknes dārzkopības rajonā — 110. Visus šos dārzus iestādīs š. g. pavasarī.

Sakņu dārzāju audzēšana maz attīstīta;

saknes dārziņos galvenā kārtā audzē tikai savai iztikai, bet tirgum maz.

H. SKRODERIS,

Rēzeknes rajona dārzkopības instr.

Zirgkopība Ludzas apriņķī

Ludzas apriņķa lauksaimnieki jau priekš kara gados lepojās ar saviem skaistajiem un labi koptajiem zirgiem. Visu laiku un arī vēl tagad zirgaudzēšanas priekšgalā iet Nirzas, Ciblas, Pildas un Mērdzenes pagasti, kaut gan vienā otrā no tiem zirgkopība sāk atslābt un izaudzētos zirgus vairs tik saudzīgi nekopj. Turpretī pārējos pagastos, kurus zirgkopībai agrāk piegriezta mazāku vērību, tagad sācies nopietns zirgaudzēšanas darbs. Ludzas apriņķī nav retas saimniecības, kur uz 7—10 ha kopplatības audzē zirgus. Lai minam tikai Lēbeģa saimniecību Ciblas Meišos ar 7,00 ha kopplatību, kurš uzaudzējis un tagad tur savā saimniecībā valsts vaislas ērzeli, pirmās šķiras ķēvi un katru gadu audzē vienu kumeļu. Latgales apgabala izstādē Lēbeģis pārdeva sešus mēnešus veco ķēviti

par 440 ls un šī suma minētai saimniecībai pagājušā gadā bija galvenais ieņēmums. Ludzas apriņķī nav retas īstas zirgkopju — zirgu mīļotāju ģimenes, kurās šī labā īpašība pāriet no paaudzes uz paaudzi. Viena no tādām ir Vojevodinu ģimene Pildā. Pašlaik minētā saimniecībā novietots 1915. g. dzimušais ērzelis Auseklis Rk. 1., ar kuŗu, neskatoties uz lielo vecumu, 1936. g. sezonā āplecinātas 117 ķēves, kas bija iespējams tikai pielietojot ērzeļa kopšanā un barošanā turētāja plašo zirgkopības praksi. Ievērojot diezgan lielo privātpersonām piederošo I šķiras vaislas ērzeļu skaitu, zemkopības ministrija Ludzas apriņķī 1936. g. sezonā bija novietojusi tikai septiņus valsts vaislas ērzelus, kas minētā sezonā aplekuši pavisam 585 ķēves. **J. KRAUKLIS,** LLK Latgales novada zirgkop. instruktors.

Veterinārā palīdzība Ludzas apriņķī

Ludzas apriņķis sadalīts trīs veterināros rajonos — Ludzas, Kārsavas un Istras, kurās darbojas trīs valdības veterinārārsti ar dzīves vietām Ludzā, Kārsavā un Zilupē. Vecslabadā ir veterinārfeldšera punkts, bet, cerams, tuvākā nākotnē arī tur tiks nodibināts veterinārārsta rajons, kas būs Ludzas apriņķim liels ieguvums. Vispāri veterinārārstu skaits Latvijā gadu no gada lēnām, bet noteikti pieaug un rajonu tīkls paliel arvien biežāk; pēdējos 10 gados veterināro rajonu skaits ir gandrīz dubultojies. Tomēr rajonā vēl ir par lieliem: kā Ludzas, tā arī Istras un Kārsavas veterinārārstiem līdz attālākiem rajonu punktiem nākas braukt 30 un pat 35 klm., kas ļoti apgrūtina veterināras palīdzības sniegšanu un, bieži vien, spēlē izšķirošu lomu saslimušā kustoņa liktenī.

Sērgu apkaŗošana Ludzas apriņķī tiek veikta visumā sekmīgi. Tādas bīstamas sērgas, kā zirgu ļaunie galvas ienāši un liesas sērga, ja parādās, tad nes sporadisku raksturu un, spērot stingrus apkaŗošanas soļus, tiek drīzi likvidētas. Nav svešs mūsu apriņķa iedzīvotājiem arī liellopu ļaunais

galvas karsonis. Šo sērgu lauksaimnieki labi pazīst un steidzās to laikā pieteikt; pirmās slimības dienās nogalināto ragu lopu gaļa nav kaitīga un ir pielaižama cilvēku uzturam. Ja lipīgas slimības tiek laikā pieteiktas rajona veterinārārstam, valdība par kritušiem un sērgu dēļ nogalinātiem lopiem izsniedz lauksaimniekiem atlīdzību.

Novārtā stāv mūsu apriņķī govslomu tuberkulozes apkaŗošanas jautājums. Tā ir bīstama un stipri izplatīta slimība. Jāpsteidzās ar govslomu veselības pārbaudi uz tuberkulozi ar tuberkulinizācijas palīdzību pēc iespējas plašākos apmēros. Kad būs izvesta vispārējā lopu tuberkulinizācija un tiks noskaidrots, cik liels procents ir slimo un kādā mērā, tad varēs runāt par spēriem soļiem tuberkulozes apkaŗošanā. Te jānāk talkā visiem. Pilsētu valdēm steidzamības kārtā ir jāizdod saistošie noteikumi, kuŗi atļautu lauksaimniekiem ievest pilsētās pienu tikai no tādām saimniecībām, kuŗās govslomi pārbaudīti, resp. brīvi no tuberkulozes; lopkopības pārraudzības, sugas lopu audzētāju biedrībām un piensaimnieku savienībām, tāpat arī privātiem lopu īpaš-

niekiem un visiem lauksaimniekiem steidzīgi jāizved govslomu tuberkulinizācija un jāatkārto tā katru gadu.

Samērā plašos apmēros Ludzas apriņķī sastopama cūku roze. Tā plosās galvenām kārtām vasaras mēnešos, citu gadu vairāk, citu mazāk.

Ir te sastopami arī kumeļu ienāši un govslomu asins sērga.

Kas attiecas uz lopārstniecību, kā tādu, uz palīdzības sniegšanu saslimušiem kustoņiem, tad tā Ludzas apriņķī atrodas neapskaužamā stāvoklī. Visā apriņķī, kā jau minēts, ir trīs valdības veterinārārsti un

viens feldšeris, bet nav nevienas veterināras ambulances, nerunājot jau par veterinārām klinikām, piemērotiem dzīvokļiem veterinārārstiem, instrumentāriju un pārējām nepieciešamām labierīcībām. Ārkārtīgi grūti tādos apstākļos strādāt veterinārārstam, grūti ir lopu īpašniekiem, grūti ir arī pašiem mūsu pacientiem. Sen jau būtu laiks vietējām pašvaldību iestādēm padomāt par veterinārās klinikas celšanu Ludzas apriņķī, jo nepieciešamība mūsu apriņķī ir tiešām liela.

SERAFIMS CHLUDOKS,
Ludzas' rajona veterinārārsta v. i.

Mājturība Ludzas apriņķī

Ludzas apriņķī, kurā ietilpst 12 pagasti, mājsaimniecības pacelšanā vēl daudz kas darāms. It sevišķi tas sakāms par tiem pagastiem, kurī atrodas tālāk no pilsētām un no dzelzceļa.

Līdz šim lielāko rosību mājsaimniecības zināšanu iegūšanā izrādījuši aizsardžu pulciņi un mazpulki. Pie aizsardžu pulciņiem tiek sarīkoti ēdiengatavošanas un rokdarbu kursi, kā arī padomēšana dažādos mājsaimniecības jautājumos. Šos kursus apmeklē ne tikai aizsardzes, bet arī ārpus organizācijas stāvošas personas.

Latgales apgabala izstādē Rēzeknē piedalījās arī 3. Ludzas aizsargu pulka aizsardžu pulciņi ar ļoti vērtīgiem un skaistiem rokdarbiem. Pēc šīs izstādes interese par vērtīgu rokdarbu darināšanu augusi un šoziem vairākās vietās Ludzas apriņķī tiek rīkoti rokdarbu kursi. Jāatzīmē, ka šīnī novadā, tāpat kā citos Latgales apriņķos, lauku sievietes ir čaklas audējas un prot darināt skaistus audumus dažādos rakstos un krāsu kombinācijās.

Lai pierobežas iedzīvotājiem dotu iespēju paplašināt zināšanas mājsaimniecībā, šogad

lielākos pierobežas centros kamera rīko ceļojošos mājsaimniecības kursus.

M. STULPIŅA,
LLK mājturības instruktore.

Lauksaimniecības kame-
ras mājturības instr.
M. Stulpiņa.

Ludzas apriņķa putnkopība

Ludzas apr., kā mazākam no Latgales, samērā mazāk ir arī mājputni — 174.600. Uz 1 kv. klm. lauksaimn. izmant. zemes iznāk 112 (visā Latvijā 114) putnu, uz katras lauku saimniecības 9,3, bet uz katra apriņķī dzīvojoša pilsoņa 1,8 gab. Pilsētu un ciemu mazāk, kā Rēzeknes un Daugavpils apr.,

kamdēļ vietējā patēriņa pārpalikums ir samērā lielāks, nekā citos Latgales apriņķos.

Senāk sliktie lauku ceļi, lielle attālumi no dzelzceļa stacijām un nebūšanas olu izvērtēšanā bija tie šķēršļi, kas kavēja putnkopības attīstību. Rudens vai pavasara laikā no Rundāniem, Istras un Šķaunes

braukt ar olu vezumu uz Zilupi bija ne tikai riskanta lieta, bet dažkārt neiespējama. Nebija arī olu savāktuvju.

Tagad pateicoties lieliski uzlabotiem lauku ceļiem un valdības vispusīgam atbalstam olu tirgus kārtošānā, arī Ludzas apriņķa tālajā dienvidus daļā putnkopība strauji sāk attīstīties. Apriņķis jau uzrāda itin labas sekmes.

Olu sūtījumi pagājušā gadā 3.689.000 olu.

Šis skaitlis ar katru nākošu gadu palielināsies. To pierāda I gada pieaugums, jo 1934.-35. g. bija nosūtīts 2.714.000 olu, — tā tad gada laikā pieaugums 975.000 olu vai viens miljons.

Apriņķa ziemeļa daļā putnkopību visvairāk ir atbalstījusi valsts Malnavas lauksaimniecības vidusskola, izplatot perināmās olas un putnus no savas sugas putnu audzētavas.

Olu izvērtēšanu atkal veikusi Malnavas piensaimnieku sabiedrība. Abas šīs iestādes vada skolas direktors agr. P. Sauleskalns, kurš putnkopības veicināšanai vienmēr ir bijis pretimnākošs.

Čaļu perināšana ar inkubātoriem notiek tikai dažās saimniecībās. Pārējām tas vēl nākotnes jautājums.

Zosis visvairāk audzē apriņķa dienvidus

daļā: Pildas, Rundānu, Istras un Pasienu pagastos. Neviena vien ceļa gaitnieks šeit var redzēt lielus zosu barus. Daudzās saimniecībās ir jau lielās Tuluzas zosis. Ludzas apriņķī audzē tās pašas putnu sugas, kā Rēzeknes apriņķī.

Mājputnu ražības izkopšanai ierīkotās audzētavās ik gadus regulāri notiek vaislas putnu izlase. Līdz šim jau paspēts minēto izlasi izdarīt 34 saimniecībās. Reģistrēti 302 vaislas īpatņi, par kuriem izsniegta attiecīgas LLK apliecības.

No apriņķa mazpulkiem kā pirmais minams 407. Pasienu mazpulks pašā Krievijas pierobežā. Šis mazpulks jau 1935. gada pavasarī divus dalībniekus apgādāja ar vaislas vistām. Tagad vairākiem šī mazpulka dalībniekiem jau ir pašu uzaudzēti un LLK vaislas putnu reģistru grāmatās reģistrēti putni. Kā otrais jāmin 762. Mežvidu mazpulks, kurš netikai kuplināja Latgales pieaugušo putnkopju darba parādi Latgales iestādē, bet sacentās arī godalgu iegūšanai. Arī pārējie mazpulki jo dedzīgu sirdi ķeršas pie putnkopības ierīkošanas, nākot laikā vecajiem putnkopjiem.

JĀNIS LEIŠE,

LLK Latgales novada putnkopības instruktors.

Ludzas apriņķa biškopība

Ludzas apriņķī caurmēra biškopības stāvoklis diezgan slikts, izņemot tikai dažu pagastu biškopības rajonus. Kā tāds minams Ciblas pag. Iztalsnaas rajons, kur pat uz pāris kvadrātkilometriem saskaitāmas līdz 150 saimes un tomēr biškopji nesūdzas par neražu. Līdztekus Ciblas pag. iet Mērdzenes pag., lai gan ar mazāku saimju skaitu dravās. Pārējos pagastos dravas ir sīkas un atrodas daudz un dažādas sistēmas stropos, neizslēdzot arī klučus. Maz attīstīta biškopība Pasienu, Šķaunes, Istras un citu tā apvidā pagastu robežās. Biškopības veicināšanai tiek sarīkoti priekšlasījumi, kursi un praktiskie darbi dravās. Pie šī darba nāk palīgā pašvaldības, aizsargi un robežsargi. Robežsargiem gar robežu gan ierīkotas kārtīgas dravas, no kurām var

ņemt paraugu gan tuvākie, gan tālākie biškopji. Bišu sērga, lipīgā caureja parādās Zilupes un tās apkārtnes dravās, bet Eiropas peru puve stipri izplatās Pasienu, Šķaunes, Istras pagastos. Lai būtu iespēja apmainīt vecās šūnas pret mākslīgām, šim nolūkam Latv. lauksaimn. kamera ierīkojusi apmaiņas punktus Ludzā katru pirmo un pēdējo mēneša piektdienu agronomiskā birojā un Ciblas pag. Birzēs katru dienu. Ludzas apriņķa biškopjiem vairāk vērības jāpiegriež dravu pareizai kopšanai, bišu ganību pilnīgai izmantošanai, bišu slimību un kaitekļu apkaņošanai, izmantojot pilnīgāk agronomisko darbiniekus.

B. KROMPĀNS,

Rēzeknes raj. biškopības instr.

Cūkkopība un aitkopība Ludzas apriņķī

Cūkkopības attīstība Ludzas apriņķī sākas ar 1930. un 1931. g., kad tur ierīkotas 7 valsts cūku audzētavas un lielāks skaits vaislas kuīļu stacijas.

Minētos gados uzņāk cūkkopības krīze, kamdēļ šīm audzētavām ar cūkkopību neveicās. Sivēnu cenas pārāk zemas un pie tam jauniem cūku audzētājiem nav vajadzīgo zināšanu un piedzīvojumu sivēnu pašizmaksas salētināšanai. Šo iemeslu dēļ audzētavas nikuļo, nedodot paredzētos panākumus.

Uz 1. janvāri 1937. g. Ludzas apriņķī darbojas 10 valsts vaislas kuīļu stacijas un arī lielāks skaits privāto kuīļu staciju.

Minētās audzētavas un vaislas kuīļu stacijas, kas savā laikā gan mazāk labuma devušas pašiem vaislas dzīvnieku turētājiem personīgi, tomēr ļoti lielā mērā uzlabojušas apriņķa cūkkopību, vārda pilnā nozīmē iznīcinot uzlaboto vietējo mazvērtīgo cūkkopību. Pašreizējie trūkumi: 1) nav nopietnas cūku izlases un 2) ēdināšanā nav vajadzīgā olbaltuma.

Aitkopības attīstība un vietējās aitas uzlabošana un izkopšana Ludzas apriņķī sākas 1931.—32. g., kad tur ierīkotas 5 valsts vaislas aitu audzētavas 1:2 ar tīrsugas šropšīriem. Bez minētām 5 aitu audzētavām Ludzas apriņķī vēl darbojas 1 plašākā aitu audzētava valsts Latgales lauks. vidusskolā Malnavā.

Uz 1. janvāri 1937. g. Ludzas apriņķī darbojas 13 valsts vaislas aitu audzētavas, 6 tīrsugas un 12 krustojumu teķu stacijas. Ludzas apriņķī notetovēts 36 tīrsugas un 87 krust. jēri. Aitkopības attīstība Ludzas apriņķī uzskatāma par ļoti apmierinošu, izņemot sekošus trūkumus: 1) jaunu nepieaugušu aitiņu aplecināšana, 2) piemērotu aitu mitekļu trūkums, 3) neapmierinoša zīdītāju aitu un jēru ēdināšana un 4) radniecīga pārošana.

A. PRIEDĪTS,

Latgales novada cūkkopības un aitkopības instruktors.

Ludzas apriņķa mazpulki

Visos Ludzas apriņķa pagastos un pilsētās darbojas un savu dzīvi veido zem baltzaļā karoga soļojošā mazpulku jaunatne, kuŗa ir apvienota 39 mazpulkos, ar 937 dalībniekiem, 574 zēniem un 363 meitenēm. 36 mazpulki darbojas pie pamatskolām, 1 — pie ģimnazijas, 1 — pie arodskolas un 1 — pie lauksaimniecības skolas. Līdz 1934. gada sākumam visā apriņķī bija 2 mazpulki, un tikai 15. maijā gaišā saule pavēra durvis šai svētīgajai jaunatnes organizācijai, kuŗa savās rindās apvieno arvien vairāk jauniešu, izplešot darbību uz dažādām nozarēm un audzinot savus dalībniekus ne tikai par kārtīgiem lauku dzīves sapratējiem, bet gan arī pieradinot cienīt un mīlēt to zemi, kuŗā norit mūsu dzīve un darbs. Un pierobežas josla prasa, lai augtāda paaudze, kas visos dzīves brīžos, savu acu priekšā redzēs tikai trīs Latvijas gaišās zvaigznes un izpratīs to valodu, ko runā uz mums šīs latvju zemes sirmā pagātne. Apriņķa mazpulku saime arī vērīgi klausās vēstures vārdos, no savas puses pieliekot roku, lai vāktu pierādījumus tam, ka latvju sirdis te ir pukstējušas jau sen. Dalībnieki cītīgi vāc dažādus senus audumu paraugus, kur jo gaiši ir redzami īpatnie latvju raksti, kuŗi ir sevi uzglabājuši tīrus, neskatoties

uz visādiem blakus iespaidiem. Tāpat šī jaunatnes daļa savāc visas pieejamas teikas un nostāstus par senču dzīvi šinī apriņķī. Līdztekus šim darbam mazpulki piekopj intensīvu lauksaimniecisku nodarbību, audzējot dažādus laukaugus, galvenokārt sakņaugus, pie kam cukurbietes ieņem ievērojamu vietu. Pateicoties pareizai zemes apstrādāšanai, mazpulku dalībnieku ražas arī šinī sausajā gadā, — izņemot atsevišķus gadījumus, — bija samērā labas, ar to gaiši pierādot veco taisnību, — kas zemi kopj, — to zeme kopj. Pavisam apriņķa mazpulku saime ir apstrādājusi 8,4 ha zemes, aizņemot to ar savām galvenām kultūrām un bez tām vēl audzējot dažādas blakus kultūras. Labi koptie dalībnieku lauciņi atrodas visos apriņķa pagastos. Ņemot dzīvu līdzdalību dažādos sabiedriskos pasākumos, apriņķa mazpulki spodrības nedēļā ir saveduši kārtībā un izdaiļojuši kā savas skolas apkārtni, tā arī savas dzīves vietas. Meža dienās ir iedēstīts 4451 koks un 4733 košumu krūmu, iekopjot arī vairākas koku audzētavas. Lielajā apgabala izstādē Rēzeknē apriņķa mazpulki guva it labas sekmes. Augstāko atzinību zemkopības ministrijas I godalgu ieguva 556. Zilupes mazpulks, bez tā vēl 5 otrās un 4 trešās godalgas. Maz-

pulki ir nodibinājuši ļoti labas attiecības ar 3. Ludzas aizsargu pulku, kuŗš atbalsta kustību gan morāliski, gan arī materiāli. Mazpulku saime to izjūt un sirsnīgi vēlas šo labo saskaņu vēl vairāk stiprināt, nododot savu fizisko attīstību, — vecākās māsas aizsargu organizācijas rokās. Arī visas pašvaldības ar lielu atsaucību atbalsta jaunos censoņus. Mazpulku jaunatne, strādādama

savu vadītāju uzraudzībā, skatās nākotnē ar gaišu skatu un pārvarot visas iespējamās grūtības, tiks pie sprāustā mērķa, vadoties no sava mīļotā Virsvadoņa aicinājuma, — uz priekšu un uz augšu, — augsim Latvijai.

Agr. F. BUTNERS,
LLK Rēzeknes nov. mazpulku
inspektors.

Brīvais darba spēks Ludzas apriņķī

Rēzeknes novadā Ludzas apriņķis izbraucošo strādnieku daudzuma ziņā 1936. g. bija otrā vietā.

Ludzas apriņķī 1936. g. pastāvēja 15 kameras laukstrādnieku darba apgādes punkti, caur kuŗu starpniecību izbrauca uz Zemgali, Kurzemi un Vidzemi 7375 laukstrādnieki. No tiem 1581 aizbrauca pie iepriekšējo gadu saimniekiem, resp., darba devējiem un 5794 uz kameras darba birojiem meklēt darba devējus.

Ludzas apriņķī visvairāk laukstrādnieku dod Krievijas pierobežas austrumu josla. Kāpēc Zilupes un Šķaunes punkti, kas atrodas vistuvāk Krievijas robežai, pagājušā gadā izsūtīja uz tālākiem valsts apvidiem

5211 strādniekus, kamēr visi pārējie — tikai 2164 strādniekus.

Krievijas pierobežas strādnieku lielākā daļa izbrauc uz Jelgavas, Tukuma un Dobeles apkārtni. Raksturīga parādība, ka Zilupes apkārtnē dod Zemgalei vislielāko cukurbiešu retinātāju un novācēju skaitu no visas Latgales. Cukurbiešu retināšanas un novākšanas laikā katru gadu caur Zilupi izbrauc pāri par 2000 strādnieku divos posmos: jūnijā un septembrī.

Līdz ar 1936. g. neražu, paredzams, ka 1937. gada pavasarī izbraucošo strādnieku skaits Ludzas apriņķī pieaugs.

J. DANOVSĶIS,
Rēzeknes novada laukstrādnieku darba
apgādes punktu vadītājs.

Piensaimnieku sabiedrību darbība Ludzas apriņķī

Govslopiem vēl līdz šim, tiek piegriezta maza vēriba, kāpēc piensaimnieku sabiedrības mazāk attīstījušas un izveidojušas savu darbību, nekā pārējos Latgales apriņķos. Vienīgi Malnavas piensaimnieku s-ba, sviesta kvalitātes un piena daudzuma ziņā ierindojas starp pirmajām vietām.

Apriņķī līdz 1935. g. darbojās 1 elektr.-tvaika, 2 motora un 2 rokas pienotavas, kopā: 5 pienotavas.

Pēc pienotavu tīkla pārkārtošanas, apriņķī 1935. g. beigās palika patstāvīgi darbojošas 1 elektr.-tvaika un 1 rokas pienotava.

Apriņķī darbojas 27 krejotavas. Piena piedved 630 lauksaimnieki — piena piegādātāji, no kuŗiem biedri 100. Pienotavās un krejotavās saņemts piens 1.496.727 kg. no 2196 govīm. Ražots sviests — 41378 kg., eksportam nosūtīts 892 mucīņas, no kuŗām 1. šķirā 82 proc.

Apstrādāšanas izdevumi uz 1 kg. sviesta 39,2 sant. Vismazākie apstrādāšanas izdevumi Malnavas piensaimnieku sabiedrībai — 38,2 sant. Vislielākie Malinovkas piens. sab. «Austra» — 0,45 ls. J. ZARĀNS,

Latgales novada piens. instruktors.

Ludzas agronomiskais rajons

Rajonā ietilpst Mērdzenes, Ciblas, Pildas un Zvirgzdenes pagasti ar 84.837 ha kopplatību. Zeme sadalās šādi: aŗanizemes — 33.872 ha, pļavas 14.964 ha, ganības 10.012 ha, meži 14.683 ha un purvi 11.305 ha. Ciblas pagastā ievērojamu daļu aizņem pur-

vi — 21,62 proc. no kopplatības, vienu daļu no kuŗiem varētu pārvērst kultivētās pļavās. Purvi bagāti arī ar pakaišu un kurināmo kūdru, bet lauksaimnieki pagaidām vēl grūti ierosināmi tās izmantošanai.

Visvairāk meliorēts Mērdzenes pagasts,

kur rosīgi arī sākas kultivēto pļavu un gaņību ierīkošana. Astoņās saimniecībās Mērdzenes pag. iesākta pļavu zāļu sēklu

Lauksaimniecības kame-
ras Ludzas raj. agr.
A. Alberts.

audzēšana, no kupām 3 ražo sēklu arī pārdošanai.

Galvenās lauku kultūras ir: rudzi, kvieši, auzas, mieži, lini un kartupeļi; pākšaugus audzē ļoti maz. Ražas vidējas un zem vidējas. Ļoti maz pielieto uzlabotu sēklu. Tikai ar 1932. g. laukkopības pārraudzības

b-bas nodibināšanu to sāka ievest. Tagad rajonā jau ir 2 sēklaudzēšanas saimniecības. Beidzamos 5 gados Ludzas rajonā ātri izplatījās cukurbiešu audzēšana, kas piemērota mazām saimniecībām ar savu darba spēku. Tagad ar cukurbiešu kultūru rajonā aizņemts jau tuvu pie 1000 ha.

Ar LLK nodibināšanu iesākās noteikts rajona agronoma darbs. Gada laikā bijuši 35 priekšlasījumi ar 2046 klausītājiem, tad 2 dienu lauksaimniecības kursi 7 vietās ar 932 klasītājiem. Sarīkoti 5 dienu gaŗi zirgu apkalšanas kursi. Agronoma birojā padomus 59 dienu laikā lūguši 988 lauksaimnieki, bet pagastos pieņemšanas dienās — 274 apmeklētāji. Rajonā sarīkotas arī cukurbiešu retināšanas, rudzu pļaušanas, zemes aršanas sacīkstes, āboliņa pareizas žāvēšanas demonstrēšana, sarīkota „kūdras diena“ un sējumu apskates.

Intensīvs bijis arī darbs mazpulkos. Mazpulkci strādā ar lielu enerģiju un sajūsmu un iekaŗo arī vecākās paaudzēs lielāku ievēribu.

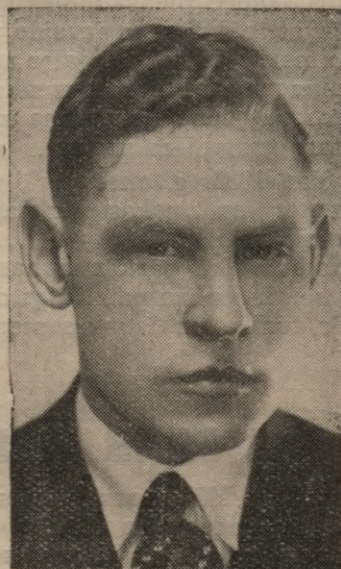
Sabiedriskais lauksaimniecības darbs maz izveidots. Lauksaimniecības b-bas pastāvēja katrā pagastā, bet bija maz aktīvas. Tagad liela interese par jaunām lauksaimniecības biedrībām un var sagaidīt vairāk rosības šinī darbā.

A. ALBERTS,
LLK Ludzas rajona agronoms.

Zilupes agronomiskais rajons

Lauksaimniecība pēdējos gados Zilupes rajonā ir gājusi lieliem soļiem uz priekšu. Rajona zemniekiem, kuŗi pirms nedaudziem gadiem iepirka sev labību uzturam un stāvēja rindās pēc miltiem pie veikaliem, beidzamos gados (izņemot 1936. neražas g.) ir noticis pretējais un pie dzelzceļu pietātnēm jau stāvēja pajūgu rindas ar valdībai nododamo labību līdz 700 pajūgu vienā dienā. Arī lauksaimnieku uzskati ir mainījušies, jo rajona agronoma pirmajos darbības mēnešos vienmēr nācās sastapties ar zemnieku prasībām, vai agronoms savā darbā nepalīdzēs arī ar valdības pabalstu. Tagad, turpretim, lauksaimnieki palikuši patstāvīgāki un, saprazdami agronomiskās palīdzības lielo nozīmi, pieņemamās dienās pārpilda biroja telpas tādā mērā, ka apmeklētāju skaits nereti sniedzās līdz simtam.

Zilupes rajons ir nodibināts 1935. gadā un ar nelieliem pārtraukumiem ir darbojies līdz šim laikam. Rajonā ietilpst Pasienes, Briŗu un Nirzas pagasti, kopplatībā

Lauksaimniecības kame ras Zilupes raj. agr.
L. Rīteris.

490,7 kv. km ar 17.389 iedzīvotājiem, kuņi strādā 3783 saimniecībās. Augstākais aņanzemes procents no zemes kopplatības ir Nirzas pagastā — 47,40 proc. un purvu 4,21 proc., mazākais Briģu pagastā ar aņamzemi 26,96 proc. un 21,74 proc. purvu. Purvi, ar maz izņēmumiem, gandrīz visi ir slapji, mazražīgi, lai gan tos iespējams visus nosusināt. Līdzšinējie kultivēto purvu paraugi ir devuši ļoti labus rezultātus.

Rajona zemes sastāvs ir ļoti dažāds, sākot ar smago mālu un beidzot ar smilti. Zemes virsma še kalnaina. Galvenā nozare lauksaimniekiem ir laukkopība, sēj rudzus, kviešus, auzas, linus un cukurbietes. Cukurbietes ieņem redzamu posteni rajona

lauksaimnieku ienākumos un šinī ziņā šai kulturai blakus nostājas linkopība.

Pēdējā laikā lauksaimnieki piegriež lielu vēribu augļu dārzu ierīkošanai savās saimniecībās, jo dārzkopība kā blakus nozare dod jūtamus ienākumus. Agronomiskajā birojā lauksaimnieki ir pieprasījuši 3174 augļu kociņus. Agronomiskais darbs Zilupes rajonā norit labā saskaņā ar pašvaldībām, robežsargiem un Zilupes pilsētas valdi, tāpēc šis darbs rada noteiktu pārliecību zemniekos, kad tā iziet tikai uz zemniecības un līdz ar to visas valsts labklājības celšanu.

L. RĪTERIS,
LLK Zilupes rajona agr.

Istras agronomiskais rajons

dibināts 10. maijā 1936. gadā un aizņem Ludzas apriņķa Istras, Šķaunes un Rūndēnu pagastus ar 3999 saimniecībām, kuņu kopplatība ir 44.860,49 ha; rajonā lielākā daļa

Istras raj. agr.
A. Bērzkalns.

siksaimniecību no 6—10 ha. Rajonā daudz zāļu un pārējas purvu, kuņu kultivēšanai piegriežama liela vēriba. Mežu maz, kādēļ stipri sajūtams kurināmā un būvkoku trūkums.

Lauksaimnieki visvairāk audzē rudzus, auzas, miežus un āboliņu, mazāk kviešus, kartupeļus, pākšaugus un linus. Sēklas kodināšanai un šķirošanai tikko sāk piegriezt vēribu. Zemes apstrādāšanas paņēmienos un rīkos daudz kas jāuzlabo. Būvniecība nav progresējusi; sastopamas gandrīz tikai koka ēkas, parasti guļbūves, ar

salmu jumtiem. Mūŗa ēku vienīgi 0,8 proc. uz visu ēku skaita.

Par ievērojamu sasniegumu jāuzskatā tas, ka pagājušā gada rudenī apara 70 proc. no apaŗamas zemes platības, kamēr agrāk rudens aršana bija neparasta lieta.

Rajonā periodiski darbojās viena koppienotava un divi krejošanas punkti, kuņus agrā rudenī slēdz piena trūkuma dēļ.

Rajonā ierīkoti 7 kultivēto zālāju parauglauciņi un tikpat daudz paredzams ierīkot tuvākā nākotnē. Attīstot propagandu lauksaimniecības nozarēs, centīgākos zemtuŗos vērojama noteikta vēlēšanās savas saimniecības uzlabot. 7 mēnešos konsultāciju vietās pēc padoma griezušies 327 lauksaimnieki. Uz vietas apmeklēts 65 saimniecības, kur sniegti praktiski norādījumi dažādos jautājumos. Sarīkoti 13 priekšlasījumi par lauksaimniecības dienas jautājumiem ar 1045 klausītājiem un 14 priekšlasījumi — skrejoši kursi ar 870 klausītājiem. Ierīkots viens zālāju sēklu parauglauciņš, un 2 izmēģinājumi — demonstrējumi. Sarīkotas 3 aršanas un 2 pļaušanas sacīkstes. Rajonā paredzētas 6 paraugsaimniecības. Panākta vienošanās ar 7 saimniecībām, kuŗas apņēmušās iepirkt no selekcijas stacijām un pavairot tīršķirnes sēklas, kā arī iesāks zālāju sēklu audzēšanu. Nodibināta viena lauksaimniecības biedriba uz lauksaimniecības kameras normālstatātu pamatiem.

Laukkopībā turpmāk jāseko pareizai zemes strādāšanai. No Jāņa papuvēm pakāpeniski jāpāriet uz aizņemtām. Pakāpeniski uzlabojams sēklas materiāls. Gādājamās sēklas šķirošanas mašīnas un ierīkojami

mašīnu koplietošanas punkti. Nosusinātās pļavas pēc attiecīgas sagatavošanas apsēs ar kulturzāļu maisījumu. Vairāki zemturi pavasarī sāks audzēt zāļu sēklas. Organizējas vairākas lauksaimnieku grupas pakaišu kūdras izmantošanai. Veicinās lopkopības attīstību, saistot pārraudzības bied-

ribās lielāku saimniecību skaitu. Lauku būvniecībā jāsekmē ugunsdrošu ēku celšana. Jāveicina spodrība un tīrība lauku sētās. Sekmējama arī augļu dārzu ierīkošana.

A. BĒRZKALNS,
LLK Istras rajona agronoms.

Kārsavas agronomiskais rajons

Kārsavas agronomiskais rajons nodibināts 1935. gadā 1. maijā. Rajona agronoma dzīves vieta — Kārsava, kur lauksaimnie-

Kārsavas raj. agr.
A. Ozols.

kus pieņem katru ceturtdienu. Rajonā ietilpst no Ludzas apriņķa Kārsavas pagasts, bet no Jaunlatgales apriņķa — Baltinavas un Gauru pagasti. Kārsavas pagastā zemes auglība vidēja. Agronomiskā rajona pastāvēšanas laikā sniegti 480 Kārsavas pagasta lauksaimniekiem. Rajona agronoms apmeklējis arī 222 saimniecības, kurām sniedzis dažādus padomus. Kārsavas

pagastā sarīkoti 27 lauksaimniecības priekšlasījumi un kursi, 5 mājturības kursi, 3 darba sacikstes un 6 saimniecībās ierīkoti dažādi izmēģinājumi. Pamatskolās un papildskolās pasniegtas 58 stundas lauksaimniecības priekšmetos. Ar raj. agronoma līdzdalību 5 saimniecībās ierīkoti 6 ha ilggadīgu zālāju un 1,2 ha aizņēmti ar zāļu sēklu audzēšanu. Uzlaboti āboliņa un siena žāvēšanas paņēmieni. Kārsavas pagastā izraudzīta viena paraugsaimniecība, kurā lielu vērību piegriež ilggadīgo zālāju ierīkošanai un saimniecības atsevišķo nozaļu saskaņošanai.

Ziemas periodā paredzēts Kārsavas pagastā sarīkot vairākus lauksaimniecības kursus un priekšlasījumus. Nākošā vasarā Kārsavas pagastā cels 6 ugunsdrošas kūtis pēc zemkopības ministrijas normālprojektiem. 12 dzīvojamām ēkām pieprasīts māksl. šiferis jumtu segšanai. Vairākas saimniecībās paredzēts ganībās ierīkot aplokus un paplašināt ilggadīgo zālāju platības. Mazražīgo vietējās labības sēklas materiālu lauksaimnieki cenšas apmainīt pret noteiktas šķirnes sēklu. Nākošā gada vasarā paredzēts iesākt Kārsavas pagastā Šautuves purvā dedzināmās kūdras ražošanu, jo pagastā sajūtams malkas trūkums. Briežavkas meliorācijas sabiedrība nākošā vasarā nodomājusi uzart apm. 20 ha lielu nosusinātu purva platību pļavu kultivēšanai.

A. OZOLS,
LLK Kārsavas rajona agronoms.

Lopkopība Ludzas rajonā

Rajonā ietilpst Ludzas apriņķa Kārsavas, Zvirgzdienas, Ciblas, Briģu, Pildas, Nirzas, Pasiēnas, Istras, Rundēnu un Rēzeknes apriņķa Kaunatu un daļa Rēznas pagastu. Uz š. g. 1. janvāri rajonā darbojās 13 lopkopības pārraudzības biedrības, kurās apvienotas 264 saimniecības ar 1098 govīm.

Visumā lopu ražība rajonā vēl zema, bet raksturīgi, kā Kārsavas un Mērdzenes pagastos, kur lopkopības pārraudzības b-bas uzsākušas darboties pirms desmit gadiem, ražības augstākas, nekā pārējās biedrībās, kas vēlāki uzsākušas darbību. Tas lieku reizi apstiprina lopkopības pārraudzības

lielo un svētīgo nozīmi lopkopības veicināšanā arī Ludzas novadā.

Lopkopības veicināšanas pasākumi rajonā tiek vadīti lopu materiāla uzlabošanas un lopu labākas kopšanas un pareizas ēdi-

Ludzas raj. lopkopības
instr. P. Melderis.

nāšanas nostādīšanas virzienā. Visa vēriba piegriezta brūno lopu audzēšanai. Sugas īpašību izkopšanai un nostiprināšanai rajonā darbojas 24 vaislas buļļu stacijas ar LB buļļiem, 4 vaislas govju audzētavas, novietotas 8 vaislas govīs atsevišķās saimniecībās, 4 aitu audzētavas un 9 vaislas teķu un 6 kuīļu stacijas, kā arī vairākas putnu audzētavas.

Līdz šim lopkopībai piegriezts maz vēribas. Galvenie ienākumi sastādījušies lielākās saimniecībās no graudkopības, mazākajās no dažu ģimenes locekļu peļņā iešanas. Arī lielā interese zirgu audzēšanai, kur zirgiem tiek izēdināti labākie barības krājumi, bet piena lopi atstāti «tukšā». Arī paradums āboliņu un lauku sienu pārdot uzpircējiem sūtīšanai uz Rīgu slikti ietekmē lopu pareizas ēdināšanas nostādīšanu saimniecībās. Sevišķi slikti arī saražotā piena izvērtēšanas apstākļi. Pateicoties zemai lopu ražībai krejošanas punktiem tikai no lielākas apkārtnes iespējams salasīt to eksistēšanai nepieciešamo piena daudzumu, tādēļ šie punkti reti un grūti aizsniedzami. Krejotavās piegādātais piens zināšanu un

prakses trūkuma dēļ vēl bieži nav tāds, no kuŗa pienotavā varētu izstrādāt augstāka labuma produktus, kadēļ cenas par nodoto pienu iznāk zemas. Visi šie apstākļi rada to burvju riņķi, no kuŗa ļoti grūti nākas izkustināt tajā iestīgušo rajona lopkopības attīstības vezumu. Tomēr ar rajona agronomisko darbinieku vienprātīgu un saskaņotu darbību pēdējā laikā daudz darīts un arī panākts aprādīto negatīvo apstākļu novēršanai. Šinī darbā lielu atbalstu agronomiskie darbinieki ir saņēmuši no vietējām pagastu pašvaldībām materiālā un no Ludzas aizsargu pulka vadības kursu un priekšlasījumu organizēšanas ziņā.

Pateicoties pagājušās vasaras neražai, šoziem Ludzas novada lopkopji pārdzīvo lielu barības trūkumu.

Rajonā 6 saimniecībās ierīkotas mākslīgas ganības, 14 saimniecībās pa daļai izvesta pļavu meliorēšana, 9 saimniecībās tiek sagatavota skābbarība. Lopu mitekļu piemērošanā vēl daudz kas darāms. Rajona ir 4 sēklas un 12 pussekļās kūtis. Pārējās saimniecībās dziļās kūtis, vairumā vēl maz piemērotas kārtīgai lopu turēšanai.

Cūku materiāla uzlabošana rajonā stipri progresējusi. Par to gaišu liecību dod pieņemšanas dienās Zilupē un Ludzā ne tikai pievesto, bet arī pieņemto bekonam un speķim derīgo cūku lielais skaits. Piezīmējams, ka minētos savešanas punktus līdz šim varēja noskatīties kilometriem garās rindās, kuŗās pa pusotras dienas lauksaimnieki stāvēja dien-nakti gaidīdami kārtu cūku nodošanai. Tagad šīs rindas likvidētas ar pastiprinātu pieņemšanu.

Par aitkopību rajonā liela interese. No putniem rajonā plašāki audzē Tuluzas zosis un rodailendas un leghornas vistas, mazākā skaitā bronzas tītari.

Turpmākā darbā, lai pavairotu ienākumus no lopkopības, jāpaplašina labu un lētu barības līdzekļu ražošana saimniecībās, ierīkojot zālājus, kultivējot pākšaugus un sagatavojot skābbarību. Jāgādā par lopu turēšanas apstākļu uzlabošanu un pareizu ēdināšanu, kas panākams iestājoties lopkopības pārraudzības biedrībās.

P. MELDERIS,

Ludzas rajona lopkop. instruktors.

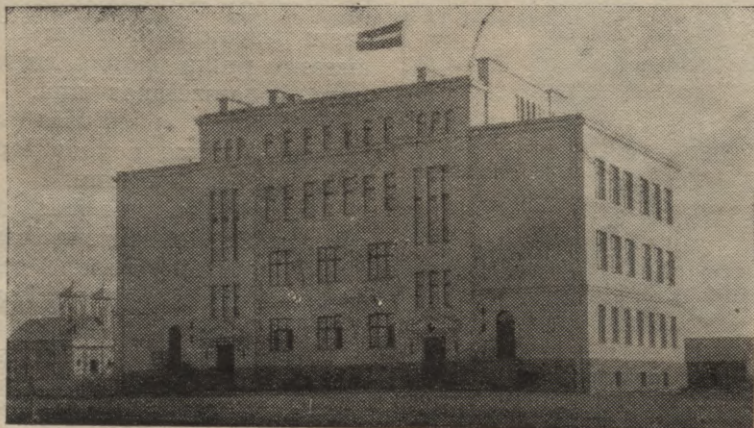
Zilupe

Zilupes pilsēta (agrāk Rozenova) sāka izbūvēties 1901. g. pie Ventspils - Maskavas dzelzceļa Rozenovas stacijas Zilupes upes kreisajā krastā. Še sāka apmesties uz pastāvīgu dzīvi dzelzceļa strādnieki, kalpotāji, sīkie tirgotāji un citi. Ap 1908. g. Zilupe jau skaitījās par biezi apdzīvotu vietu. Vieta, kur pašlaik atrodas Zilupe, var teikt,

rālā ziņā un kļuvusi par nacionālās un latviskās idejas paudēju valsts pierobežā.

1924. g. pastāvošo divu mazu skoliņu vietā nodibināta liela valsts pamatskola.

Nacionāli domājošu latviešu grupa 1925. gadā nodibināja Zilupes latviešu biedrību. Tika ierosināts jautājums par biedrības nama celšanu. Tagad, lai gan nepabeigtā vei-

Zilupes valsts 6-kl. pamatskola.

bija pārklāta ar mūža mežu, kuņā mudžēt mudžēja čūskas un citi rāpuļi. Ar dzelzceļa izbūvi mežs tika izcirsts un nepieciešamās purvainās vietas nosusinātas un nobalastētas. Rivcānu sādžas un pārējās zemes platība, kas robežojās dzelzceļa atsavinātai joslai sāka apbūvēties.

Ar patstāvīgās nacionālās Latvijas valsts nodibināšanu Zilupē iesākās jauns uzplaukuma posms. Pierobežā nodibinājās maiņas punkti, kuņi uzsūca lielas dārgmetālu (zelta, sudraba) vērtības un caur Zilupi pudiem sūtīja uz metropoli. Zilupei paredzamā spožā nākotne ar maiņas punktu slēgšanu 1924. g. izbeidzās.

Neskatoties uz to, ka ar maiņas punktu izbeigšanos un mierlīgumu ar Krieviju Zilupes saimnieciskā baze samazinājās uz pusi, viņas nozīme mūsu nacionālā valstī nav zemu vērtējama. Tā ir apmierinājusi visu savu plašo apkārtni saimnieciskā un kultu-

dā, tas pušķo Zilupes pilsētu redzamākā vietā.

Pilsētas tiesības Zilupei tika piešķirtas 1931. g. 25. jūnijā. 1934. g. pilsētas valde pirkšanas ceļā ieguva savā īpašumā bijušo cement - rūpniecības mūra ēku, kuņā ierīkoja lopkautuvi. Pilsētas valde visu laiku mitinājās irētās telpās. 1936. g. tā ieguva savā īpašumā grunts gabalu ar nepabeigtu koka celtni. Tagad šī celtnē izbūvēta un pilsētas valde darbojas savās telpās. Pilsētas valde piegriež lielu vēribu arī labierīcībām.

Pilsētā atrodas policijas iecirknis, miertiesnesis, tiesu izpildītājs, valsts un žīdu 6 kl. pamatskolas, Latv. sarkanā krusta veselības kopšanas punkts, rajona ārsts, veterinārārsts, zobu ārsts, vecmāte un aptieka. Pārējās iestādes — Zilupes muitnīca un virsmežniecība.

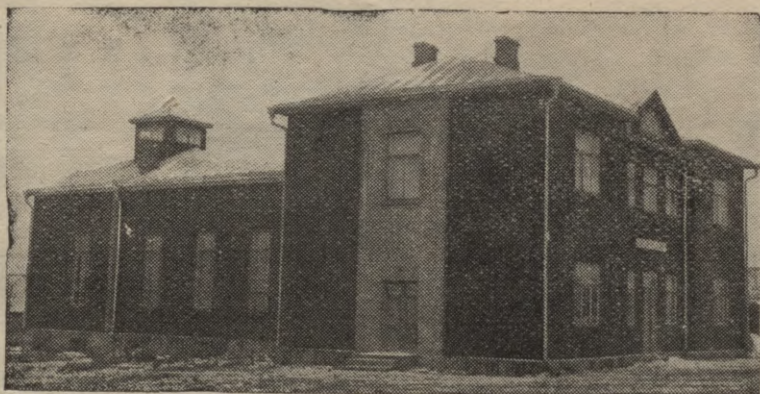
Zilupes virsmežniecība

Zilupes virsmežniecība atrodās Latvijas austrumos un robežojas ar Padomju Savienību uz 80 km. Viņas kopplatība ir 20.180 ha, no kuņiem ar mežu aplātī 11,700 ha.

Virsmežniecības robežās ietilpst Zilupes pilsēta un 7 pagasti: Pasiēnas, Šķaunes, Istras, Rundēnu, Nerzas, Briģu un Ciblas — kopskaitā 43.500 iedzīvoāju.

Virsmēžniecība katru gadu caurmērā izsniedz vietējiem iedzīvotājiem 37.000 kv. m dažādu mežu materiālu. Daļa iedzīvotāju no minētiem pagastiem saņem meža materiālus no citām virsmēžniecībām, bet apmē-

voja saimnieciskā kārtā celmu malku 1600 steri un pārdod iedzīvotājiem, aprēķinot tikai sagatavošanas izdevumus, bet iedzīvotāji ļoti atturīgi celmu malkas lietošanā. Virsmēžniecība 1937. gadā ir paredzējusi sagata-

Zilupes latviešu biedrības nams.

ram 37.000 iedzīvotāju no Zilupes virsmēžniecības, kas iznāk uz katru iedzīvotāju 1 kub. m. koksnas.

Pilnos apmēros virsmēžniecība nevar apmierināt vietējo iedzīvotāju prasības pēc lietkokiem un dedzināmās malkas, jo uz katru saimniecību iznāk no 3—5 kub. m. kurināmā. Lai samazinātu kurināmā materiāla krīzi, virsmēžniecībā 1936. gadā sagata-

vot 2000 sterus dedzināmās kūdra un 4500 sterus celmu malkas.

Virsmēžniecības robežās atrodas skaistais Greblo kalns, Istras ezeri ar savu krāšņo salu, uz kuņas mitinās vairāki simti zivju gārņu.

Minētās vietas ieteicams apmeklēt tūristiem, apeļojot savu dzimto zemi.

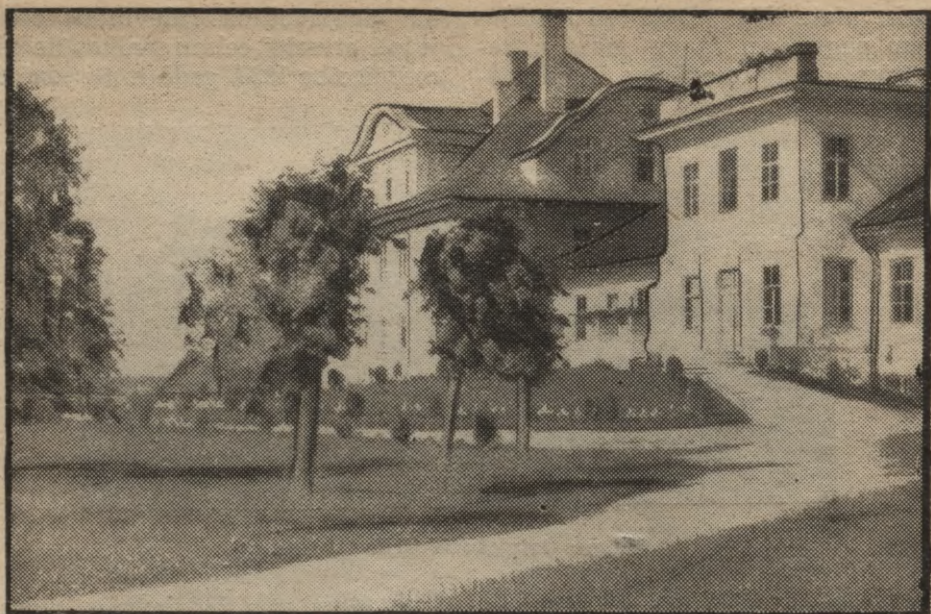
Malnavas lauksaimniecības vidusskola

Malnavas lauksaimniecības vidusskola sākusi darboties 1921. g. 10. oktobrī. Drīz skola iekaroja plašas simpatijas un tagad jau vairāk kā desmit gadu skola nevar uzņemt visus, kas viņā grib iestāties. Tagad tā ir lielākā lauksaimniecības vidusskola Latvijā. Skolā patlaban mācās 138 zēni un 125 meitenes, kopā 263 audzēkņi. No tiem 249 dzīvo skolas internātā, kas ir viens no vislielākajiem skolēnu internātiem Latvijā. Notikuši jau 11 pilnu skolas kursu beigušu absolventu izlaidumi, kuņos skolu beigušas 378 personas. Šogad skolu beigs 39 absolventi.

Skolu un plašo skolas saimniecību apkalpo sava spēkstacija, kur darbojas sūcgāzes motors. Tas nodarbina zāģu gateri, zeimeri, maļamo gaņģi un ražo elektrību. Elektrība apgaismo Malnavu un veic tālāk no spēkstacijas veicamos darbus: kulšanu, malkas zāģēšanu, augļu maļšanu u. t. t. Ūdeni apgādā 2 artēziskās akas. Skolai iekārtotas savas kalēju un galdnieku darbnīcas, graudu un kokmateriālu žāvētavas.

Skolas plašais dārzs ar augļu kociņu un krūmu audzētavu apgādā plašu apkārtni ar samērā lētiem augļu kociņiem, ogulājiem un citu stādāmo materiālu. Augļu un ogu pārstrādāšanai ierīkota plaša iestāde. Pagatavo dažādus plaši pazīstamos Malnavas vīnus, augļu un ogu sulas un ogu pārstrādājumus. Izspiež augļu un ogu sulu arī apkārtnes iedzīvotājiem. Laukkopībā izplata tīršķirņu un uzlabotu labības augu sēkļu materiālu. Ierīkots plašs labības šķirošanas punkts apkārtnes lauksaimnieku vajadzībām. Ierīkotas vaislas bulļu, kuīļu un ērzeļu stacijas. Skolas saimniecībā ierīkotas vaislas aitu un sugas putnu audzētavas. Pie skolas atrodas mācības bišu draiva. Skola kultivē pļavas, ierīko kultivētas ganības, izved plašus zemes drenēšanas darbus.

Malnavas lauksaimniecības vidusskola dzīvi atbalsta katru kopēju lauksaimniecības pasākumu. Ar aktīvu skolas atbalstu nodibināta un sekmīgi darbojas Malnavas piensaimnieku sabiedrība, kuņa ar savām

Malnavas lauksaimniecības vidusskola.

13 krejošanas stacijām apkalpo ļoti plašu apgabalu. Skolas orķestris, koris un skolas izrikojumi veicina vietējās dzīves kulturālo

attīstību ne tikai Malnavā un Kārsavā, bet daudz plašākā apkārtnē.

P. SAULESKALNS,

Malnavas lauksaimniecības vidusskolas direktors.

Malnavas piensaimnieku sabiedrība

darbību uzsākusi 18. jūnijā 1928. g. kā elektromotora pienotava, bet 1929. g. augustā tā nodeg. Tagadējā elektro-tvaika pienotava uzcelta 1930. gadā, kuŗu sabiedrība rentē no zemkopības ministrijas. Sab-bas darbības rajons, kuŗu paplašināja vēl 1936. gadā ar Jaunlatgales piens. sab-bas „Probuždēnija“ pievienošanas, ļoti plašs un bez Ludzas apriņķa ziemeļu daļas tajā ietilpst Jaunlatgales apriņķa Baltinavas, Gauru, Augšpils pagasti, bez tam daļa no Rēzeknes apriņķa austrumu daļas. Rajona apkalpošanai bez centra pienotavas vēl darbojas 12 sab-bas un viena patstāvīga krejotava. No visa minētā rajona sab-bā pienu nodod vairāk par 300 saimniecību. 1934. g. vietējam

patēriņam pienotavā sāk ražot arī „Zemgales“ sierus. 1936. g. saņēmti 1.202.915 kg pilnpiena, no kuŗa ražots 49.533 kg sviesta, 1820 kg siera, 1190 kg kefīra. Eksportam nodotas 832 muc. sviesta, no kuŗa I šķiras 89 proc. Apstrādāšanas izdevumi 1936. g. bija 34 sant. uz 1 kg sviesta, kas ir zem Latgales pienotavu caurmēra apstrādāšanas izdevumiem.

No 1936. g. oktobra pie sab-bas atvērts zemkopības ministrijas auto punkts, ar kuŗu arī sab-ba paredz no dažiem rajoniem piegādāt daļu piena.

K. ĀBELE,

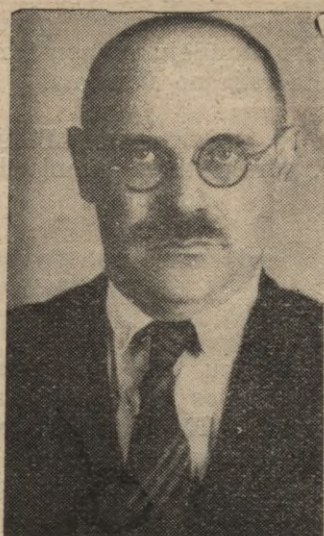
Malnavas piens. sab-bas pienotavas vadītājs.

Purvkultūras saimniecība „Sala“

Katrs neizmantots zemes stūris, valstij nedod nekādu ienākumu. Lai parādītu, ko no neizmantotas zemes var dabūt, zemes

ierīcības departaments Ludzas apr. Kārsavas pag. nodibinājis saimniecību «Salu», kuŗa atdalīta no bij. Saļnevas muižas pur-

vu pļavām ar plat. 546,2 ha, ar nelielu minerālzesmes uzkalniņu purva vidū, pēc kuŗa arī dots nosaukums «Sala».

Ludzas aprinķa purva kultūras saimniecības „Sala“ vad. A. Širons.

Sākot ar 1927. gadu šī platība nosusināta ar vaļējiem grāvjiem, kuŗu kopgarums — 110 klm. Visi novadītie ūdeņi ietek Ičas nerēgulētā upē, bet pēdējā Lubānas ezerā. Pirms Lubānas ezera un Aiviekstes upes

300—360 ls. Šī summa sadalās sekoši: 1) grāvju rakšana 18,5 proc., 2) krūmu lišana 7 proc.; 3) pirmreizēja purva uzaršana 7,9 proc.; 4) pirmreizēja mēslošana 30 proc., 5) sastrādāšana 4,4 proc., 6) apsēšana ar zālājiem 20 proc., 7) piebluķēšana 3 proc. un 8) darba organizācija un neparedzamie izdevumi 9,2 proc. Purva uzaršana, sastrādāšana un piebluķēšana veikta ar traktora spēku.

Saimniecībā ir divas galvenās nozares: pļavkopība un lopkopība.

Pļavkopībā no plašiem kultivētiem zālājiem daļu izpārdod apkārtējiem zemniekiem, daļu novāc sienā un daļu nogana. Caurmērā ieņemts no 1 ha 60—70 ls vai apmēram no 3,5—5 tonnām siena. Ievāktais siens ir laba rupjā barība lopiem.

Saimniecībai nodibinoties nebija ēku. Dzīvojamā ēka uzcelta 1929. g., siena šķūņi 1930. un 1931. gadā, 1933. gada rudenī nobeigta lopu kūts būve un, lai varētu nodarboties ar lopkopību 1933. g. rudenī saimniecību iepirka 54 slaucamas govīs un vienu vaislas bulli LB. no labākiem Vidzemes lopkopības novadiem. Tagad saimniecība pārdod jaunlopus plašam apvidam, sevišķi Ludzas un Jaunlatgales apr.

Labas ganības vasarā un laba rupjā barība ziemā ir ienesīgas un laika garam piemērotas. Labu lopu ražību, bez piepirtās

Zemkopības ministrijas purvkultūras saimniecība „Sala“.

rēgulēšanas, saimniecības vakara daļa plūdu laikmetos cieta no mitruma, bet pēc upes un ezera ūdeņu rēgulēšanas Ičas upes taču iztīrīšanas, novadgrāvju padziļināšanas un palielināšanas, šie nelabvēlīgie mitruma apstākļi novērsti. Jāpiezīmē, ka saimniecības novadgrāvjiem ļoti niecīgs ūdenskritums un tāpēc ar drenāžu nav iespējams nosusināt.

Saimniecībā skaitās:

1) Aŗānzemes 26,6 ha, 2) kultivētu zālāju 400 ha, 3) Pārartu un no jauna uzartu purva jaunkultivētu krūmāju 100 ha. Saimniecībai 1 ha kultivēšana izmaksāja no

spēkbarības izskaidrojama ar labu rupjo barību (sienu). Saimniecība vislielāko vēribu piegriež agrai siena pļaujai, lai iegūtu ievērojami olbaltumbagātu rupjo barību. Šis apstākļis ievērojami samazina vajadzību pēc piepirtas spēkbarības ziemas laikmetā.

Kā redzam no iepriekšēja zemes sadalījuma, lielākā daļa aizņem zālāji un samērā maza daļiņa zem aŗānzemes.

Šī aŗānzeme ļoti nabadzīga — jūŗas smilts, kuŗā nelabrāt padodas kulturaugi, caur ko saimniecībai nav iespējams pašai pieraŗot vajadzīgo spēkbarību, tāpēc ziemā

aizvietojama ar labu kultivēto pļavu sienu, atālu un skābbarību, sagatavotu no atāla, bet vasarā ar labām kultivētām ganībām. Līdz šim saimniecībā nav piemērotu telpu cukropības vajadzībām, tāpēc vājienu izēdina lopiem svaigā veidā.

Purvkulturu saimniecība «Sala» ar saviem plašajiem zālājiem, šīnī neražas gadā stiprā mērā izpalīdz ar rupjo barību, pārdo dot par piemērotu cenu. Saimniecība ar katru gadu paliek ievērojamāka, bez tam

arī ar saviem plašiem darbiem dod peļņu apkārtējiem iedzīvotājiem, caur ko viņu labklājība stipri uzlabojas.

Jāpiezīmē, ka 1936. gadā saimniecībā tārpi noēda pļavu — 100 ha — „graudzaļu pu cīte», nodarot zaudējumu apmēram 3000 ls un arī cieta raža no sausuma.

ALB. ŠIRONS,

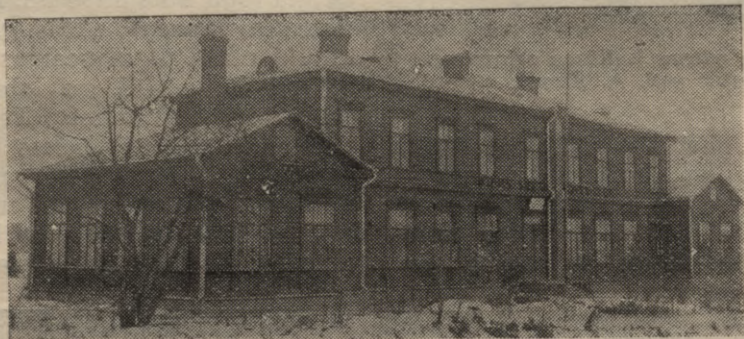
L. M. purvkulturu saimniecība „Sala“ vadītājs.

Brīgu pagasts

Ludzas apriņķa austrumos atrodas Bri ģu pagasts. Tā robežas dienvidos — Pasi nes, vakaros — Nirzas, ziemeļos — Ciblas pagasts un austrumos Krievija. Pagasta ter itorija 183,6 kv. klm. ar 5012 iedzīvotājiem.

Lauksaimnieku galvenais ienākums — linkopība. Pēdējos gados arī graudkopība un cukurbietes. Tās padodas labi un 1936. gadā audzēja 272 saimniecības.

Lopkopībā ievērojamu panākumu nav.

Brīgu 4-kl. pamatskola.

Zemes īpašumu pavisam 1036 un viņu tak sācījas kopvērtība 1459375 ls, bet pagasta pašvaldības nodokļu aprēķināšanai 1333048 latu. Tekošā gada budžets 38.000 ls. Lai rastu līdzekļus sabiedrisko ēku būvēm, no dokļu likmes paaugstinātas 10 proc. virs normas. Pagasta finansiālais stāvoklis apmierinošs. Brīvas naudas noguldīts pasta krājkasē 29.000 ls.

Iedzīvotāji — latviešu 30 proc., krievu 69 proc. un pārējie 1 proc.

Kaut gan pagasta zemes platība samērā liela, aņamzemes maz, tikai 26,96 proc. Zeme pēc labuma dažāda. Ir zeme, kuņā nav sliktāka par Zemgales kviešu zemi, tā arī ir zeme, kuņā neatalgo pat centīga zemkopja pūles.

Saimniecību 1031, vairumā sīksaimniecību.

Visas šīs saimniecības Latvijas pastāvēšanas laikā no ciemiem izdalītas viensētās. Muižu pag. robežās nebija, tāpēc arī nav jaunsaimniecību.

Piensaimniecība attīstās visai gausi. Tikai 48 saimniecības nodod pienu krejotavās. Samērā daudz audzē cūkas bekonam.

Pagājušā gadā Bri ģu pagasta zemturu sējumi un zālāji cieta no ilgi nepiedzīvota sausuma. Daudzi lauksaimnieki jau pērk maizi un lopbarību. Valdība neražas posta mazināšanai darījusi daudz. A.-S. «Bekona Eksports» pieņēma saimniecībām nevajadzīgos govslopus. Trūcīgākām saimniecībām izsniedz govju mitināšanai pabalstu — klijas un cukurbiešu graizījumus.

Līdz 31. decembrim 1936. g. Bri ģu pagastā pastāvēja divas otrās un četras pirmās pakāpes pamatskolas ar 19 skolotājiem. Sākot ar 1. janvāri š. g. Bri ģu otrās pakāpes pamatskola pārdēvēta par pirmās pakāpes skolu. Pavisam skolās mācās 767 skolēni. No tiem 146 apmeklē valsts pamatskolu Zilupē. Skolas namu pagastā — 2. Skolas prasībām piemērots nams ir Bri ģu 4 kl. pamatskolai, celts 1928. gadā. Otrs — Jaunslabada 6 kl. pamatskolas nams, novecojis un to

pārbūvēs šīnī gadā. Pārējās skolas novietotas no lauksaimniekiem irētās mājās.

Kulturālo dzīvi pagastā vada aizsargi un robežsargi. Robežsargi uzcēluši Krivandā staltu tautas namu. Robežsargi arī sekmē vietējo iedzīvotāju saimnieciskā stāvokļa uzlabošanu. Daudzās pierobežas viensētās

ierīkoti augļu dārzi, ko citos pagasta apvidos redz daudz retāki.

Rūpniecībai un tirdzniecībai nozīme maza. Pastāv vienas ūdens dzirnavas ar bīdelēšanas, rupjās malšanas un vadmalas velšanas ierīcēm un 5 sīku preču tirgotavas.

J. BRACĒNS,
pagasta darbvedis.

Ciblas pagasts

1924. gadā pārdēvēts no Eversmuižas pagasta, atrodas Ludzas apriņķa austrumu daļā, robežojas ar Nirzas, Briģu pagastiem, Krievijas teritoriju, Mērdzenes un Zvirgz-

latvieši. Pagasta senākā platība nav mainījusies, izņemot pāris saimniecību pievienošanu no Krievijas. Ar agrārreformas likumu jaunsaimniecībās sadalītas 10 muižas

Ciblas pagastnams.

dienes pagastiem, zemes kopplatība 231,4 kv. klm., no kuŗas 7352 ha aŗamzemes un 3266 ha pļavu, ar 1373 saimniecībām. Pagastā 6780 iedzīvotāju, no kuŗiem 90 proc.

un folvarki, piešķiŗot sīkzemniekiem un bezzemniekiem 194 jaunsaimniecības un amata zemes gabalus.

Pagastā zemes taksētā vērtība 2.319.942

Ciblas pag. ambulance un ārsta māja.

latu un 1936.-37. g. budžets 57.000 ls, bez nodokļu likmju paaugstinājuma. Pagasta iedzīvotāju ienākuma avoti iepriekšējos gados galvenā kārtā bija linkopība, bet pēdējos gados pa lielākai daļai pārgāja uz cukurbiešu audzēšanu (pie dzelzceļa tuvākie apvidi), maizes labību un cūkkopību. Pagājušā gadā pēc nodotās maizes labības daudzuma Ciblas pagasts stāvēja pirmā vietā apriņķī. Kartupeļu ražojumu nodošana spirta dedzinātavām to tāluma dēļ notiek ļoti mazos apmēros. Ņemot vērā sīksaimniecību prāvo skaitu, pavasaros daudz iedzīvotāju izceļo darbā uz pārējām valsts daļām.

Pagasta galvenais centrs ir Eversmuiža, kur atrodas, pagasta nams, r. kat. baznīca, ambulance, aptieka, ūdens dzirnavas, pasta un telefona palīga nodaļa, 6 kl. pa-

matskola, bij. muižas centrs, 2 veikali, policijas nams u. c. Pagastā atrodas 8 latviešu pamatskolas, no kuŗām 4 pirmās pakāpes un 4 otrās pakāpes pamatskolas. Pagasta robežās darbojas lopkopības pārraudzības biedrība, piensaimnieku sabiedrība, kuŗai pieder koppienotava ar vairākām krejotavām un lauksaimniecības mašīnu koplietošanas punkts. Finansiālais stāvoklis pagastā vidējs. Partiju laikos bija iekrājušies nepiedzīto nodokļu parādu ap 1½ gada budžeta apmēros, bet pēdējo divu gadu laikā tie mazinājušies par 70 proc.

Kulturālo dzīvi pagastā vada galvenā kārtā aizsargu organizācija, mazpulki, skolas un citi sabiedriski darbinieki.

J. ROMANCĀNS,
Ciblas pagasta darbvedis.

Istras pagasts

Pagasta kopplatība 210,5 kv. km, no tās lauksaimnieciski izmantojamas zemes 19.552 ha, kopējā taksācijas vērtība 1.858.557 ls. Iedzīvotāju 8045. Pagastā ir 1332 saim-

skolatājiem un 165 skolēniem; valsts uztur Istras 6-kl. pamatskolu, kuŗā ir 12 skolotāji un skolā mācās 360 bērni. 3 pagasta skolas atrodas pašvaldību ēkās, bet 6 irētās telpās,

Istras pagasta valde un tehniskie darbinieki.

niecības, no kuŗām 60% sīksaimniecības no 2—10 ha.

1936/37. gada budžets sabalansēts uz 53.700 ls, bez nodokļu likmju paaugstināšanas.

Pagasta nams celts 1925. g.

Pašvaldība uztur 9 pamatskolas: 1 — 6-kl. krievu pamatskolu ar 8 skolotājiem un 251 skolēnu; 6 — 4-kl. jauktu tautību pamatskolas ar 13 skolotājiem un 539 skolēniem un 2 — 4-kl. krievu pamatskolas ar 4

kas neatbilst savam uzdevumam un tāpēc tuvākā nākotnē jābūvē jaunas skolas ēkas. Izglītības veicināšanai pagasta pašvaldība izdod 10.329 ls vai 19,5%.

Pagastā ir 78 nespējnieki, kuŗiem pagasta pašvaldība dod pabalstus no 2—20 ls mēnesī.

Veselības aizsardzības un veterinārās palīdzības laukā darbojas 1 rajona ārsts, 1 rajona vecmāte, 1 med. feldšeris un 1 veteri-

nārfeldšēris. Šinīs nozarēs pagasta pašvaldība izdod 9327 ls vai 17,37%.

Agronomisko palīdzību vietējiem lauksaimniekiem sniedz darbīgais Istras rajona agronoms A. Bērzkalns. Pateicoties viņa enerģiskai rīcībai pag. g. rudenī zemtūri

Zemtūri ar lielām ģimenēm, sūta savus bērnus peļņā uz Kurzemi un Vidzemi, kas dod zināmu atbalstu viņa saimniecībai un ģimenei. Lopkopība stāv vēl uz ļoti zema līmeņa. Sugas lopu tikpat kā nav. To tomēr nevar attiecināt uz zirgkopību. Te daudz

Istras pagastnams.

uzaruši savus tīrumus caurmērā par 60% pret iepriekšējā gada 3%.

Pagastā atrodas Vecslabadas pasta-telegrafa kantoris un 4 pasta palīgnodaļas. Pastu apmaina katru dienu. Satiksme līdz dzelzceļam neērta, jo tuvākās stacijas no pagasta nama ir: Zilupe 20 klm. un Nirza 26 klm.

Pagastā ir jauka apkārtnē it sevišķi Vecslabadā, kur visapkārt ezeri, meži, skaists kalns, ezeros jaukas salas, kas pa-

kas panākts ar ērzeļu pārbaudi un obligāto kastrāciju. Lopkopības pacelšanā vēl atliek daudz ko vēlēties un nopietni strādāt.

Kultūrālo dzīvi pagastā vada aizsargu organizācija, ar tās nodaļas priekšnieku Ed. Dauneru priekšgalā un Istras valsts 6-kl. pamatskola ar skolas pārzini agr. M. Zeltiņu, Ļauderu 6-kl. pamatskola ar skolas pārzini N. Eigimu, Mežgaļa, Liepu, Upmaļu, Cucuru, Ezernieku, Čivču un Pēteru 4-kl. pamatskolas ar to pārziniem priekšgalā.

Istras valsts pamatskola.

vasaros vilināt vilina pabraukāt ar laivu un baudīt skaisto dabu. Bet lielais attālums un neērtā satiksme līdz stacijai baida tūristus apmeklēt šo jauko stūrīti. Nepieciešams ierīkot autobusa satiksmi līdz Zilupes stacijai, tad, cerams, arī Vecslabada atplauks.

Iedzīvotāji nodarbojas ar zemkopību.

Sabiedriskā darbā aktīvi piedalās vietējie sabiedriskie darbinieki. Pie nodaļas pastāv koris ar dirigentu Štālu, sporta sekcija un aizsardžu pulciņš.

Pagasta valdē darbojas — pagasta vecākais Jānis Putņa un valdes locekļi: Salimons Bricis, Antons Stadjja, Jevgenijs Dombrovskis un Vikentijs Andrušenko.

Ar š. g. 1. aprīli aprinča lauku pašvaldību vecākais, iedzīvotāju ērtības labad, ir izlēmis nodibināt Ļauderu pagastu ar sēdekli Ļauderos, atdalot: no Istras pagasta 478 apdzīvotas vietas ar 2556 iedzīvotājiem uz 5333 ha platības ar vērtību 506.269 ls un bez tam no Nirzas un Pasienes pagastiem apmēram arī tādu pat teritoriālu platību ar 1666 iedzīvotājiem.

Pagastā darbojas Istras brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, meliorācijas sabiedrība Straume, 409. Istras mazpulks un Ļauderu mazpulks.

Atbrīvošanas cīņās Istras pagastā kritis 3. Jelgavas kājnieku pulka kareivis Mārtiņš Luters, kam par godu vietējā sabiedrība 1935. gadā uzcēlusi pieminekli.

Pagasta pašvaldības finansiālais un saimnieciskais stāvoklis, sakarā ar pag. gada neražu, ir samērā grūts. Nodokļi, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, ieplūst daudz mazāk kasē un pagasta valdei rodas grūtības pie savu saistību kārtošanas.

ROB. KEMPE,

Istras pagasta valdes darbvedis.

Kārsavas pagasts

Kārsavas pagasts (agrāk saukts Korsovkas) ir 225,2 kv. klm. liels ar 9842 iedzīvotājiem un robežojas ar Gauru, Baltinavas Mērdzenes, Nautrēnu un Tilžas pagastiem.

skolas ar 36 skolotājiem, no kuŗām piecas ir 6 kl. Bez šīm izglītības iestādēm, pagastā vēl atrodas Malnavas valsts lauksaimniecības vidusskola Malnavā, 4 klm attā-

Kārsavas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Pagastu šķērso Daugavpils - Rītuŗes dzelzceļa līnija un Daugavpils - Rītuŗes šoseja. Pagasta robežas 3 dzelzceļa stacijas: Kārsavā, Malnava un Pureņi. Pagasta nams atrodas Kārsavā, kas ir dabisks pagasta centrs. Pagasta pašvaldība uztur 12 pamat-

lumā no Malnavas dzelzceļa stacijas. Pagastā darbojas 3. Ludzas aizsargu pulka Kārsavas nodaļa, četri mazpulki, Latvijas katoļu jaunatnes biedrības Kārsavas nodaļa, lauksaimniecības biedrība ar mašīnu koplietošanas punktu, Malnavas piensaimnieku

Kārsavas pagastnams.

sabiedrība, 4 krejotavas, 2 lopkopības pārraudzības biedrības un vairākas meliorācijas sabiedrības.

Pagastā 1819 lauksaimniecības zemes īpašumu, kuŗi valsts un pašvaldības nodokļu ņemšanai novērtēti par 2.919.776 ls. Lieļākos ienākumus zemkopjiem dod linkopība, lopkopība, cukurbietes un graudkopība.

Par iedzīvotāju veselību rūpējas Kārsavas slimnīca ar 2 rajona ārstiem un 1 vecmāti, kuŗi dzīvo Kārsavā.

Budžets tekošam saimniecības gadam 71800 ls, ar nepaaugstinātām nodokļu likmēm.

ST. LAZANOVSKIS,

Kārsavas pagasta valdes darbvedis.

Kārsavas 1. lopkopības pārraudzības biedrība

Biedrība nodibināta un darbību uzsākusi 1926. g. Pēc Malnavas pienotavas darbības uzsākšanas 1929. g. b-bā biedru skaits palielinājās tā, ka tos vairs vienā b-bā nebija iespējams apvienot, kapēc tiek nodi-

bināta otra b-ba: — Kārsavas II «Zvaigzne» un nākošā 1930. gadā, vēl Kārsavas III «Cetribs» lopkopības p. b-ba. Biedrības gada govys caurmēra ražības atsevišķos pārraudzības gados:

1926./27.	11 saimn.	85 gada govys	1789 kgpiena	3,78% t.	78 kg sviesta
1917./28.	9 "	66 " "	1823 " "	3,73% "	78 " "
1928./29.	5 "	48 " "	1580 " "	3,77% "	68 " "
1929./30.	19 "	142 " "	1789 " "	3,95% "	82 " "
1930./31.	16 "	139 " "	2185 " "	3,91% "	98 " "
1931./32.	19 "	145,5 " "	2359 " "	3,81% "	103 " "
1932./33.	18 "	120,5 " "	2315 " "	3,79% "	101 " "
1933./34.	18 "	165,9 " "	2510 " "	3,81% "	110 " "
1934./35.	10 "	143,7 " "	2875 " "	3,84% "	127 " "
1935./36.	12 "	153,5 " "	2924 " "	3,92% "	132 " "

Pašlaik b-ba apvieno 17 saimniecības ar 172 slaucamām govīm, 69 jaunlopiem, 7 tīrasiņu bulļiem, kuŗā ietilpst divas valsts s-bas Malnava u. «Sala». No visa lopu skaita 85 proc. ir ar brūno spalvu, no tiem uzņemtū ciltsgŗāmatā LB. 47 un NB 34. 1936. gadā pārdots no biedrības saimniecībām plašai

apkārtnei 67 teļi — LB un to krustojumi. Apkārtējās saimniecības lopkopība ātri uzplaukst, — jo redzamu iespaidu atstāj uz tām divas valsts saimniecības Malnava un «Sala» ar saviem plašiem, labi izkoptiem ganāmpulkiem.

Mērdzenes pagasts

Mērdzenes (agr. Michalovas) pagasts novietots Latvijas nomalē gar Krievijas robežu, aptver 321,1 kv. km platību un stiep-

jas 45 km garumā, tā kā no pagastnama atālākais stūris pa zemes ceļu ir 30 km. Tagadējo nosaukumu pagasts dabūja no

Mērdzenes pagasta padome.

Mērdzenes pagastnams.

valsts meža novada un baznīcas mājas nosaukuma Mērdzene. Agrākos laikos Mērdzenes pagastam piederēja tagad Ludzas pilsētai pievienotā Jurizdika un baznīca līdz ar baznīcas zemi Banoniju. Pēc 1935. gada tautas skaitīšanas pagastā 11.287 iedzīvotāju, no kuriem divas trešdaļas lat-

sadalīta 35 jaunsaimniecībās, 12—16 ha platībā. Lai rastu iespēju paplašināt sīksaimniecības, valsts mežu atgriezumus un purvus ieskaitīja valsts zemes sadalīšanas fondā, un tos piešķīra ciemiem piegriezumos. Tā kā piegriezumos deva purvu un mazvērtīgu mežu zemi un ciemi savu ne-

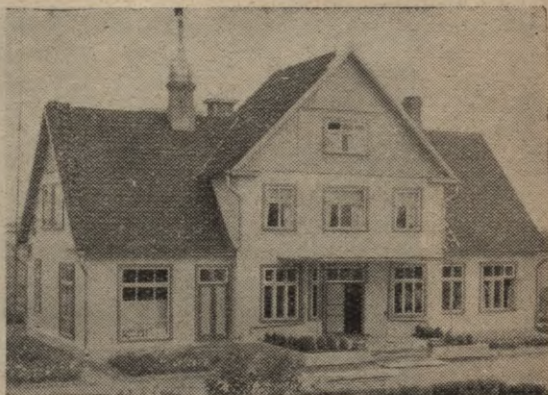
Mērdzenes 6-kl. pamatskola.

vieši un viena trešdaļa krievu tautības. Nekustamas mantas kopvērtība 3.140.035 ls. 1936.-37. gada budžets līdzsvarots uz 78.542 ls, izsmēlot pilnas nodokļu likmes. Pagastā 2329 saimniecības. Pagastu paredzēts sadalīt 3 daļās, piedalot jaunas platības no kaimiņu Kārsavas un Ciblas pagastiem. Jauno pagastu pašvaldību sēdekļus paredzēts novietot Straujā, Plaudīšos un Mērdzenes pārcelt uz Pušmucavu.

Pagasts uztur 16 skolas, rajona ambulanci un 2 vecmātes. 1934.-36. gadā pagasts uzcēla jaunu Dzērvju 6-kl. pamatskolas namu, kas izmaksāja 37.000 ls, un rajona ambulances māju, pēc maksas apr. 30.000 ls. Pagastā pavisam 140 ciemu, no kuŗām 1908.—1910. g. viensētās izdalīti 14 ar 402 mājām, un Latvijas valsts pastāvēšanas laikā izdalīti 126 ar 1927 mājām. Sevišķi rosīga ciemu sadalīšana bija 1925. līdz 1928. gadā. Tagad pagastā visi ciemi sadalīti. Pagastā bija viena muiža, kuŗa

kultivēto zemi, tad uz nekultivētām zemēm radās 200 saimniecību, kas slikti ietekmē budžetu.

Sadalot ciemus un piešķirot jaunsaimniecības, visām saimniecībām ēkas bij jā-

Golīševas tautas nams Mērdzenes pagastā.

pārceļ uz jaunām vietām, un var sacīt, ka pagasts sastāv gandrīz vienīgi no jaun-
saimniecībām. Pa šo laika sprīdi pagasta
zemturi veikuši milzu darbu un kapitāla
ieguldījumu, kā būvniecībā, tā arī līdumu
tīrīšanā. Pagastu pēdējos gados piemeklē-
ja dabas katastrofas. 1927. g. krusa iz-
postīja 250 saimniecības, 1928. gads nāca
ar pārmērīgu mītrumu, no ka cieta visas
saimniecības. Pēc 1930. gada vispārējās
saimniecības krīzes, 1934. g. apstākļi uzla-
bojās, bet 1936. g. vasarā pārmērīgā sau-
suma dēļ neraža piemeklēja visu pagastu.

Lauksaimnieku galvenais ienākuma
avots ir linu un pa daļai cukurbiešu kultu-
ras. Lopkopība attīstīta vāji, graudkopība
dod zemu ražu. Tomēr pēc agrārreformas
pagastā visās zemkopības nozarēs raža ie-

vērojami pieaugusi, un katrs lauksaim-
nieks iztiek ar savu maizi, daļu pat pārdo-
dot tirgū. Pagastā darbojas aizsargu no-
daļa, aizsardžu pulciņš, sporta pulciņš un
koris, 14 meliorācijas sabiedrības, 3 lopu
pārraudzības biedrības, 3 krejotavas, 6
mazpulki, Latviešu kulturas veicināšanas
b-bas Goliševas nodaļa. Pagastā agrāk
darbojās 2 lauksaimniecības, kulturveicinā-
šanas un citas biedrības. Daļa no tām
bankrotējušas, bet citas savu eksistenci iz-
beigušas, lai dotu jaunu, tagadējā laika ga-
ram piemērotu biedrību dibināšanai. Krāj-
aizdevu s-ba apvienojusies ar Ciblas un Lu-
dzas s-bām. Sevišķi rosīgi darbojas aiz-
sargu nodaļa un robezsargu daļas.

ST. ARBIDANS,

Mērdzenes pagasta vecākais.

Nautrēnu pagasts

Agrāk Zaļmuižas, atrodas Ludzas apriņ-
ķa austrumu pusē. Tuvākās pilsētas ir Kār-
sava 22 klm. un Rēzekne 26 klm. attālumā.
Sava ģeografiskā stāvokļa dēļ pagasts būtu
pievienojams Rēzeknes apriņķim, jo Rēzke-
ne ir daudz tuvāk kā Ludza.

Dabas jaukumu pagastā nav un no vē-
sturiskām vietām būtu mināmi viens pils-
kalns un Oduma kapi Laizānu sādžā ar
vēsturiskiem izrakumiem.

Nautrēnu pagasts ar saviem 6368 iedzī-
votājiem un 153,8 kv. kilometriem platības
pieskaitāms pie vidēja lieluma Latgales pa-
gastiem un ir latviskākais pagasts Ludzas
apriņķī, jo latviešu ap 98 proc. Pagastā ir
1262 saimniecības ar 12.690,8 ha lauksaim-
nieciski izmantojamās zemes kopplatību.
Lauks. izmantojamā zeme novērtēta par
Ls 2.024.444. Pagasta pašvaldības 1936.-37. g.
budžets līdzsvarots uz Ls 66.000. Pagasta
pašvaldības finansiālie apstākļi nav apmie-
rinoši, jo ir liela daļa trūcīgu nodokļu mak-
sātāju un rezerves kapitālu nav.

Pagasta iedzīvotāji galvenā kārtā nenod-
darbojas ar zemkopību; lielākos ienākumus
viņiem dod kartupeļu audzēšana, kuņus ne-
dod vietējā Zaļmuižas spirta dedzinātavā
un arī linkopība, bet nazākā mērā graudko-
pība un lopkopība. Pie dzelzceļa tuvāk dzī-
vojošie audzē arī cukurbietes. Zeme pa
lielākai daļai smilšains māls un mālains
smilts. Iedzīvotāju materiālie apstākļi nav
spoži. Apbūvēšanās maz iet uz priekšu, jo
trūkst būvkoku un ugunsdroša būvniecība,

samērā ar iedzīvotāju materiālām spējām,
izmaksā dārgi.

Pagasta centrā atrodas Rogovkas ciems
ar 264 iedzīvotājiem, kuŗu daļa nodarbojas
ar tirdzniecību un amatniecību. Šinī ciemā
atrodas gandrīz visas pagasta iestādes.

Pagastā darbojās 3 sešklasīgās un 4 četr-
klasīgās pamatskolas ar skolēnu kopskaitu
834. Divas no tām (6-kl.) ir ievietotas pa-
gasta pašvaldībai piederošās telpās, bet pār-
ējās irētās, skolām nepinmērotās telpās.
Skolu attīstību kavē piemērotu telpu trūku-
kums. Pagasta pašvaldība iesākusi celt
jaunu skolas namu Nautrēnu 6-kl. pamat-
skolai Rogovkā, kas izmaksās ap Ls 75.000.

Sabiedrisko un kulturālo attīstību pa-
gastā sekmē aizsargu, katoļu jaunatnes un
aerokluba nodaļas, mazpulks un dažas sko-
las.

Pagastā darbojas arī sekošas saimnie-
ciska un sabiedriska rakstura organizāci-
jas: Rogovas krāj-aizdevu s-ba, Rogovas
savstarpējā ugunsapdrošināšanas biedrība,
meliorācijas sabiedrība «Livzeniki», Dekte-
ŗu lopkop. pārraudz b-ba un Rogovas brīv-
prātīgo ugunsdzēsēju biedrība.

Vispāri saimnieciskā un kulturālā dzīve
pagastā sāka manāmi attīstīties pēc 1934. g.
15. maija vēsturiskām pārmaiņām, ko līdz
tam kavēja politisko partiju nevienprātība
un ķildas.

A. BROKS,

Nautrēnu pagasta darbvedis.

Nirzas pagastā

atrodas Nerzas ciems pie lielā Nerzas eze-
ra. Pagastā iedzīvotāju skaits 5504, no kuŗa
85 proc. latvieši, 10 proc. krievi un 5 proc.

Finansiālais stāvoklis labs. Rezerves
kapitāls skaitās uz 25000 ls, kuŗš atrodas
neiekasētos nodokļos. Sakarā ar šī gada

Nirzas 6-kl. pamatskola.

cittautību. Pagastā ietilpst 1206 saimniecī-
bas ar 14790 ha zemes kopplatību.

Pagasta budžets 52870 ls. 1934. gadā
tagadējā pagasta valde stājoties darbā sa-
ņēma 52443 ls lielu nodokļu parādu, kas 2
gadu laikā samazināts līdz 36000 ls.

Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās zemi-
kopība. Lielākos ienākumus zemkopjiem
dod linkopība, graudkopība, lopkopība un
cukurbietes.

Pagasta pašvaldība uztur 1 6 kl. pamat-
skolu un 7 4 kl. pamatskolas ar 21 skolotāju
un 816 skolniekiem. Visas 4 kl. pamatskolas
mitinās irētās telpās. Pie Nirzas 6 kl. pa-
matskolas pastāv mazpulks ar 38 dalībnie-
kiem. Pagasta robežās darbojas aizsargu
nodaļa un aizsardžu pulciņš, lauksaimnie-
cības b-ba «Zemkopis» ar 2 mašīnu koplīe-
tošanas punktiem, piensaimnieku s-ba
«Tauta» ar 6 krejotavām, 1 lopkopības pār-
raudzības b-ba un 4 meliorācijas b-bas.

Pagastu šķērso Rīgas - Krustpils - Zilu-
pes dzelzceļa līnija. Pagasta robežās ir 1
dzelzceļa stacija un 1 pieturas punkts.

Par veselības stāvokli pagastā rūpējas
1 rajona ārsta ambulance, 1 vecmāte un 1
aptieka. Pagasta robežās ir 11 tirdzniecī-
bas uzņēmumu.

Pagasta nams sen būvēts un nav piemē-
rots pagasta valdei un viņas darbvedībai.
Kā arī Nirzas bieži apdzīvotā vietā nav ne-
vienas ēkas ar piemērotu zāli, lai noturētu
svinīgās sēdes, zemnieku dienas un cita
veida sarīkojumus. Kamdēļ pagasta valde
uzsākusi jaunā pagasta nama jaunbūves
priekšdarbu sagatavošanu, kuŗā projektā
būs arī paredzēta liela zāle.

neražu no sausuma pagasta valdei radās
grūtības nodokļu iekasēšanā un turpmākā
saimniekošanā.

1937. g. 18. janvārī.

J. ŠVEIDA,

Nirzas pagasta vecākais.

Nirzas pagasta pašvaldības amatpersonas un
sabiedriskie darbinieki.

Nirzas raj. ambulance.

Pasienas pagasts

Pasienes pagasts uzskatāms kā viens no vecākiem pagastiem apriņķī, lai gan par tā nodibināšanu noteiktu ziņu trūkst agrāko laiku archīva iznīcināšanas dēļ.

Kad līdz 1772. gadam Polijas valdība centās sev pakļautos latgaļus pārņemt un

ziem pagasta lauksaimnieki bij spiesti likvidēt turpat 2/5 govslomu.

Pateicoties rosīgai agronomiskai darbībai un valdības atbalstam, ir jau manāma pāreja uz intensīvāku saimniekošanas veidu, jo pēdējos gados no pagasta tiek izvesti

Pasienas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

uzspiest katoļticību, kādam nolūkam Latgalē nodibinātais Domeņikānu ordenis 17. gadsimtenī Pasienē uzceļ krāšņu klosteri — baznīcu, kas vēl tagad stalti stāv augstā, jo-

ne tik vien bekons, mājputni, olas un āboli, bet arī — labība.

Lopkopība atrodas sliktā stāvoklī, ar piensaimniecību nodarbojas tikai dažas

Pasienas pagastnams.

ti skaistā Zilupes krastā, kā viena no staltākām tā laika baznīcām Latgalē.

Pagasts stiepjas gar Pad. S-bas robežu apm. 27 km un ziemeļos sevī ieslēdz Zilupes pilsētu, kas līdz 1931. g. kā miests ietilpa pagasta administratīvās robežās.

Pagasta platība 170,6 km un tajā ir 2001 zemes īpašums, no kuŗiem 1706 saimniecību — vairums siksaimniecības ar zemes platību no 1—4, no 4—6 un no 6—8 ha un tikai nedaudz saimniecību ir ar 20 un vairāk ha kopplatībā.

Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās—zemkopība, ko veic pa lielākai daļai vēl diezgan nemākulīgi. Lopbarības trūkuma dēļ šo-

saimniecības un tikai vasaras sezonā, kad pienu nodod krējošanas punktos.

Būvniecības jautājums še ir viens no vissāpīgākiem, jo no šādžām uz viensētām pārceltās ēkas pa daļai jau sapuvušas — jāceļ jaunas, bet būvmateriāla nav. Celt ugunsdrošas ēkas šejienes siksaimniecībām nav pa spēkam; tuvākā apkaimē nav dabūjami arī ķieģeļi un franko Zilupē tie maksā Ls 35,— tūkstotī. — Pagasta pašvaldība nodomājusi nākamajā pavasarī pagastā ierīkot ķieģeļu rūpniecību ar plašu produkciju, lai tādā veidā atrisinātu ugunsdrošas būvniecības jautājumu.

Agrākie pagasta saimnieki no partiju

laikiem kā mantojumu atstājuši Ls 92.000,— lielus nodokļu parādus, nesegtus rēķinus par Ls 54.000,—, nevienas uzbūvētas skolas ēkas un galīgi vecu pagasta namu un skolas ēku. — Pēdējos gados nodokļu parādi gan reducēti uz Ls 43.000,— un nesegtie rē-

Pasienas katoļu baznīca.

ķini uz — Ls 36.000,—, bet pie sabiedrisko ēku celšanas pašvaldība, vēl nav stājusies šo parādu un pagājušā gada neražas dēļ.

Pagastā 7112 iedzīvotāji, no tiem latviešu 24%, lielkrievu 21%, baltkrievu 42,7%, poļu 12% un citas taut. 0,3%. Pieminētais nacionālais sastāvs šē izveidojies Latgales vēstures gaitā gadu simtiem ilgi šē valdot svešām tautām, kas vietējos latgaļus pārtautojuši. Arī kopīgā reliģija darījusi savu iespaidu un dažādu tautību piederīgos tuvinā vienu otrai. Tie, kas laikos pārpoļoti un bij spiesti pieņemt katoļticību, sevi tagad dēvē «poļiem». Bet pārkrievojie un pāreizticībā pārgājušie pārvērtušies «krievos». Arī baltkrievi šē radušies mākslīgi, un viņiem šē ne pagātnē, nedz tagadnē nav bijis ne savas valodas, ne citas kādas nacionālas bāzes. Ja dziļāki ieskatāmies šī novada ie-

dzīvotājos, tad redzam, ka te īstenībā nekādu krievu un poļu nav, bet ir tikai pilnīgs tautiskas apziņas trūkums un jēdzienu sajukums. Piem. šējieniešiem tautība un ticība ir identisks jēdziens un ļaudis šķiro pēc ticības.

Nacionālās pašapziņas modināšanā liela loma piekrīt vietējām skolām, kas šini laukā jau daudz ko darījušas

Skolu tīkls pagastā izveidojies šādi. 1875. g. atver Ļauzinas skolu, bet kad tā driz pēc tam nodeg, skolu atver Pasienes ciemā. 1907. g. atver Osinovkas, tagadējo Baltiņu j. t. skolu. 1920. g. atver poļu skolu Pasienes ciemā, bet 1921. g. atver skolas arī Zaļesjē tagadējo Aizsilu j. t. skolu un Šilovā tādu pašu skolu. Kaŗa laikā un neilgu laiku pēc kaŗa Pasienes ciemā pastāvēja arī baltkrievu skola, kuŗu pārvērtā par jauktu tautību skolu, līdz beidzot 1925. g. to pārņem valsts un ierīko — valsts pamatskolu. Pagasta skolu tīklā ietilpst arī monumentāla Zilupes valsts pamatskola, kuŗu apmeklē arī šī pagasta bērni. Pagastā skolas gados esošo bērnu ir apm. 1270, bet skolu visi neapmeklē trūcības, neveselības un neapziņīguma dēļ.

Pagastam pieder tikai divas skolu ēkas. Pašvaldība gan paredzējusi tuvākos gados celt jaunas skolu ēkas, bet pirmām kārtām ir jāceļ plašs pagasta nams ar nepieciešamām sarīkojumu zālēm, tā kā skolas ēku būves aizkavēsies vēl kādam gadam.

Līdz šim trīs pagasta pašvaldības uzturamās j. t. 4-kl. pamatskolas novietotas nomātās ēkās.

Arpussskolas izglītība izpaužas dažādu lekciju, kursu un propagandas vakaru sarīkošanā. Arī skolu bibliotēkas pieejamas. Pēdējā laikā pie valsts pamatskolas nodibināta arī papildu skola, kur lekcijas lasa vietējie valsts skolas skolotāji un rajona agronoms. Arī Baltiņu j. t. 4-kl. pamatskola noorganizējusi papildu skolu.

Pagastā rosīgākie kulturālā darba veicēji ir vietējie aizsargi, robezsargi un valsts skolas skolotāji.

Veselības aizsardzībai pagasta pašvaldība uztur rajona ārsta ambulanci, kur darbojas — ārsts, med. feldšeris un vecmāte. Nesen pagasts ieguva no Lauku pašvaldību fonda pārvaldes — bij. Ludzas apr. pašvaldībai piederošo Posines slimnīcas ēku ar zemi apm. 3 ha.

Nespējnieku patversmes pagastā nav — trūkst nepieciešamo ēku. Ārpus patversmes uzturamo nespējnieku 57. Pagastam lielas rūpes sagādā lielās sociālās nasta, kas guļ uz pag. pašvaldības budžetu sociālā pa-

līdzības un veselības kopšanas veidā, jo $\frac{3}{5}$ iedzīvotājiem nepieciešamības gadījumos jāizsniedz trūcības apliecības ārstēšanai; tāpat bieži jāpiešķir sociālais pabalsts lielā-

ganizācijas stāvoklī un no tās izveidosies Pasiene lauksaimniecības biedrība ar LLK izstrādātiem normālstatūtiem. — Citu saimniecisku organizāciju pagastā nav. Pēdējā

Valsts Pasiene pamatskola.

kām un trūcīgākām ģimenēm, jo viņu eksistences pamats — sīksaimniecība nespēj tos uzturēt, īpaši neražas gados, kā šogad.

Pagastā ir Pasiene ciems, kurā dzīvo apm. 380 iedzīvotāji. Tajā atrodas R. Kat. baznīca, pagasta nams — poļu skola, valsts skola, rajona ambulance, aptieka, pasta pal. nodaļa, robežsargu nometne, 5 veikali. Ciems atrodas pagasta centrā 12,5 km no Zilupes, kas savienots ar 1. šķiras lielceļu. Ciemā ik nedēļas trešdienās notiek tirgus, kur vietējie lauksaimnieki uzved savus ražojumus ciema iemītniekiem — Pagastā ir tikai viena biedrība — vietējā savstarpējā ugunsdzēsēju biedrība. Pastāvošā lauksaimniecības biedrība «Arājs» atrodas reor-

laikā gan ierosināts jautājums par plaša kooperatīva nodibināšanu, kur lauksaimnieki varētu netikvien nodot savus ražojumus, bet arī sev apgādāt visas nepieciešamās sēklas, mašīnas, darba rīkus u. t. t.

Lai gan mēs dzīvojam visattālākā valsts nomalē un savās gaitās aizkavējušies, taču arī mēs gribam būt lieli un spēcīgi palīgi vispārības labklājības celšanas darbā. Ar sabiedrības un valsts atbalstu arī mūsu pagasts piedzīvos saulainākas dienas. Laikmetiskais gars un saimnieciskā ro-sība rada ticību piedzīvot šīs dienas.

A. Anuška,

Pasiene pagasta darbvedis.

Pildas pagasts

Pagasta platība 188,1 kv. klm., iedzīvotāju 8127, no tiem 70 proc. ir latviešu tautības, pārējie 30 proc. lielkrievi un poļi. Saimniecību skaits 1695, pagasta nekustamas mantas vērtība nodokļu ņemšanai 2,653.982 ls. Iedzīvotāju galvenā nodarbošanās zemkopība, bet daudzi izbrauc peļņās. Pēdējos gados pagasta lauksaimnieki seviš-

ķu vērību piegriezuši cūkkopībai un bekona cūku audzēšana dod saimniecībām jūtamus ienākumus

Pagasta pašvaldība saimnieko ar normālām nodokļu likmēm.

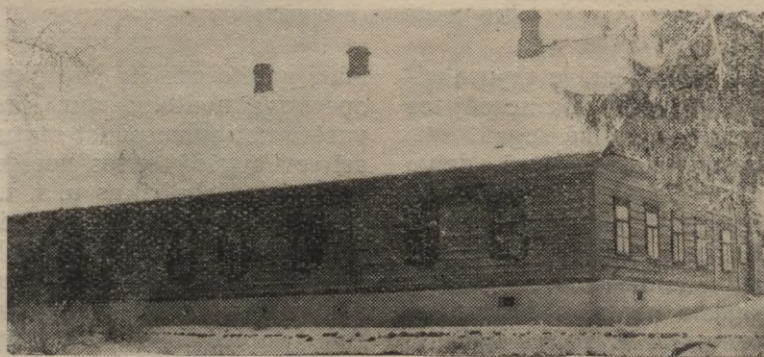
Tekošā gada budžets līdzsvarots uz 60.235 ls. Pēc 1934. g. 15. maija ievērojami uzlabojies pagasta pašvaldības finansiālais

Pildas pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Pildas pagastnams.

Pildas 6-kl. latviešu pamatskola.

stāvoklis. Pagastā 46 kl. pamatskolas un 7 I pak. pamatskolas ar 36 skolotājiem. 7 skolas mitinās irētās telpās, bet pārējās pagasta pašvaldībai piederošās telpās. 1936. g. uzsākta celt jauna skolas ēka 4 kl. pamatskolas vajadzībām un to pabeigs līdz jaunā mācības gada sākumam. Skolas ēkas būve izmaksās 32.000 ls.

Pagastā darbojas 2 mazpulki, aizsargu nodaļa, 2 lopkopības pārraudzības, 3 meliorācijas biedrības un tiek dibināta lauksaimniecības biedrība. Pagasta pašvaldība atbalsta materiāli aizsargu organizāciju pagastā, pēdējās rīcībā piešķirts no pagasta

pašvaldībai piederošās saimniecības par brīvu apm. 1,50 ha liels zemes gabals laukuma ierīkošanai un nama būvei, kā arī katru gadu uzņem pagasta budžetā 500 ls, nodalās vajadzībām.

Plašu sabiedriski kulturālu darbu veic aizsargi, aizsardzes, mazpulki un skolas. Pagastā dzīvākā kulturāli sabiedriskā darbība norit Pildas ciemā, Filandmuižā un Brodaižos. Izrikojumu sarīkošanā zināmas grūtības rada piemērotu telpu trūkums.

J. GORNEVS,

Pildas pagasta valdes darbvedis.

Rundēnu pagasts

Rundēnu pagasts ir vismazākais Ludzas apriņķī kā iedzīvotāju, tā arī platības ziņā. Aizņem 120 kv. km ar 4400 iedzīvotājiem, no kuriem 50 proc. latvieši un pārējie cittautībnieki — krievi.

Robežojas ar Bukmuižas, Šķaunes, Istras, Nirzas, Pildas un Kaunatas pagastiem.

Pagastā skaitās 979 saimniecības ar 959.729 ls nekustamās mantas taksācijas

vērtību. Tekošā gada budžets 31.100 ls. Nodokļu likmes parastās. Pagasta finansiālais stāvoklis apmierinošs, bet patreiz sāk nedaudz pasliktināties, kas izskaidrojams ar pagājušā gada pārmērīgā sausuma neražu.

Pagastā krustojas vairāki lielie ceļi, kamdēļ notiek dzīvi nedēļas tirgi, kurus apmeklē apkārtējo 5 pagastu iedzīvotāji.

Rundēnu pagasta valde un tehniskie darbinieki.

Pagasta nams atrodas Rundānu ciemā jaunbūvētā mājā, jo 1933. g. decembra mēnesī ugunsgrēkā pagasta nams ar visu kancelejas iekārtu pilnīgi gāja bojā. Tagad visa iekārta atjaunota. Rundānu ciemā bez pagasta valdes nama atrodas pasts, viena 6-kl. pamatskola un viena 4-kl. pamatsko-

matskolas apgādā ar mācības līdzekļiem un izsniedz nepieciešamās sumas trūcīgiem skolēniem apģērbam un apaviem.

Pagasta robežās darbojas Malinovkas piensaimniecības sabiedrība „Austra“, Bišmūižas lauksaimniecības b-ba ar mašīnu koplietošanas punktu, Vertulovas krājaiz-

Rundēnu pagastnams.

la, ambulance, aptieka, policija, R.-K. baznīca, aizsargu nams un seši tirdzniecības uzņēmumi.

Pagastā darbojas divas 6-kl. pamatskolas un trīs 4-kl. pamatskolas, no kurām četras skolas uztur pagasta pašvaldība, bet vienu valsts.

Valsts uzturamā pamatskola atrodas vecās muižas ēkā, kurās ir šauras un nolietotājušās, kamdēļ skolai jāirē atsevišķas klases telpas Rundānu ciemā. Klases tādēļ atrodas vairāk kā 500 m attālumā viena no otras, un skolēniem un skolotājiem katru dienu jāmērī šis attālums uz skolas pamattelpām un atpakaļ, kas stipri traucē skolas darbu. Valdība jau paredzējusi vistuvākā laikā būvēt jaunu skolas ēku.

Pagastā skolas gados esošo bērnu skaits ir 700, bet dažādu apstākļu dēļ skolu neapmeklē 10 proc. bērnu. Pagasta valde pa-

devu sabiedrība, katoļu jaunatnes biedrības Rundānu nodaļa, Rundānu aizsargu nodaļa un divi mazpulki.

Piensaimniecības b-ba „Austra“, dibināta 1928. g., tajā skaitās 22 biedri. Biedrība iegādājusi nepieciešamās mašīnas un iekārtu. Vairāki lauksaimnieki sastāv lopkopības pārraudzības biedrībā.

Galvenos ienākumus pagasta iedzīvotāji gūst no graudkopības un linkopības, bet daļa iedzīvotāju izbrauc lauku darbos — peļņā pie citiem uz pārējām valsts daļām. Visumā pagasta iedzīvotāji trūcīgi, jo saimniecības grūti apsaimniekojamas kalnainās apkārtnes dēļ. Grūtības rodas arī tādēļ, ka pagasts atrodas tālu no satiksmes punktiem, tuvākā stacija Zilupe — 24 km.

Daba apveltījusi Rundēnu pagastu ar skaistiem kalniem un dzidriem ezeriem.

Kulturas ziņā, Rundēnu pagasts strauji

Rundēnu Vertulovas 6-kl. pamatskola.

iet uz priekšu. Vietējie iestāžu darbinieki rosīgi sadarbojas un bieži notiek vērtīgi izrikojumi, lekcijas, kuŗus pagasta iedzīvotāji kupli apmeklē. Rundēnieši paspējuši izbūvēt tautas namu, kuŗā telpas 350 personām. Uzbūvēto tautas namu pagasta paš-

valdība atdāvinājusi vietējai aizsargu nodalaī, kuŗa to izveido tālāk.

Redzami progresē arī pagasta nomalē esošais Vertulovas stūritis, kur rosīgi darbojas kulturālā laukā Vertulovas pamatskolas.

Šķaunes pagasts

Šķaunes pagasts aptver 194 kv. klm. ar 1463 apdzīvotām vietām. Tuvākā dzelzceļa stacija — Zilupe no pagasta centra — 35 klm. tālu.

Pagastā pēc pēdējās tautas skaitīšanas

vēl partiju saimniekošanas laikos. Šķaunes pagasta pašvaldībai un līdz ar to arī tās uzturētājiem vēl ilgi pienāksies paturēt prātā šo rūgto, mūžībā aizgājušo laiku atstāto mantojumu.

Šķaunes pagasta valde un tehniskie darbinieki.

ir 6679 iedzīvotāji, kuŗi pēc tautības sadalās apm. sekoši: 80 proc. latviešu, 10 proc. baltkrievu, 8 proc. lielkrievu un 2 proc. žīdu.

Pašvaldības finansiālā puse atrodas pavisam neapskaužamā stāvoklī, un iespējams, ka ne tikai Ludzas apr., bet pat visā valstī nav vairs tādas pagasta pašvaldības, kuŗas bilance uz 1936. g. 1. aprīli uzrāda 23.442,38 ls lielu iztrūkumu. Šis iztrūkums radies

Neskatoties uz pagasta pašvaldības finansiālām grūtībām, tā uztur trīs 6-kl. un septiņas 4-kl. pamatskolas, no kuŗām četras, t. i. visas 3 sešklasīgās un 1 četrklasīgā mitinās pašvaldības ēkās, bet pārējās 6 privātās, resp. irētās lauku mājās.

Pagasta nams atrodas Šķaunes ciemā. Šai pašā ciemā pagājušā gadā ir pacēlies viens no daiļākiem un plašākiem Latgales

Timānu 6-kl. latviešu pamatskola Šķaunes pag.

laukos līdz šim pastāvošiem tautas namiem. Šo namu ir uzcēlušī robežsargi ar saviem līdzekļiem un spēkiem.

Pagastu lauksaimnieku vairākums nodarbojas ar linkopību, pēc kam nāk lopkopība un pēdīgi graudkopība.

Pagastā ir divas meliorācijas sabiedrības, kuŗas pēdējos gadus gandrīz nedarbojas.

Lielceļu tīkls pagastā labs un to daudzums pietiekošs. Ceļu stāvoklis teicams.

Sabiedriski-kulturālā dzīve koncentrēta aizsargu nodaļā, kas kopā ar vietējiem skolotājiem un robežsargiem tai neatļauj stāvēt uz vietas. Pagastā ir noorganizēti 3 aizsargu kori, kopskaitā ar 120—150 dalībniekiem. Jāsaka, ka visos, sākot ar sabiedriskiem darbiniekiem, t. i. vietējo inteligenci

un beidzot ar zemkopjiem, manāma liela rosība dzīves visās nozarēs. **J. MEIKŠANS**, Šķaunes pag. vecākais.

Robežsargu tautas nams Šķaunes pagastā.

Šķaunes lopkopības pārraudzības biedrība

dibināta 1931. gadā. Pašreiz sabiedrība apvieno 24 biedrus. Pateicoties valsts un vietējās pašvaldības atbalstam biedrībā ir novietoti 2 valsts vaislas ērzeļi, 1 sugas bullis 2 teķi, ierīkotas 2 cūku audzētavas un 1 aitu

audzētava. Vietējos lauksaimniekos liela interese un centība uzlabot savus ganāmos pulkus. Uzlabojot piena lopus, būtu nepieciešami jārūpējas par pienotavas vai krejošanas punkta ierīkošanu.

Biedrības priekšnieks **E. Svarinskis**.

Landskoronas krājaizdevu sabiedrība

Pierobežā, Šķaunes pagastā Poļeščinas biezi apdzīvotā vietā 1924. gadā nodibināta Landskoronas krāj-aizdevu sabiedrībā, kuŗa apvieno uz š. g. 1. janvāri 198 biedrus. Biedru vairums apkārtnes lauksaimnieki. Sabiedrības bilance uz 1. janv. š. g. Ls 57.000.

Pie sabiedrības pastāv mašīnu koplietošanas punkts ar visām vajadzīgām labības un sēkļu šķirošanas mašīnām, kuŗas izmanto lauksaimnieki plašā apkārtņē. Saka-

rā ar vispārējo krīzi s-ba nonāca maksāšanas grūtībās. Krīzes sekas pasliktināja īpatnējie vietējie apstākļi, bet galvenais — lielie attālumi līdz tirdzniecības un satiksmes centriem. Lauksaimnieki, nevarēdami izmantot izdevīgu tirgu savu ražojumu likvidēšanai, nonāca maksāšanas grūtībās un nespēja kārtot savas saistības pret sabiedrību. Iestājoties jauniem laikiem, kad lauksaimnieku stāvoklis ievērojami uzlabojies, arī sa-

biedrībai bija dota iespēja glābt grūto stāvokli. Pateicoties Latvijas bankas iecietībai un pretimnākšanai, sabiedrība tiktāl atveseļojusies, ka neradis liekas grūtības

maksājumu kārtošanā. Sabiedrības stāvokļa uzlabošanās stiprā mērā iespaidoja arī pagada neraža.

Valdes loceklis-grāmatvedis **J. Ilziņš.**

Meliorācijas sabiedrības „Landskorona“ darbība Šķaunes pagastā

Meliorācijas s-ba «Landskorona» Šķaunes pag. ar sēdekli Poleščinā uzsāka savu darbību 1928. g. jūnija mēnesī. Kopš šā laika ir izrakts apmēram 23.000 tekoši m grāvju par sumu Ls 67.000 apmērā. Vairāki lauksaimnieki kultivējuši savus purvu pļavu gabalus un apsējuši ar kulturzālēm; bez tam ir izstrādāti projekti Kožanku - Kovaļku I grupai, Kožanku - Kovaļku II grupai un Noviku ezera ūdens līmeņa pa-

zemināšanas projekts par apm. 8.000 tekošu metru grāvju garumu un rakšanas vērtību Ls 9.000,—. Pašlaik uzsākti Noviku ezera ūdens pazemināšanas darbi ar tautas labklājības ministrijas līdzekļiem; pavisam nosusināti apm. 600 ha un tik daudz vēl pieteikts nosusināšanai. 1938. g. s-ba svinēs savu 10 gadu pastāvēšanas dienu.

J. ANDŽANS,

s-bas valdes priekšsēdētājs.

Zvirgzdenes pagasts

Zvirgzdenes pagasts aizņem apm. 216 kv. kilometru platību, 1376 apdzīvotas vietas ar 6053 iedzīvotājiem. Pagasta ienesīguma vē-

tība ir Ls 2.434.010.—. 1936.-37. g. budžets ir Ls 64.100.—. Pagasta pašvaldības finansiālais stāvoklis ir grūts, jo agrākos gados,

Zvirgzdenes pagasta valde un tehniskie darbin.

Zvirgzdenes 6-kl. pamatskola.

pirms 1934. gada 15. maija, lauku iedzīvotāju ārstēšanai izdotas daudz lielākas sumas, nekā budžetos bija paredzēts. Patreiz finansiālais stāvoklis sāk uzlaboties, bet brīvu līdzekļu pagasta pašvaldībai nav. Nepiecie-

cūku audzēšanas un to nodošanas A.-Sab. «Bekona Eksports». Zeme kalnaina un vidēji auglīga. Augstākas ražas var sasniegt pie rūpīgākas zemes apstrādāšanas un pareizas mēslošanas. Pagastā darbojas 3 maz-

Zvirgzdenes Runtortas 6-kl. pamatskola.

šams būvēt jaunu pagasta namu, jo tagadējais ir vecs un neatbilst pagasta nama prasībām.

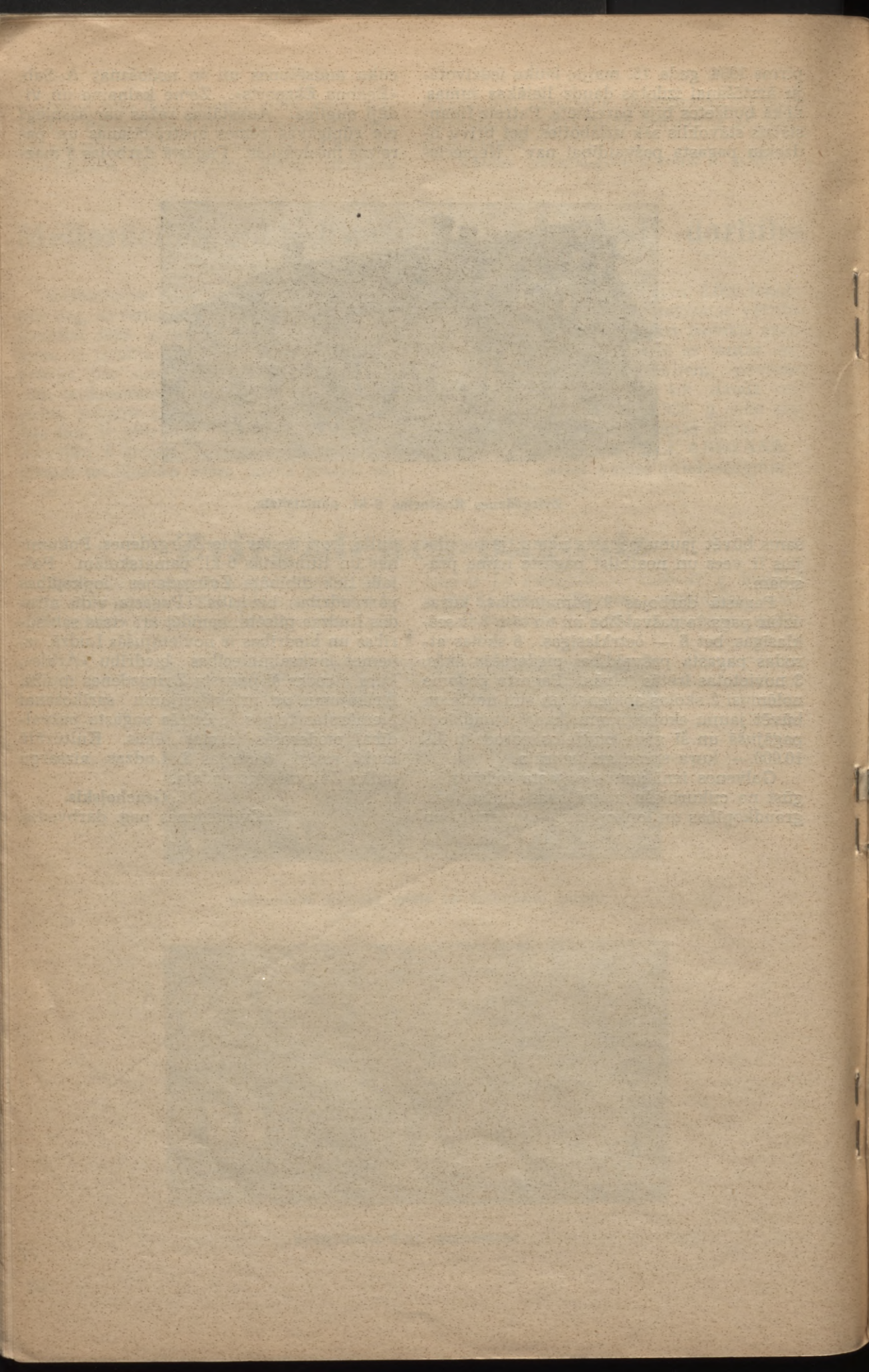
Pagastā darbojas 9 pamatskolas, kuŗas uztur pagasta pašvaldība un no tām 3 ir sešklasīgas, bet 6 — četrklasīgas. 6 skolas atrodas pagasta pašvaldībai piederošās ēkās, 3 novietotas irētās telpās. Pagasta padome nolēmusi 2 skolas apvienot un šim nolūkam būvēt jaunu skolas namu, kādai vajadzībai pagājušā un šī gada budžetos paredzēti Ls 10.000,—, kuŗa suma arī uzkrāta.

Galvenos ienākumus pagasta iedzīvotāji gūst no cukurbiešu audzēšanas, linkopības, graudkopības un lopkopības — it sevišķi no

pulki, kuŗi pastāv pie Zvirgzdenes, Pokuminas un Runtortas 6-kl. pamatskolām. Pašlaik tiek dibināta Zvirgzdenes lopkopības pārraudzības biedrība. Pagasta vidū atrodas Ludzas pilsēta, kamdēļ arī visas sabiedrības un biedrības ir novietojušās Ludzā, izņemot lauksaimniecības biedrību «Arklis», kuŗa atrodas šī pagasta Zvirgzdenes muižā. Izrikojumu un priekšlasījumu sarīkošanai piemērotas telpas ir četrās pagasta pašvaldībai piederošās skolas ēkās. Kultūrālā laukā rosīgi darbojas 3. Ludzas aizsargu pulka Zvirgzdenes nodaļa.

M. Grachoļskis,

Zvirgzdenes pag. darbvedis.

Lauksaimnieki,

līgstot laukstrādniekus pieprasiet
Latvijas Lauksaimniecības kameras

Darba līguma grāmatiņas

LLK rakstu apgādē

Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, tālr. 22322

un visos LLK darba birojos

**Latvijas
Lauksaimniecības
kamera**

Lauksaimnieki.

ligatol laukatsādniekus pieprasiet
Latvijas Lauksaimniecības karmora

Darba līguma grāmatas

LĒK rakstu numārs
Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, tel. 22322
un visos LĒK darba birojos

Latvijas
Lauksaimniecības
karmora

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0307049800

«Zemkopis»

Latvijas Lauksaimniecības kameras lauksaimniecības žurnāls.
Atbildīgais redaktors agr. A. Fridbergs.

«Zemkopis» iznāk 2 reizes mēnesī — 10. un 25. dienā.

Abonēšanas maksa ar piesūtišanu gadā Ls 8,—, pusgadā Ls 4,—.

«Mazpulks»

Latvijas Lauksaimniecības kameras mēnešraksts jaunatnei un
mazpulku dalībniekiem, LLK priekšsēdētāja R. Dzērves vadībā.
Redakcijā darbojas rakstniece Ausma Roga un agr. K. Ķirsis.
Abonēšanas maksa ar piesūtišanu Ls 2,— gadā.

MĒNEŠRAKSTS

«Dārzkopības un biškopības žurnāls»

priv. doc. agronoma J. Sudraba redakcijā. Abonēšanas maksa
ar piesūtišanu gadā Ls 6,—, pusgadā Ls 3,—, atsevišķa burt-
nīca Ls 0,75.

Parakstišanos pieņem: LLK Rakstu apgāds, tālr. 22322, Rīgā, Baznīcas
ielā 4-a, visi LLK agronomi, instruktori, virspārraugi un lopkopības pār-
raugi, piensaimnieku sabiedrības, kooperātīvi, grāmatu veikali un visas
valsts pasta iestādes. Tekošs rēķins pastā 4564.

LATVIJAS LAUKSAIMNIEKS

Latvijas Lauksaimniecības kameras
illūstrēts lauksaimniecības žurnāls

Atbildīgais redaktors: agr. K. SALIŅŠ. Redakcijas locekļi: prof. Dr. agr. M. EGLĪTS, priv.-doc. agr. J. SUDRABS, inž. A. ZELTIŅŠ un A. PUNKA.

«LATVIJAS LAUKSAIMNIEKS»

iznāk 2 reizes mēnesī, katra mēneša 1. un 15. dienā.

ABONĒŠANAS MAKSA:

ar piesūtīšanu gadā Ls 8,—, pusgadā Ls 4,—.

PARAKSTĪŠANOS PIENĒM:

«Latvijas Lauksaimnieka» kantoris Rīgā, Baznīcas ielā 4-a, visi LLK agronomi, instruktori, virspārraugi un lopkopības pārraugi, piensaimnieku sabiedrības, kooperātīvi, grāmatu veikali un visas pasta iestādes. Tek. rēķins pastā 4564.

Latvijas Lauksaimniecības kamera.

Iznākusi

Latvijas Lauksaimniecības kameras apgādā, Doc. P. Kreišmaņa redakcijā

Lauksaimnieka gada grāmata 1937. gadam

320 lapas puses bieza ar daudzām illūstrācijām.

Kalendārijs. Tabulārā daļa ar lauksaimniekiem un sabiedriskiem darbiniekiem ikdienas darbā nepieciešamām ziņām, mežu novērtēšana, mežu pārdošanas līgumi etc. Bagātīgs rakstu krājums ar 37 vērtīgiem rakstiem.

Maksā Ls 1,—. Atkalpārdevējiem rabats.

Lauksaimnieka gada grāmata pieprasāma LLK Rakstu apgādā Rīgā, Baznīcas ielā 4, tālr. 22322, pie visiem agronomiskiem darbiniekiem un lielākos grāmatu veikalos.